

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

2

februar 1986

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

februar 1986

2

letnik LXXXVI izhaja od leta 1895

vsebina

Milan Cilenšek,	Naravo moramo ohraniti neokrnjeno	
Jože Dobnik	(s 17. skupščine PZS)	49
Milan Cilenšek	Vmesna postaja	53
T. S.	Literarni večer ob 90-letnici PV	55
Miha Marenče	Še bova ostala skupaj	56
Tomaž Banovec	Enotno jugoslovansko omrežje planinskih postojank in potov	58
J. D.	Priznanja dolgoletnim zaslužnim planinskim delavcem	59
M. C.	»Spomini na skupne jugoslovanske planinske akcije so lepi«	61
Stane Belak	Katastrofalno vreme nam je »odrezalo« vrh	63
J. D.	Znova sto tisoč	69
Vili Guček	Mreža	70
T. S.	Dragocena dokumentacija	71
Jože Krajnc	Slavnik je premalo obiskan!	72
Božo Jordan	Zapiski z Brežiške planinske poti	74
Jože Žunec	Ravenski planinci na Poliškem Špiku in Mangrtu	76
Marlen Premšak	Dušan Gradišnik — nekrušljivi steber celjskih planincev	78
Ksenija Kvas	Bo narava zmogla popraviti napake ljudi?	79
Ivanka Korošec	Spet na Golico	80
Franc Mihelič	Melona in jutro	81
Tone Škarja	Vzhodna stena Cerro Torre	82
Janez Lončar	Žal ni vsem dano	83
Ljubo Knežević	Skupne komponente ekologije in planinstva	84
Matej Šurc	Pa naj se zgodi, kar se hoče	85
	Društvene novice	87
	Iz planinske literature	89
	Razgled po svetu	93
	Planinsko-izletniški turizem v mejnem območju med SFRJ in Avstrijo	94

Na naslovni strani:

Vlado Orthaber: Kladivo v Košuti s Kofc

Planinski vestnik izdaja Planinska zveza Slovenije, 61000 Ljubljana, Dvořakova ulica 9, poštni predal 214. Revija praviloma izhaja vsak mesec. Ureja uredniški odbor, glavni in odgovorni urednik Milan Cilenšek, predsednik izdajateljsko-založniškega sveta Ante Mahkota. Prispevke pošiljajte na naslov: Milan Cilenšek, Uredništvo Večera, 62000 Maribor, Svetozarevska ulica 14, ali na naslov Planinske zveze Slovenije. Rokopisov in slik ne vračamo. Tekoči račun pri SDK 50101-678-47046. Letna naročnina je 3000 dinarjev in jo je treba plačati do 31. marca v tekočem letu; za tujino znaša naročnina 30 dolarjev. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova vselej navedite tudi stari naslov, in to s tiskanimi črkami. Upoštevamo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto, med letom odpovedi ne moremo sprejemati. Tiska Tiskarna Jože Moškrič v Ljubljani.

S 17. skupščine PZS. Delovno predsedstvo — od leve: Gena Kržan (PD Janeza Trdine, Mengeš), Drago Kozole (PD Dol pri Hrastniku) — predsednik delovnega predsedstva, Marija Lah-Vildova (PD Mura, Murska Sobota) in Vojko Celigoj (PD Ilirska Bistrica). Predsednik Planinske zveze Slovenije Tomaž Banovec bere uvodne misli.

Posnetek Jože Vogrin

17. SKUPŠČINA PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

NARAVO MORAMO OHRANITI NEOKRNJENO!

DELEGATI SO OSTRO OBSODILI BRUTALNE POSEGE V NARAVO — V BOHINJU, NA NANOSU IN DRUGOD, ZLASTI PA SO ZASKRBLJENI ZARADI PREDVIDENE GRADNJE TERMoeLEKTRARN MILJE PRI TRSTU IN PLOMIN

»Naloge, ki smo si jih zastavili na 16. skupščini Planinske zveze Slovenije, smo v glavnem uresničili, nekaj pa jih je še pred nami. Vendar smo te naloge uresničevali v drugačnih, stabilizacijsko naravnanih časih. Izredno so se nam povečali nekateri stroški, gore so daleč, promet in energija sta draga, nekaj časa smo imeli bencinske bone in še depozit. Zmanjšanje sredstev svobodne menjave absolutno za vse in relativno za nas, restrikcije na vseh področjih, podražitev storitev, predvsem tiska — vse to je vplivalo na naše delo.

V takih okoliščinah smo uresničevali naš skupni cilj in naloge: omogočiti kar največjemu številu občanov, delavcev in drugih ljudi prijetno hojo in bivanje v gorah kot množično obliko športne rekreacije.«

S temi besedami je pričel **Tomaž Banovec**, prejšnji in na novo izvoljeni predsednik slovenskih planincev, 17. redno skupščino Planinske zveze Slovenije, ki je potekala v dvorani Družbenega centra Bežigrad v Ljubljani, v soboto, 19. novembra 1985.

ZAKAJ UPAD ŠTEVILA ČLANOV SLOVENSKE PLANINSKE ORGANIZACIJE

Iz skrbno sestavljenega poročila o dejavnosti Zveze v minulih dveh letih — delegati so poročilo dobili že dva tedna pred skupščino, zato ga na skupščini niso brali — povzemamo na kratko naslednje podatke:

Po 16. skupščini PZS je bilo ustanovljenih sedem, delovati pa je prenehalo pet planinskih društev; ob 17. skupščini je bilo v PZS včlanjenih 176 društev.

Leta 1982 je bilo v planinska društva včlanjenih 100.469 planincev, pred 17. skupščino jih je bilo 97.133. Največ članov smo imeli leta 1983 — in sicer 104.059. Vzroki za padec števila članstva so predvsem slaba organizacija pobiranja članarine v nekaterih društvih, lagodnost članov, ki ne pridejo v društvene pisarne, neorganiziranost mladih planincev v nekaterih srednjih šolah, deloma pa tudi zvišanje članarine in padec življenjske ravni. Odstotek prebivalcev, včlanjenih v planinska društva, se giblje od 0,13 (v občini Metlika) do 22,47 (v občini Ravne na Koroškem). Zanimivo je, da je največ prebivalcev vključenih v planinska društva v občinah z velikim številom delavcev in z razvito mrežo planinskih društev — tam, kjer so planinsko organizacijo približali občanom (Ravne na Koroškem, Jesenice, Radovljica, Hrastnik, Trbovlje, Zagorje ob Savi, Mozirje, Tržič, Idrija idr.). Zato obstajajo v nekaterih občinah še precejšnje možnosti za vključevanje novih članov, kar bo ena pomembnih nalog Zveze v prihodnjih letih.

Delegatski sistem je v celoti zaživel od društev prek meddruštvenih odborov do Glavnega odbora in Skupščine PZS. Prek delegatskega sistema so planinska društva lahko odločala o vseh pomembnih vprašanjih slovenskega planinstva ter bila z gradivom in informacijami v Obvestilih PZS obveščena o delu organov in komisij PZS. Pomembno vlogo imajo meddruštveni odbori, ki so uspešno usklajevali stališča planinskih društev do gradiva PZS in oblikovali takšne predloge, ki so bili v interesu vseh planinskih društev njihovega območja. Zato bomo delegatski sistem v planinski organizaciji še utrjevali ter pridobili še tistih nekaj planinskih društev, ki še vedno ne čutijo potrebe, da bi s svojimi delegati sodelovala pri reševanju širših slovenskih nalog.

Precej odprtih vprašanj je še vedno pri vključevanju planinske organizacije v samoupravne interesne skupnosti za telesno kulturo in tudi v druge skupnosti. Sedanje dvostrano povezovanje ne zagotavlja uresničevanja interesov telesnokulturnih organizacij s področja športne rekreacije. Zato se bomo morali v naslednjih letih zavzeti za takšno ureditev delegatskega sistema v telesnokulturnih skupnostih, ki bo ustrezala interesom uporabnikov in izvajalcev telesnokulturnih storitev.

Tone Bučer, predsednik nadzornega odbora, je bil v svojem poročilu mestoma precej oster. Bučer je opozoril na mnoge konkretne stvari, na katere je tudi sicer opozarjal nadzorni odbor med obema skupščinama, tako med drugim na administrativno delo v planinski organizaciji, na varčevanje na vseh področjih, na nedisciplino društev pri odvajanju članarine, zaskrbljeno se je vprašal, zakaj v temeljnem poročilu PZS ni poročil komisije za alpinizem in komisije za vzgojo in izobraževanje ter zakaj se problematika alpinizma rešuje zunaj planinske organizacije.

DENAR NI SAMO ZA SELEKTIVNI ŠPORT

V izredno dolgi in tehtni razpravi je sodelovalo 22 delegatov in gostov. V imenu Partizana Slovenije je spregovoril **Marjan Mrak** in poudaril: »Telesno kulturo tvori troje dejavnikov: telesna vzgoja, športna rekreacija in selektivni šport. V Telesnokulturno skupnost Slovenije se steka denar iz združenega dela, ki ga delavci po prispevni stopnji izločajo za športno udejstvovanje — in to ne le za selektivni šport. Ne zahtevamo privilegijev, toda privilegijev ne dovoljujemo tudi drugim. Zato nikakor ne moremo dovoljevati, da nam večino tega denarja pobere selektivni šport. V vseh dokumentih Zveze komunistov, Socialistične zveze in v skupščinah občin deklariramo skrb za množičnost v telesni kulturi, praktična izvedba tega pa ni skladna z dogovorjenimi stališči.«

Stanko Malej (PD Jesenice), **Lojze Anzelc** (meddruštveni odbor Savinjska) in **August Kocjan** (PD Impol, Slovenska Bistrica) so govorili o planinski članarini in njeni delitvi med Zvezo in društvi, pri čemer je Kocjan naglasil, da nimamo temeljnega plana razreza, kako bo Zveza porabila svoj del članarine.

Lojze Motore, načelnik komisije za vzgojo in izobraževanje, je dejal, da je v minulih dveh letih šlo skozi planinsko šolo 1500 mladih ljudi. »Vsak, ki hodi v gore, bi moral poznati vsaj temeljna načela planinske vzgoje. Naš cilj je vendar jasen: ljudje naj bi v gorah hodili varno,« je naglasil.

BO KRAS ZOPET KRAS?

Izjemno ostro je razpravljajl **Dragovan Justin** iz Obalnega planinskega društva Koper. Hude posege v naravo — kot na primer cesto na severnem obrežju Bohinjskega jezera — je označil za brutalne, silovito pa se je upiral gradnji termoelektrarne Milje pri Trstu.

»Poglejmo si termoelektrarno Šoštanj: letno porabi pet milijonov ton premoga ali na dan 13.700 ton; koliko žvepovega dvokisa bo šele spuščala v zrak termoelektrarna Milje, ki naj bi bila štirikrat večja od šoštanjske! Benečani so nam pred stoletji Kras uničili, po drugi svetovni vojni smo ga pogozdili, a sedaj nam zopet grozi, da bo Kras znova postal kras.« Z enako zaskrbljenostjo je Justin govoril o načrtovani gradnji termoelektrarne Plomin v Istri.

Janko Mirnik, načelnik gospodarske komisije, je na kratko poročal o planinski gospodarski dejavnosti, pri čemer je predvsem poudaril uspehe, ki so jih dosegla društva pri gradnji in obnovi planinskih postojank. PZS ima 164 postojank, ki jih upravlja 89 planinskih društev, in od teh 164 postojank je 101 visokogorska — te upravlja 55 društev.

Zatem je Mirnik poudaril, da društva večkrat adaptirajo postojanke, ne da bi pri tem upoštevala mnenja strokovne komisije PZS, ter opozoril na neresnične podatke nekaterih društev glede prodaje alkoholnih pijač. Planinska zveza pričakuje, da bo nov družbeni dogovor o financiranju gradnje vzdrževanja planinskih postojank sprejet, kajti le

Komentiramo

KJE JE BILO 76 DRUŠTEV?

Sedemnajste skupščine Planinske zveze Slovenije se je po poročilu verifikacijske komisije udeležilo 137 delegatov iz sto planinskih društev in iz delovne skupnosti skupnih služb PZS ter 42 gostov. Navidezno veliko. Vendar se vsiljuje vprašanje, kje so bili delegati preostalih 76 društev — Planinska zveza Slovenije namreč združuje 176 planinskih društev. Zaradi njihove odsotnosti je bila namreč skupščina sklepčna pol ure po napovedanem času sklica. Že res, da je polurni čas imenitno zapolnil ženski pevski zbor kulturno-umetniškega društva Franca Levstika iz Gabrovke pri Litiji, ki je zapel venček pesmi; vendar — je prav, da na tak način rešujemo ne navzočnost?

Ko prebiram spisek 76 društev, katerih delegati so na skupščino kratkoma pozabili, se ne morem znebiti vtisa, da je planincem v teh društvih pač popolnoma vseeno, kaj in kako dela njihova osrednja planinska organizacija. Najbolj bode v oči dejstvo, da je med manjkajočimi društvi kar 23 društev (ali tretjina) iz Ljubljane — vsaj ti se v nobenem primeru ne bi mogli izgovarjati recimo na slabe vremenske ali prometne razmere. Tudi morebitni vzrok, češ, presiti smo vsakovrstnih sej in posvetovanj, ne more biti opravičilo.

Zares ne morem reči nič drugega kot to, da manjkajočih delegatov ali njihovih društev prav zares ne zanimajo ne delo PZS, ne problematika, ki Zvezo tare, ne težave v zvezi s financiranjem planinstva, ne problemi glede postojank in tudi ne mnogo drugih stvari. Biti član neke organizacije ne pomeni

samo plačevati članarino in potem izrabljati ugodnosti (na primer udeleževati se poceni izletov, plačevati manj za prenočišče v gorah); vsak pripadnik neke organizacije ima do nje tudi druge obveznosti. In najmanj, kar lahko Planinska zveza pričakuje od društev, je poleg obveznega odvajanja odstotka članarine tudi udeležba na letni (pravzaprav dveletni) skupščini.

Za minulo skupščino PZS lahko za trdim, da je bila izjemno delovna. Leporečje in trazarjenje sta izgubila iz besednjaka, razprave so bile več kot tehtne in dobro pripravljene — vse z enim samim ciljem, da bi delo Planinske zveze v čedalje ostrejših gospodarskih razmerah še naprej teklo uspešno.

Zanima me in bržčas še marsikoga, kako se bodo v društvih, katerih delegati niso šli za potrebno priti na skupščino PZS, ravnali glede svojega prihodnjega dela. Bodo vse prepustili naključju — pač po liniji najmanjšega odpora in z geslom, bo, kakor bo? Ali pa bo v pisarni PZS nenehno zvonil telefon — funkcionarji teh društev bodo želeli to in ono pojasnilo, čeprav bi marsikaj zvedeli že na skupščini. Delavke v delovni skupnosti PZS namreč v pisarnah ne sede križem rok ali igrajo tarok; in zmotiti jih sredi dela zaradi preštevilnih informacij res ni niti najmanj pošteno.

Bi le bilo dobro, da bi društva terjala odgovor svojih delegatov, zakaj niso prišli na skupščino. O tem, da katero društvo ne bi bilo izvolilo delegatov, namreč sploh ne razmišljam!

Milan Cilenšek

tako bo lahko slovenska planinska organizacija uresničila svoj dolgoročni načrt prenov, širitve in gradnje planinskih postojank. Končno je predsednik gospodarske komisije naštel postojanke, ki bodo v bližnji prihodnosti doživele prenovu ali širitev; to so Koča pri Triglavskih jezerih (PD Ljubljana Matica), Koča pod Mangrtom (PD Bovec), Frischaufov dom na Okrešlju (PD Celje), Cojzova koča na Kokrskem sedlu (PD Kamnik) in Šlajmerjeva vila v Vratih (PD Dovje-Mojstrana).

TUMOVA SREČANJA

Zanimivo misel je izrekel **Tone Strojín** (PD Ljubljana Matica). Problematiko varstva okolja, solo alpinizma, kulturnih akcij v planinstvu in vsega drugega naj bi poslej reševali na strokovnih srečanjih — po zaslugnem planinskem publicistu dr. Henriku Tumi naj bi jih poimenovali Tumova srečanja. In še eno, sila pomembno stvar je predlagal Strojín: najkasneje do stoletnice Slovenskega planinskega društva — ta bo leta 1993 — naj bi vsako planinsko društvo imelo svojo kroniko; le tako bo ostala tudi novejša planinska zgodovina trajno zapisana.

Častni predsednik PZS dr. **Miha Potočnik** je govoril o Triglavskem narodnem parku, zatem pa predlagal, naj bi skupščina preklicala pred leti sprejeti sklep, s katerim je dala soglasje h gradnji triglavskih žičnic. Zaradi novih razmer v slovenskem planinstvu in predvsem v visokogorju triglavske žičnice niso več nujnost. Skupščina je Potočnikov predlog sprejela.

Precej misli je bilo izrečenih o Planinskem vestniku, o čemer so govorili **Milan Mahovne** (PD Bohor, Senovo), **Tomaž Jamnik** (PD Kranj; Jamnik je razpravljal tudi o alpinizmu, zlasti o soliranju) in **Marjan Oblak** (podpredsednik PZS), medtem ko je **Tomaž Banovec** predlagal, naj bi končno pričeli razmišljati o dvoji članarini — o tako imenovani veliki, ki bi vključevala tudi naročnino za Planinski vestnik, in o mali.

V razpravi so sodelovali še **Gregor Klančnik** (PD Ljubljana Matica) — o prometu v planinskih postojankah in članarini PZS, **Marjan Munda** (PD Gornik, Ljubljana) — o izrazju v slovenski planinski organizaciji, **Tone Škarja** (načelnik komisije za odpravo v tuja gorstva) — o razkoraku med komisijo za alpinizem in alpinisti ter o meddruštvenih odpravah v tuje gore, **Franc Vodnik** (PD Ljubljana Matica) — o stanju planinskih postojank in cenah v njih, ter **Franci Ekar** (podpredsednik PZS) — o družbeni pomoči planinski organizaciji, o vprašanju planinskih postojank, o varstvu narave, o solo plezanju ter o izrazju v planinski organizaciji.

Skupščino PZS so toplo pozdravili in zaželeli slovenskim planincem veliko uspehov in prijetnih doživetij v gorah sekretarka Turistične zveze Slovenije **Danica Zorko** (ki ji je ob tej priložnosti podelil predsednik PZS Tomaž Banovec paketo PZS), **Ivo Samec** — načelnik Republiškega štaba za civilno zaščito in namestnik republiškega sekretarja za ljudsko obrambo, **Božo Škerl** — predsednik Planinske zveze Hrvatske, **Spasoje Stjepanović** — predsednik Planinske zveze Bosne in Hercegovine, podpolkovnik **Momčilo Popović** — predstavnik JLA, in **Primož Hainz** — predstavnik Republiške konference SZDL Slovenije.

KREPITI PLANINSKO ZVEZO JUGOSLAVIJE!

Tomaž Banovec je zatem pojasnil delegatom in gostom temeljna načela planskih aktov PZS ter srednje- in dolgoročno programsko orientacijo Planinske zveze Slovenije in Planinske zveze Jugoslavije (o tem pišemo v posebnem sestavku na straneh 58 in 59). Predsednik slovenskih planincev je poudaril, da v prihodnje ne bi smelo več biti nobenega planinskega društva, ki ne bi sprejelo določenih obveznosti — če društvo ne oskrbuje planinske postojanke, naj skrbi vsaj za planinsko pot. Tomaž Banovec je zatem sklenil:

»Tuje gore so se nam zaradi padca življenjske ravni odmaknile, a mi ne moremo naprej, če ne bomo krepili celotne Planinske zveze Jugoslavije! Na število prebivalcev ima Slovenija več planincev kot Avstrija ali Švica, in slovensko planinsko ekspanzijo moramo prenesti v druge republike in obe pokrajini. Jugoslovansko visokogorje s planinskega vidika odмира, tega pa ne smemo dopustiti!«

Skupščina je zatem sprejela dvojje sklepov. Prvi: če je znan uporabnik zemljišča, ki ga planinsko društvo izgubi, naj se ta z društvom neposredno dogovori za primerno odškodnino za zemljišče; kolikor uporabnik ni znan, naj se o odškodnini dogovarja PZS. In drugi sklep: PZS bo sprejela srednjeročne planske akte, brž ko bo srednjeročni plan sprejela tudi SR Slovenija.

Po sprejetih spremembah in dopolnitvah statuta PZS ter pravilnika za delo častnega sodišča in tožilca PZS je skupščina izvolila nove organe Planinske zveze Slovenije.

NOVO VODSTVO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

Predsednik Glavnega odbora: Tomaž Banovec (PD Železničar, Ljubljana).

Podpredsedniki GO: Marjan Oblak (PD Ljubljana Matica), Tone Stroj in (PD Ljubljana Matica) in Franci Ekar (PD Kranj).

Tajnik GO: Jože Dobnik (PD PTT, Ljubljana).

Načelnik Gorske reševalne službe: Danilo Škerbinek (PD Kozjak, Maribor).

Predsednik Izvršnega odbora: Andrej Brvar (PD Ljubljana Matica).

Podpredsednika IO: Drago Kozole (PD Dol pri Hrastrniku) in Bojan Žlender (PD Lisca, Sevnica).

Člani IO: Janko Mirnik (PD Očnica, Ljubljana), Bojan Brvar (PD Slovenijašport), Jože Poglajen (PD Viharnik, Ljubljana), Franci Vesel (PD Domžale), Jože Stanonik (PD Škofja Loka), Vida Lipovšek (PD Špik, Ljubljana), Boštjan Lajovic (PD Ljubljana Matica) in Brane Zorž (PD Ljubljana Matica).

Predsednik nadzornega odbora: Tone Bučer (PD Železničar, Ljubljana).

Člani nadzornega odbora: Marija Lah-Viidova (PD Mura, Murska Sobota), Vojko Čeligoj (PD Snežnik, Ilirska Bistrica), Tone Sterniša (PD Trbovlje) in Franc Krivec (PD PTT, Maribor).

Predsednik častnega sodišča: Albin Vengust (PD Vevče).

Člani častnega sodišča: Lojze Cuznar (PD PTT, Ljubljana), Gregor Klančnik (PD Ljubljana Matica), Avgust Kocjan (PD Impol, Slovenska Bistrica) in Franc Malešič (PD Kamnik).

Namestniki članov častnega sodišča: Dragica Onič (PD Poljčane), Miro Črnič (PD Ljubljana Matica), Stane Kofler (PD Dovje-Mojstrana) in Savo Šink (PD Škofja Loka).

Tožilec pri častnem sodišču: Aleksander Čičerov (PD Viharnik, Ljubljana).

Namestnika tožilca: Franc Rakovec (PD Kranj) in Tomo Kocuvan (PD Novo mesto).

Predsednik izdajateljsko-založniškega sveta: Ante Mahkota (PD Ljubljana Matica).

Glavni in odgovorni urednik Planinskega vestnika: Milan Cilenšek (PD Železničar, Maribor).

Predsednik odbora za kadrovska vprašanja in odlikovanja: Bojan Žlender (PD Lisca, Sevnica).

Načelnik komisije za alpinizem: Brane Zorž (PD Ljubljana Matica).

Načelnik komisije za odprave v tuja gorstva: Tone Škarja (PD Kamnik).

Načelnik komisije za mednarodno sodelovanje: Janez Pretnar (PD Radovljica).

Načelnik gospodarske komisije: Janko Mirnik (PD Očnica, Ljubljana).

Načelnik komisije za varstvo narave in gorsko stražo: Peter Skoberne (PD Ljubljana Matica).

Načelnik mladinske komisije: Bojan Brvar (PD Slovenijašport, Ljubljana).

Načelnik komisije za popotništvo: Zoran Naprudnik (PD Ljubljana Matica).

Načelnik komisije za planinska pota: Franci Vesel (PD Domžale).

Načelnik komisije za propagando: Jože Poglajen (PD Viharnik, Ljubljana).

Načelnica komisije za Indok dejavnost: Sonja Dolinšek (PD Železničar, Ljubljana).

Načelnik komisije za kulturno dejavnost in preučevanje zgodovine planinstva: Ivan Jenko (PD PTT, Ljubljana).

Načelnik komisije za planinsko opremo: Franci Ekar (PD Kranj).

Načelnik finančne komisije: Tomaž Mavrič (PD Očnica, Ljubljana).

Predsednica založniškega odbora: Darinka Petkovšek (Akademska PD, Ljubljana).

Načelnika komisije za vzgojo in izobraževanje bo Glavni odbor PZS izvolil na naslednji seji.

VMESNA POSTAJA

OB SPREMENBI PRI KRMILU NAŠEGA PLANINSKEGA VESTNIKA

Sila nehvaležna naloga je prevzeti krmilo Planinskega vestnika po dveh tako pomembnih možeh, kot sta Marijan Krišelj in še pred njim Tine Oreš. Tine Oreš, ki je za Josipom Tominškom najdlje urejal Vestnik — od leta 1951 do 1980 — torej cela tri desetletja, je na Slovenskem postal sinonim za planinsko publicistiko, in kdorkoli je le zaslišal njegovo ime, ga je brž istil s Planinskim vestnikom. Marijan Krišelj, ki je znan predvsem kot odlični novinar Radia Ljubljana — zlasti njegovega drugega programa, ki ga je urejal, je Vestniku zopet vtisnil svoj pečat; Vestnik je urejal šest let — do letošnjega januarja. In za takima vsestranskima planinskima delavcema zapreči voz najširje razpredene slovenske planinske besede res ni lahka reč.

Pravijo, da je čas prešel naš Planinski vestnik — tudi njegov dosedanji urednik Marijan Krišelj je v uvodniku lanske decembrske številke obsežno razgrnil razglabljanje v to smer. Nekateri naši planinci so na minuli skupščini Planinske zveze Slovenije izrekli marsikatero pikro na Vestnikov račun. Morda ima en ali drug prav, toda korenine Vestnikovih težav vendarle segajo globlje.

Težave so se začele že pred leti, ko je bila denarna odeja, s katero se je pokrival naš Planinski vestnik, vse tanjša in krajša. Vestnik je s štirih tiskovnih pol (s 64 strani) prešel na tri (na 48 strani), sočasno pa se je iz leta v leto dražila njegova naročnina. Račun je kaj preprost: manj čtiva, a zahteva po več denarja. In kajpak nadaljnja posledica: manj branja in krnitev vsebine.

Na zadnji skupščini slovenskih planincev so predvsem alpinisti kritizirali Vestnik, češ da alpinizma vsebuje vse manj. V verigi prej omenjenih omejitev in sočasne rasti Vestnikove cene se je kajpak zmanjšal tudi odstotek alpinističnega gradiva. Ob tem pa žele naša društva v Vestniku objavo tudi svojih poročil in vesti; če se njihovi prispevki ne znajdejo na straneh Planinskega vestnika, je zamera in z njo kritika tu.

Vsemu temu se je pridružil še lanski oktobrski predlog Izvršnega odbora PZS Glavnemu odboru — objavljen je bil v lanski enajsti številki Obvestil in v prejšnji — prvi letošnji Vestnikovi številki, naj »Glavni odbor skupščini predlaga imenovanje takega uredniškega odbora, ki bo s posodobitvijo koncepta Planinskega vestnika zastavil dolgoročni cilj — Planinski vestnik v vsako planinsko družino«. Prejšnji uredniški odbor Vestnika je zaradi takega predloga odstopil. Predlog je prav zares smel — vsakogar, ki bi po taki zahtevi prevzel Vestnikovo urejevanje, že vnaprej postavlja skorajda v pat pozicijo.

Že res, da oblikujeta Vestnikovo vsebino uredniški odbor in predvsem urednik revije; toda pglavitni tvorci so slovenski planinci, ki svoja gorska doživetja prenašajo tudi na Vestnikove strani.

V takem ozračju je prišlo krmilo Planinskega vestnika v nove roke. Težava pa je še v tem, da sedaj Vestnik začasno uredniškega odbora sploh še nima, kajti nov uredniški odbor bo imenoval Glavni odbor PZS na februarški seji; za zdaj je bil imenovan le Vestnikov novi urednik. Tako so pričujočo — februarško številko pripravili štirje ljudje — prehodni čas je bilo pač treba premostiti.

In kakšne novice se obetajo Vestniku? Težko, silno težko bo izpolniti zahtevo izvršnega odbora, da naj bi Vestnik našel pot v vsako našo planinsko družino. A kljub temu si bo novi uredniški odbor, ko bo imenovan, prizadeval vnesti na Vestnikovih 48 strani malce drugačno branje.

Na ovitku Planinskega vestnika piše, da je Planinski vestnik glasilo Planinske zveze Slovenije. Torej naj bo tudi njegova vsebina odsev tega poslanstva. Tako se bo na Vestnikovih straneh — kot doslej — znašlo tudi poročanje o najpomembnejših dejavnostih slovenske planinske organizacije, torej tudi posameznih njenih društev. Da pa registriranje teh dogodkov le ne bi bilo preveč poročevalsko, bomo skušali dogodke predstaviti v privlačnejših časnikarskih oblikah — na primer z reportažami, intervjuji in drugimi zvrstmi. Sočasno bo Vestnik dogajanja v planinski organizaciji tudi komentiral.

V Planinski vestnik želimo »pripeljati« čimveč ljudi. Tako bomo v malone vsaki številki predstavili kakega oskrbnika ali drugega delavca v planinskih postojankah: v rubriki *Obraz v gorah* bo ta naš človek, ki si v odmaknjemem svetu, proč od dobrin civiliziranega sveta, služi svoj kruh in skoraj vsak dan spoznava nove in nove ljudi, spregovoril o lepotah svojega težavnega in odgovornega dela, o posebnostih območja, kjer »gospodari«, pa tudi o svojih tegobah.

Rubrika *Portret planinca* naj bi opravljala podobno funkcijo, le da bo v njej spregovoril naš planinec — človek, ki zahaja v gore. Sto tisoč članov šteje slovenska planinska organizacija — več kot imenitno izbiro bomo imeli, da bomo lahko poiskali planinko ali planinca, ki naj se v pogovoru z enim naših sodelavcev predstavi na Vestnikovih strani.

Pobuda, izražena na nedavni skupščini PZS, da naj bi Alpinistične razglede morda združili s Planinskim vestnikom, je izjemno tehtna. V najbližji prihodnosti jo bomo skupaj z alpinisti temeljito razčlenili in se potlej odločili.

Praksa pri snovanju vsakokratne Vestnikove številke nam bo sprotni kazalec, katere novice bi še bilo dobro vnesti v naše glasilo, kaj bi bilo treba spremeniti. Pri tem nam bodo najdragocenejši napotki nasveti in pripombe bralcev — planincev v gorah in v posameznih planinskih društvih. Prisluhni njihovim željam bo ena od temeljnih nalog novih članov uredniškega odbora.

Vsekakor pa bodo še naprej tvorili dobršen del Vestnikove vsebine zapisi naših ljudi, ki si v gorah čistijo duha in telo in potlej svoje čudovite vtise prenesejo na papir. Vendar vsakogar vabimo, naj skuša, ko hodi po gorah, kako reč prestreči tudi slikovno — saj je dandanes fotoaparat skoraj že obvezni planinčev spremljevalec; prav nič ni pomembno, ali bo slika črno-bela ali barvna.

Pri snovanju Vestnikove vsebine si bomo prizadevali o dogodkih poročati hitreje, dokler so še sveži. Nesprejemljivo je na primer, da o 17. skupščini PZS, ki je bila 19. novembra,

poročamo v februarju — torej tri mesece kasneje! Seveda pa je glede na značaj revije, ki je mesečnik, takojšnje poročanje vendarle nekoliko težko. Poleg tega bomo pri oblikovanju zapisov uvedli rahlo drugačno redakcijsko tehnologijo, končno pa malce spremenili tudi notranjo grafično podobo Vestnika.

Ob prevzemu uredniške naloge štejem za svojo prijetno obveznost, da se v imenu bralcev Planinskega vestnika in bodočega uredniškega odbora kot tudi v svojem imenu iskreno zahvalim za dolgoletno delo pri Planinskem vestniku dosedanjemu uredniku Marijanu Krišlju in dosedanjim članom uredniškega odbora, enako tudi članom izdajateljskega sveta, najtoplejša zahvala pa velja tudi številnim dosedanjim Vestnikovim sodelavcem — s pristrčnim vabilom in željo, da ostanejo Planinskemu vestniku zvesti tudi naprej. Hvaležnost pa izražam tudi delavcem Tiskarne »Jože Moškrič« v Ljubljani, ki si že vrsto let prizadevajo, da je Planinski vestnik vsak mesec do dne točno pri bralcih.

Ob mejniku pa se moramo pomeniti še o nečem. Z letom 1986 se je naročnina na Planinski vestnik zvišala kar za sto odstotkov — sedaj znaša za celo leto 3000 dinarjev (v kolofonu 1. številke je še pomotoma natisnjeno, da je celoletna naročnina 1500 dinarjev). Odveč bi bilo pojasnjevati, kaj nas je primoralo k temu, skrajno neljubemu ukrepu. Toda vsesplošna rast cen tudi našemu Vestniku ni prizanesla, in tako smo se morali odločiti za tako ostro podražitev. Kot so bili slovenski gorniki desetletja zvesti svojemu glasilu in z njim preživljali dobre in hude čase, tako smo prepričani, da bodo tudi grdi skok cene sprejeli z razumevanjem ter ostali Vestnikovi naročniki še naprej. Za zvestobo in prijazno naklonjenost se jim vnaprej najtopleje zahvaljujem.

Menjava pri uredniškem krmilu in v celotnem uredniškem odboru je nastala ob izteku leta, v katerem je Planinski vestnik slavil visoki jubilej — 90 let. V snopiču, ki ga je ob tem Vestnikovem jubileju izdala galerija Loškega muzeja v Škofji Loki, je častni predsednik Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnik zapisal:

»S Planinskim vestnikom sva že stara znanca (od leta 1922!). Pravzaprav več: velika prijatelja sva. Mislim in prepričan sem, da je to že častljivo glasilo največja duhovna pridobitev slovenskega planinstva, ki nikoli ni bilo gola 'telesna kultura' in — kot sedaj sodobni ki tudi rečejo — 'rekreacija'. Vestnik je bil vedno in je še zmeraj sestavni in nepogrešljivi del slovenske narodne kulture in glasnik naše tesne povezanosti z našo slovensko domovino in narodovo usodo. Planinstvo v Sloveniji je bilo vedno domovinska — patriotična in kulturna zadeva, glasnik naših teženj in prizadevanj po svobodi ...

Bil sem pobudnik in zagovornik sklepa na neki delegatski skupščini Planinske zveze Slovenije, na kateri smo govorili o usmeritvah delovanja naše planinske organizacije in soglasno rekli, da je Vestnik — če bi prišli slabi časi in denarne stiske — zadnja postojanka in zadnji okop, ki bi ga pustili pasti. Upam in prepričan sem, da se to nikoli ne more in ne sme zgoditi ...«

Kot novi urednik Planinskega vestnika bom skupaj z uredniškim odborom skušal zadovoljevati želje slovenskih planincev, da naj bi bil Planinski vestnik dejanski odsev dela in življenja slovenskih gornikov. Koliko nam bo to uspelo, pa boste presojali vi, spoštovani planinci, dragi bralci najstarejše slovenske revije!

Glavni in odgovorni urednik: Milan Cilenšek

LITERARNI VEČER OB 90-LETNICI PLANINSKEGA VESTNIKA

Komisija za kulturno dejavnost PZS je v vrsti prireditev ob 90-letnici Planinskega vestnika — prva je bila akademija v sejni dvorani Cankarjevega doma 6. februarja 1985 — kot sklepno prireditev organizirala recital izbora iz slovenske planinske proze in poezije. Na sporedu so bili odlomki iz del Franceta Avčina, Marijana Lipovška, dr. Mihe Potočnika, Tineta Orla, Erne Meško, Nejca Zaplotnika, Juša Kozaka, Frančka Vogelnika, dr. Rajka Dolharja in Leopolda Staneka.

Po uvodni besedi načelnika komisije dr. Toneta Strojina in pozdravu gostov, med katerimi so bili tudi predsednik

Skupščine SR Slovenije Vinko Hafner, častni predsednik PZS dr. Miha Potočnik, tajnik PZS Jože Dobnik, predsednik IO PZS Marjan Oblak idr., je skoraj do dve tretjini zasedena okrogla dvorana Cankarjevega doma prisluhnila besedi dramskega igralca Marijana Benedičiča. Odmore med odlomki proze in poezije sta z glasbenimi vložki zapolnila Primož Lorenc (čelo) in Andrej Grafenauer (kitara).

Po literarnem večeru je zastopnica ameriških Slovencev ga. Fischer zaprosila za objavo izrecitiranih odlomkov planinske proze in poezije v Ameriki. Z veseljem smo ji ugodili.

T. S.

ŠE BOVA OSTALA SKUPAJ

O PLANINSKEM VESTNIKU BO BESEDA

MIHA MARENČE

V lanski zadnji številki Planinskega vestnika sem s precejšnjim presenečenjem prebral uvodni članek urednika Marijana Krišljaja. Morda sem bil presenečen zato, ker zadnjih nekaj let ne sledim dogajanju v planinski organizaciji. Uvodnik mi je zazvenel kot nekakšno slovo, ne vem — ali urednika, uredniškega odbora ali kar Vestnika samega v zdajšnji obliki in vsebini. Že kar naslov me je zmedel: Planinski vestnik — čas, ki ga je prešel; ta naslov lahko razumemo različno, prav gotovo pa vsaj na dva načina. Ali gre za nekakšno potegnjeno črto časa, ki ga je prešel od začetka do danes, ali govori o današnjem času, ki ga je prehitel (prešel)? Odgovor je v vsebini članka.

Urednik govori v njem osebno prizadeto, z nekakšnim grenkim razočaranjem in morda kančkom užaljenosti. Verjetno so ga do tega pripeljali različni očitki v planinsko aktivnejših krogih. Občutek pa imam, da sploh ni bistvena oblika in vsebina Vestnika, ampak že tolikokrat obravnavana in dokazovana razmerja v planinski organizaciji, ki pa imajo svoj odmev seveda tudi v Vestniku. Namesto da bi bili srečni in ponosni, da imamo toliko interesnih oblik delovanja znotraj organizacije, se kar naprej prepiramo, kdo je pametnejši, kdo zaslužnejši, čigava fotografija bo večkrat objavljena. Pa vsega tega ne zamerim mladim, ki šele iščejo samega sebe in svoj prostor pod soncem, prav gotovo pa to zamerim odraslim in (ne)zrelim ljudem.

Različni motivi, ki nas vodijo v gore, nas morajo združevati v medsebojnem razumevanju in spoštovanju. Konec koncev pa imamo tudi veliko skupnega. A sočasno je res, da vsemu tudi v planinstvu ne moremo uiti. Smo samo del družbe, v kateri živimo, z vsemi radostmi in tegobami vred. Žal pa je težav več, in vse kaže, da prihajajo še nove. Vendar se ne smemo prepustiti toku, ki nas odnaša, ampak prispevati svoj delež k streznitvi.

V naši organizaciji bomo največ naredili, če bomo resnično postavili na prvo mesto besede, zapisane v častnem kodeksu slovenskih planincev. Vse, kar je temu tuje, moramo odklanjati. To je dolžnost in pravica naše planinske organizacije. Zato jo imamo. Nikogar naj v njegovi samovšečnosti ne skrbi dolžina funkcije v zvezi ali društvu in kolikokrat se bosta njegovo ime ali fotografija pojavila v javnosti. Vsa dobra dela in dejanja se pokažejo sama, ljudje jih sami odkrijejo in postavijo na svoje mesto. In kot takšna tudi ostanejo.

Pred leti, ko sem po nekajletnem predsednikovanju prepustil to delo drugemu v društvu, mi je, takrat še prijatelj, rekel: »Vidiš, to pa spoštujem, da odstopiš mesto še drugim. Naj tudi drugi nekaj naredijo in vidijo, kakšno delo je to.« A sem bil šele predsednik začetnik, pa še precej mlad povrh. Seveda morajo biti za to primerni ljudje, in če teh ni, je nekaj zelo narobe. Vendar ta isti samega sebe še do danes ne vidi ali pa se noče videti. Kadrovanje, nenehni pritok novih moči, menjavanje na odgovornih delih — vse to je pogoj za zdravo rast in razvoj slehernega okolja, tudi planinskega. Tako bi imeli veliko manj bolečih pretresov.

Seveda ne mislim, da so tisti, ki so že nekaj storili, odpisani. Prav nasprotno. Od njih pričakujem sodelovanja, večje aktivnosti tam, kjer škriplje, predvsem pa svetovanja, in ne vsiljevanja ter žuganja s palico. Prava mera in pravo mesto sta modrost življenja. Prav pravi Malešič, da je bodočnost v mladih društvih; dopolnil bi ga še, da tudi v novih, predvsem tam, kjer si nekatera večja lastijo prevelik monopol, pa ne toliko zaradi narave društva, ampak zaradi narave nekaterih ljudi, ki imajo odločujočo dolgoletno besedo.

Mislím, da je srčika dogajanja okoli Vestnika prav v teh stvareh. Težko si predstavljám kaj drugega. Pred seboj imam različne letnike našega glasila od začetka do danes. Ponovno jih listam in pregledujem. Veliko je, kar me pritegne, pravzaprav kar večina. Starejše letnike prebiram s človeško radovednostjo. Seveda me zanima, kako je bilo »pred nami«, kakšni so bili ljudje, doživetja, kakšne podobe gora. Vrstijo se opisí gora, tur, organizacije, novice, novosti iz gorskega sveta drugih dežel, tehnike, reševanja itd. Posebno globoko se mi vtisnejo črno-bele podobe gora, gornikov in njihovih domovanj. Da, tu pa je razlika med nekdanj in danes. Stare fotografije imajo neko magično moč, nekaj, kar te pritegne, v njih čutiš človeka za fotografskim aparatom. Te fotografije imajo dušo. Vendar me tudi sodobne navdušujejo. Barve, prenesene na papir, imajo svojo moč. Sicer pa je v njih več tehnike in manj človeka.

Listam dalje in berem besede, podobne svojim razmišljanjem o Vestniku. Janko Mlakar piše v Spominih in opominih v enem od predvojnih številkih: »Tu imaš, pa jej! Kar ti ni všeč, pusti. Nekaj boš že dobil, da ne boš lačen. Prav tako najdeš gotovo tudi

v vsaki številki Vestnika vsaj nekaj, kar ti ugaja...« To nam pove, da so že pred leti obstajale pripombe in nezadovoljstva. In tako je danes in tako bo jutri, ker je to človeško. Potrebno je samo več strpnosti in prizanesljivosti. Vestnik, predvsem vsebinsko, oblikujemo vsi popotniki gorskega sveta. Prav nič me ne moti, če v določeni številki prevladujejo alpinistična poročila in doživetja, v drugi potopisi, spomini, proslave. Pravzaprav pričakujem, da je in bo tako, kajti dogodki so uokvirjeni v času in ta čas moramo uloviti.

Vestnik zadnjih treh desetletij pa še posebno rad prebiram. V njih je duh Tineta Orla. V njih pa gledam tudi sebe, kako sem vstopil v družino slovenskih planincev, v njej raste in dozoreval, se veselil prijateljev in doživetij, pa tudi žalosti trpkih spoznanj napuha, poveličevanja in prestiža. Prav z Orlovim Vestnikom sem se skromno literarno preizkusil. Pravzaprav ni vredno pozornosti, vendar mi osebno veliko pomeni. Tinetove pripombe in spodbude očetovskega razumnika najširših obzorij skrbno branim. Mislim, da je meni podobnih še precej. In tu smo — po mojem mnenju — pri najdragocenejši vrednoti Planinskega vestnika, pri njegovem kulturnem poslanstvu. Koliko kulture in širine izžareva, pa je v mnogem urednikova stvar, stvar njegove razgledanosti, sposobnosti izluščiti dobro in napredno, iti dostojanstveno in možato prek spotikanj, pokazati pot. V tej širini duha je nekaj razlike. Vendar to še ni vsa vsebina in oblika; je samo del vsega, morda je celo bolj osebno doživljanje nekega časa.

Drugo pa je, da pravilno presodimo način objave polemičnih člankov. Še vedno imam v ušesih razgovor s Tinetom Orlom pred dobrim desetletjem. Napisal sem uvodni polemični ali bolj načelni sestavek o razmerju med mladinskimi in planinskimi vodniki. Tedanji urednik je zadevo dobro poznal, poznal je ljudi, takrat še na nasprotnih bregovih, večkrat je vse premislil. In pogovoril se je — danes sem o tem prepričan — tudi z nasprotno stranjo. Ost je bila poštena in dobronamerna, zato je bilo objavljeno. Svetoval pa je določeno strpnost in dogovor. Morda kdo poreče, kakšen polemični članek je to, če ni bilo nobene polemike. Dober je. Saj je bila z molkom potrjena pravilnost stališč tedanje mladinske komisije. Takšno urednikovo ravnanje je modrost.

Strinjam se z besedami in ugotovitvami Toneta Škarje in Janka Humarja o vsebini malega intervjuja. Urednik je pogršil v načinu objavljenega sestavka. Vendar pogršiti še ne pomeni zavoziti. Vsebinsko je sicer stvar vsakega posameznika, čisto nekaj drugega pa je, kako jo predstavimo. Osebno mislim, da ni najbolje, da se spuščamo na področja, ki jih manj poznamo. S tem nimam namena reči, da je neka stvar tabu, dogovor izbranec. Daleč od tega. Vendar se moramo nepoznavalci ali manjši poznavalci približati z veliko mero strpnosti in dobronamerno. Bruhati samo »črno-beli« ogenj je preveč v nasprotju z življenjem, ki je neskončna mavrica barv.

Kakorkoli obračam in prelistavam te, naenkrat tako sporne zadnje letnike Vestnika, ne najdem bistvenih sprememb. Tematika se ponavlja, vsebinsko pa je prispevek piscev. Oblikovno določene spremembe so, kar je prav, vendar tematika ohranja duha Vestnika. Naslovna stran pa mi je oblikovno celo bolj všeč. Sicer pa imajo »vsake oči svojega malarja«.

O številu naročnikov ne bi izgubljal veliko besed. Zelo bedno je, da jih imamo tako malo pri tolikšem članstvu. Kakšno članstvo to sploh je? Izgovor na vsebino, obliko in kaj vem kaj še ni sprejemljiv. Ne vem natančno, vendar predvidevam, da je bila večina poslanih člankov tudi objavljena. Če se motim, me popravite. Tisti, ki v Vestniku ne najdete zanimivosti, pišite in zopet pišite — s somišljeniki vred. Povzdignite pa glas in podčrtano besedo v primeru, če urednik ne bo objavil, da bo črtal in zahteval samo določeno vsebino. Sicer pa ni sam, ampak za njim stoji cel uredniški odbor, za uredniškim odborom skupščina in za njo vsi pripadniki naše organizacije. Če je potrebno, naj pride do sprememb, vendar povejmo to kot možje, naravnost, in ne iščimo vzrokov tam, kjer jih ni. Tudi meni ni vse prav, določene stvari imam prav na piki, vendar vsaj poizkušam pogledati v širino. Saj vemo, da bo čas obdržal dobro, slabo in ničvredno pa pokopal za vselej. Želim in upam, da bo Vestnik ostal takšen, kot je bil v vsem svojem devetdesetletnem življenju.

ENOTNO JUGOSLOVANSKO OMREŽJE PLANINSKIH POSTOJANK IN POTOV

IZ JAVNE RAZPRAVE NAJ BI PRIŠLI ŠE KAKA NOVA MISEL, CILJ, NALOGA

TOMAŽ BANOVEC

Planinska organizacija Jugoslavije je že precej časa v določeni krizi. O tem dejstvu mislimo različno, tako kot posamezne ustanoviteljice, to je planinske zveze socialističnih republik in pokrajin, ocenjujejo naloge in vlogo Predsedstva PZJ in Skupščine PZJ. Med obema organoma je velika razlika, bistvena je o udeležencih, na skupščino jih pride nekaj več, pristojnosti pa ima vse predsedstvo. Ker je sedež jugoslovanske zveze v Beogradu, velja tudi srbska zakonodaja za družbene organizacije in društva, ta je nekoliko drugačna kot naša, bistveno po novem pa sta enoletni mandat predsedujočega in republiško-pokrajinski ključ — tega smo morali prevzeti od jugoslovanske zveze za telesno kulturo — popularno imenovane Jugosofka. V tej organizaciji smo že pred časom izgubili planinsko bitko, saj se je celo dogovorila — ne ob našem soglasju, da množičnost v telesni kulturi organizacijsko ne spada na zvezno raven, ostale so vrhunski šport, olimpiade, velike prireditve. Kot kaže, so se s tem pomirili tudi v Zvezni konferenci SZDL, zvezna mladina in še kdo. Samo JLA s tem ni zadovoljna, vendar kaj storiti, ko niti ne vemo, komu naj pišemo, komu naj se oglasimo.

V teh zagatah, ko je Predsedstvo PZJ dobilo dotacij za leto 1985 manj kot dva milijona dinarjev — in še to za mednarodni program, je zmanjkalo sredstev za komisije, posebne probleme, potovanja in stike z UIAA (mednarodno planinsko organizacijo). Še več, jugoslovanskih ekspedicij ni več, so samo še republiško-jugoslovanske; celo naš največji uspeh — Aleševa ideja o šoli v Manangu — je ogrožena.

Te zagate, pa še precej drugih smo skušali urediti z neke vrste smernicami za bodočnost — imenovano Programska orientacija Planinske zveze Jugoslavije. Delovna skupina je pripravila gradivo, v decembru 1985 pa je Predsedstvo PZJ o tem prvič razpravljalo. Do konca se nismo dogovorili, marsikaj stilističnega ni bilo v redu, pa tudi vsebina ni ustrezala vsem — določili smo redakcijsko grupo, ki bo program oblikovala tako, da bo lahko šel v bazo — med planinska društva in osnovne organizacije.

TRI POGLAVJA

Gradivo vsebuje tri dele. Prvi določa temeljne odnose planinstva v družbi, od programa gospodarske stabilizacije, zdravja, tovarištva, večje produktivnosti, do turizma in odpiranja gorskega teritorija v vsej Jugoslaviji, pa do nalog v posebnih okoliščinah.

Srednji del je namenjen predpostavkam o skupnem razvoju planinskih društev in njihove aktivnosti. Smo namreč zelo različni — imamo različne članarine, določene pravice, popuste in še kaj, različne režime o objektih, različne načine gospodarjenja, različno rešujemo svoje probleme (amortizacijo) ipd.

Tu smo se kar dobro razumeli, saj na koncu člani predsedstva ne bodo izvrševali teh nalog, stabilizacije pa smo se jugoslovanski planinci navadili že davno, in tako povečano varčevanje za nas ni nič novega. Temeljna usmeritev za društva je planiranje omrežja planinskih postojank in potov na celotnem območju SFRJ, dobro obveščanje in propaganda, samofinanciranje ter veliko prostovoljnega dela. Mogoče še sugestija: vsako planinsko društvo naj bi enkrat letno organiziralo pohod v gore druge republike, čimveč bratstva neposredno človek s človekom, ne predstavnik s predstavnikom. Slednje je težje in tudi dražje, ko pa smo v planinstvu vsi na igrišču in nihče na tribuni ali v ciljni areni. Pri tem so predstavniki planinskih organizacij vedno še kar enotnega mnenja, cilji v naši družbi — vsaj globalni — niso bili nikoli sporni, poti do njih pa so različne ali celo slabo razumljive.

Zato tretji del programske usmeritve, ki je neposredno zadeval delo predsedstva, ni bil več sprejet s takim navdušenjem. Znano je, da smo — četudi je tovariš Dolanc ocenil to za neumnost, v jugoslovanskih športnih zvezah tudi uvedli enoletne mandate in ključne po republikah in pokrajinah. Tako vsako leto dobimo novega predsedujočega v predsedstvu iz druge republike ali pokrajine, s tem da predsednika ugotavljamo in potrjujemo, volimo pa prav gotovo ne. Sedež organizacije je v Beogradu, večina institucij zveznega pomena tudi, predsedniki pa so doslej bili iz Črne Gore, Hrvatske,

s Kosova in iz Makedonije, sedaj je Vojvodinec. V amaterskem delu to pomeni, da morajo narediti nekaj več za jugoslovansko planinstvo tisti, ki žive in planinsko dihaajo v Beogradu, četudi ne morejo biti več kot eden v predsedstvu, ključni veljajo celo za komisije. Žal srbski planinci te vloge ne odigravajo, tudi oni so se zapletli v svoje regionalne ključne in druge težave. Poskusili smo s sekretariatom, »beograjskim jedrom« in podobnim, vendar se nikakor ne moremo dogovoriti. Predlagali smo, da bi člani predsedstva prevzeli tudi nekatere delovne dolžnosti, kot je načelovanje koordinacijskim komisijam — a tudi to ni šlo. Tako se zaradi nesporazumov in nepripravljenosti za spremembe verjetno planinska organizacija Jugoslavije ne bo kmalu odlepila od sedanjega položaja. Tudi v ocenah o položaju se nismo sporazumeli: nekateri mislimo in govorimo o krizi (Slovenija, BiH); drugi sodijo, da smo uspešni, celo več, da smo nadpovprečni.

Naj bo kakorkoli, programska usmeritev bo v naslednjem mesecu na voljo vsem planinskim društvom v Jugoslaviji, mogoče jo bo prebral tudi kdo zunaj nas neposredno zainteresiranih; po dolgem času bodo lahko planinska društva razpravljala tudi o skupni usodi v Jugoslaviji. Želimo in upamo, da bomo na tej ravni razprave bolj enotni in da bomo pridobili še kako novo misel, cilj, nalogo ter seveda tudi pot in ekipe, ki bodo vodile do teh novih — skupnih ciljev.

PODELJENIH 20 PLAKET PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

PRIZNANJA DOLGOLETNIM ZASLUŽNIM PLANINSKIM DELAVCEM

V planinskem domu Zlatorog v Ljubljani je bila 26. decembra 1985 prisrčna slovesnost, na katero je Planinska zveza Slovenije povabila 29 jubilarov, dolgoletnih zaslužnih planinskih delavcev: 90-letnika Evgena Lovšina iz Ljubljane, 85-letnike Janeza Mraka iz Radovljice ter Matijo Klinarja in Jožeta Muleja iz Gorij, 80-letnike Andreja Arka iz Kočevja, Ivana Marovta z Ljubnega ob Savinji, Ludvika Rutarja iz Radovljice, Tončko Stres s Prevalj, Stanka Dežmana iz Gorij in Viktorja Pergarja iz Radeč, 75-letnike dr. Marijana Breclja iz Ljubljane, Staneta Koselja iz Radeč ter Marjana Lipovška in Jožeta Trpina iz Ljubljane, 70-letnika Vilija Verbeka iz Maribora, 60-letnike Ivana Bombeka iz Gornje Radgone, Slavka Hribarja iz Sovodenj, Marjana Japlja iz Tržiča, Jožeta Makovca z Jesenic, Franca Mariča in Toneta Bendeta iz Maribora, Miloša Mraka iz Škofje Loke in Ludvika Šarfa iz Ljubljane ter 50-letnike Milana Čilenška iz Maribora, Stanka Jakija, Francija Savenca in Petra Ščetinina iz Ljubljane, Maksa Prelovška iz Domžal in Rudija Raucha iz Tolmina. Žal se nekateri jubilarji vabilu zaradi bolezni niso mogli odzvati.

Med povabljenimi je bil tudi častni predsednik PZS dr. Miha Potočnik, ki sicer ni praznoval okrogle življenjske obletnice, pač pa je na svečanosti prejel najvišje jugoslovansko planinsko priznanje — plaketo PZJ. Drugi dobitnik plakete PZJ dr. Marijan Breclj se slovesnosti žal ni mogel udeležiti.

Zbrane je v odsotnosti predsednika PZS Tomaža Banovca nagovoril podpredsednik

Osemdesetletni planinski delavec z Ljubnega ob Savinji Ivan Marovt (desni) sprejema plaketo PZS iz rok podpredsednika PZS Marjana Oblaka

Posnetek Jože Vogrin

PZS Marjan Oblak, ki je s toplimi besedami poudaril dolgoletno požrtvovalno prostovoljno delo današnjih jubilarov in njihov veliki prispevek za razvoj slovenske planinske organizacije na raznih področjih planinske in alpinistične dejavnosti. Zahvalil se jim je za njihov prispevek in jim zaželel, da bi jim planinstvo še dolgo vrsto let prinašalo srečo in lepoto v njihovo življenje; mlajše in tudi starejše, ki še morejo, pa je poprosil, da še naprej zavzeto delajo v planinski organizaciji, ker so njihovo delo, znanje in sposobnosti izjemno potrebni. Po nagovoru je podpredsednik Oblak podelil jubilarom

Dr. Miha Potočnik: »Slovenska planinska organizacija ne bi nikoli dosegala tako vidnih uspehov, če ne bi imela takih planincev, ki so pripravljeni ves svoj prosti čas žrtvovati za planinsko delo.«

Posnetek Jože Vogrin

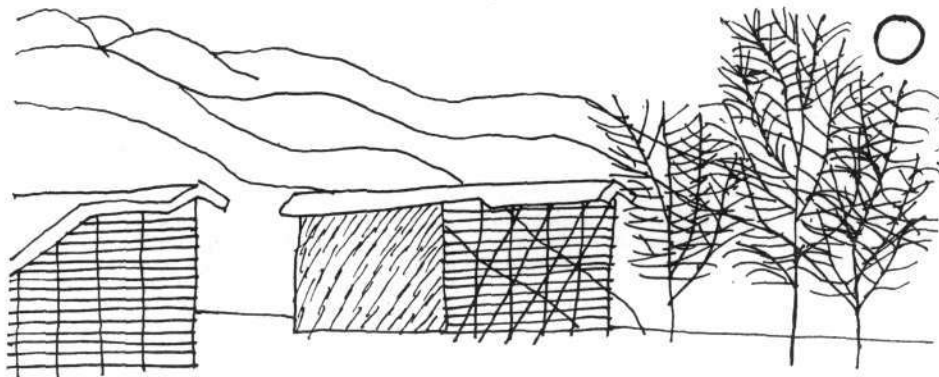
20 plaket PZS, drugi so plakete prejeli že prej. Plaketa je najvišje priznanje Planinske zveze Slovenije — posameznik jo lahko dobi samo enkrat.

Jubilantom in navzočim predstavnikom PZS je častni predsednik PZS dr. Miha Potočnik spregovoril o pomenu takih, že tradicionalnih novoletnih srečanjih, ki so le skromno moralno priznanje Planinske zveze Slovenije najzaslužnejšim planinskim delavcem. V Sloveniji pa imamo še tisoče skromnih, predanih in zaslužnih planinskih delavcev, ki jim moramo biti hvaležni za njihovo delo.

V sproščenem in prijetnem pogovoru so jublanti in gostitelji še dolgo po podelitvi plaket obujali spomine na lepa doživetja, pa tudi na mnoge težke trenutke pri planinskem delu; soglasno pa so ugotavljali, da jim je pomenilo in jim še pomeni planinstvo pomembno in glavno dopolnilo njihovega življenja.

Vsem jubilantom ter doktorjema Marijanu Breclju in Mihi Potočniku iskreno čestitamo in jim želimo, da bi še dolgo pomagali pri delu naše planinske organizacije.

J. D.

»SPOMINI NA SKUPNE JUGOSLOVANSKE PLANINSKE AKCIJE SO LEPI«

PLANINSKA ZVEZA JUGOSLAVIJE SE JE POD BRECLJEVIM VODSTVOM RAZVILA V VRHUNSKO ORGANIZACIJO, ŽAL PA JE ZADNJA LETA ZAŠLA V NEKAKŠNO KRIZO

Plaketa Planinske zveze Jugoslavije je najvišje priznanje, ki ga lahko dobi planinec, ki s svojimi dejanji izstopa od drugih ali je kakorkoli izjemno zaslužen za razcvet in uspehe jugoslovanske planinske organizacije.

Prva dobitnika tega visokega priznanja sta dr. Marijan Breclj, ki je dvanajst let predsednikova Planinski zvezi Jugoslavije, in dr. Miha Potočnik, prejšnji dolgoletni predsednik in sedaj častni predsednik Planinske zveze Slovenije. Miha Potočnik je dobil plaketo na slavlju zaslužnih planincev-jubilantov 26. decembra lani, Marijana Breclja pa so 11. januarja obiskali častni predsednik PZS Miha Potočnik, predsednik PZS Tomaž Banovec, podpredsednik PZS Marjan Oblak, predsednik Izvršnega odbora PZS Andrej Brvar ter glavni in odgovorni urednik Planinskega vestnika Milan Čilenšek ter mu ob tem z najlepšimi željami za dobro zdravje in iskrenimi čestitkami predali visoko pri-

znanje PZJ. In je stekla beseda — — — — — o imenitnih časih dela v jugoslovanski planinski organizaciji, o čudovitih skupnih akcijah v gorah Jugoslavije, o nepozabnih turah v naših Alpah, pa tudi o krizi v Planinski zvezi Jugoslavije v zadnjih letih.

»Zdi se mi, da je priznanje, ki ste mi ga danes podelili, vendarle nekoliko preveč,« je bil skromen Marijan Breclj. »Že res, da sem bil nekaj časa predsednik Planinske zveze Jugoslavije, toda brez zavzetosti drugih planincev, ki so prav tako zaslužni za razvoj naše organizacije v zveznem merilu in posameznih republikah, ne bi želi uspehov. Prav na takih delavcih, kot ste vi, je teža sedanje dejavnosti. S tem pa seveda nočem reči, da se ne čutim počaščenega. Najtopleje se vam zahvaljujem za priznanje.«

»Veš, Marijan, lepo je, da je človek skromen,« je povzel Miha Potočnik. »Toda kar zadeva delo v Planinski zvezi Jugoslavije

Prijetna urica klepeta ob izročitvi plakete PZJ. Na levi sta dr. Marijan Breclj in dr. Miha Potočnik — prva dobitnika najvišjega priznanja Planinske zveze Jugoslavije — plakete PZJ; v ospredju je Tomaž Banovec, drugi od desne Andrej Brvar, skrajni desni pa Marjan Oblak
Posnetek M. C.

— prav ti si si najbolj zaslužil to priznanje. V letih, ko si živel v Beogradu, si za jugoslovansko planinstvo naredil ogromno — brez tvojega velikega deleža ne bi bilo tako velikih uspehov na Hrvaškem, v Makedoniji, Srbiji, Črni Gori, Bosni in Hercegovini. Slovenski in drugi jugoslovanski planinci smo v času tvojega predsednikovanja spoznali veliko drugih gora v naši širši domovini, odkrili smo neznane lepote drugih hribov.

Planinska zveza Jugoslavije se je pod tvojim vodstvom razvila v vrhunsko organizacijo, in žal moram ugotoviti, da je sedaj zašla v nekakšno krizo. Prav zato želimo — stari in mladi, da bi se Planinska zveza Jugoslavije prenovila, da bi v manj razvitih predelih Jugoslavije nastala nova društva, nova pota, nove postojanke.«

»Pa imaš ti to plaketo, Miha?« je vprašal Marjan Breclj.

»Imam.«

»Pravilno!«

Krizo v planinski organizaciji v zveznem merilu je razčlenil Tomaž Banovec: »Sistemski problemi in pa zaprtost v republike sta med poglavitnimi vzroki za zastoj pri skupnih akcijah. Planinsko razvite republike — Bosna in Hercegovina, Hrvatska in predvsem Slovenija in delno tudi pokrajina Vojvodina — čutimo pomanjkanje identitete, navzočnosti Planinske zveze Jugoslavije; potrebujemo ekspanzijo, odprtje jugoslovanskih gora, krepiti moramo bratstvo in enotnost.

Vemo, da se ljudje drugod še bolj kot v Sloveniji odseljujejo iz gora v doline — to bi morali preprečiti. Dejavnost je v zvezni planinski organizaciji s tvojim odhodom, Marjan, zastala, zlasti smo izgubili najpomembnejši kontakt — povezanost mladih ljudi, celo k posameznim društvenim akcijam v drugih republikah se ne odpravljajo več množice planincev, marveč le delegacije ali kak posamični funkcionar.«

»Posebno dragocen spomin zame bo slavje ob 90-letnici Planinske zveze Hrvatske, ki je bilo leta 1964 na Zavižanu v Velebitu,« je povzel dr. Breclj. »To je bil mogočen praznik — ne hrvaških, marveč jugoslovanskih planincev, med gosti pa so bili tudi predstavniki Mednarodne zveze planinskih organizacij UIAA.

Ali pa slovesnosti ob Titovi 80-letnici, ko smo obiskali 80 jugoslovanskih vrhov; pa zlet na Kopaonik, zlet na Sutjeski, ko so v planinski brigadi sodelovali planinci iz vseh naših republik in obeh pokrajin.« Zatem se je Marjan Breclj razgovoril o čisto svojih planinskih doživetjih. »Spomini na moje ture, tudi plezarijo, pa so najtesneje zvezani s tu pričujočim Miho Potočnikom. Največkrat smo plezali v Martuljkovi skupini — polne so nas bile Frdamane police, pa Kukova špica, Mala in Velika Ponca, Poldne, Škrnatarica, Dovški križ, Oltar; v Martuljkovo skupino

Dr. Marjan Breclj: »Posebno dragocen spomin zame bo slavje ob 90-letnici Planinske zveze Hrvatske, ki je bilo leta 1964 na Zavižanu v Velebitu«

sem bil malone zaljubljen. Družno pa sem plezal tudi s Fedorjem Koširjem, Danijem Duhanom, Jožetom Černičem, Bogdanom Brecljem, Dušanom Vlasičem, Francetom Avčinom in še kom.«

»Ali se spominjaš, kako smo bili skupaj Bogdan, ti in jaz na Bavškem Grintovcu? Celih dvajset ur smo bili v steni: zgoraj smo bili kratkoma zazidani — nismo in nismo mogli dol; poskušali smo kar na trinajstih žlebih, preden smo do kraja izčrpani in v trdi temi vendarle prilezli v vas Sočo,« je pridal Miha.

»Da, in potem si nam ti zjutraj spekel imenitne postrvi za zajtrk,« se je nasmehnul Marjan.

»V Beogradu sem imel dva šihita po sedem let: prvega z družino, drugega sam. V drugih sedmih letih sem bil redno vsako soboto doma — in takrat sem jo kdaj pa kdaj mahnil tudi v gore.«

»Za zastoj in pomanjkanje denarja v telesnokulturni organizaciji je kriv tudi današnji sistem,« je povzel Marjan Oblak.

»Poglejte — pred leti smo vsi vse delali zastonj — vsi organi, upravni odbori, društva; potlej so se začele samoupravne interesne skupnosti profesionalizirati — amaterskega dela skorajda ni več. Oglejmo si samo Zvezo telesnokulturnih organizacij Jugoslavije — v njej dela več kot 150 profesionalcev; med njimi je morda kakih deset trenerjev, vsi drugi so administrativni delavci. Koliko denarja to požre, ni treba poudarjati.«

Kar prehitro je minila več kot prijetna urica pri doktorju Marijanu Breclju, sedaj članu Sveta federacije. Po protokolu smo imeli na voljo le pol ure, a kaj, ko so spomini na leta skupnega in izjemno plodnega dela kar vreli...

Iskrene čestitke v imenu vseh slovenskih planincev obema prvima dobitnikoma plakete Planinske zveze Jugoslavije — Mihi Potočniku in Marijanu Breclju!

M. C.

KATASTROFALNO VREME NAM JE »ODREZALO« VRH

S SKROMNIM DODATKOM K DENARJU, KI JE PREOSTAL OD LANSKE EKSPEDICIJE, BI LAHKO BLIŽNJO POMLAD VZPON PONOVLILI, ZLASTI ŠE, KER JE LANSKI JESENSKI ODPRAVI USPELO PREPLEZATI PRVENSTVENO SMER, IMENOVANO »SLOVENSKA«, IN DOSEČI VIŠINO 7600 METROV.

STANE BELAK

Daulagiri I, 8167 metrov visoki vrh v osrednjem Nepal, je bil prvič cilj slovenskih alpinistov jeseni 1981, ko se je v njegovi Južni steni mudila šestčlanska republiška odprava pod vodstvom Staneta Belaka. Navezi Belak—Berčič—Tratnik je uspel prvenstveni vzpon čez steno — edini doslej. Vrha gore zaradi spleta okoliščin niso dosegli, pač pa so sestopili po Severovzhodnem razu in čez Vzhodni ledenik v dolini reke Kaligandaki. Vzpon in sestop v dramatičnih okoliščinah je trajal 15 dni v alpskem stilu brez asistencije. Osvojitve vrha je ostal cilj za prihodnje obdobje, saj je cilj slovenskega himalaizma osvojitve vseh osemtisočakov.

Ob vrnitvi z uspešne odprave na Gangapurno jeseni 1983 smo ponovno vložili prošnjo za vzpon na Daulagiri — tokrat čez Vzhodno steno, ker smo jo poznali s sestopa leta 1981. Ta stran gore je zaradi objektivnih nevarnosti in nestalnega vremena za večino interesentov kaj malo vabljiva, pa smo računali, da bomo dobili dovoljenje v najkrajšem času.

Junija 1984 so nam Nepalci izdali dovoljenje za vzpon po Vzhodni steni v pomonsunskem času 1985. Predvsem zaradi težav s financiranjem je bil vzpon v začetku načrtovan kot solo — Belak, odprava pa kot društvena in okviru PD Ljubljana Matica. Belak je potem intenzivno zbiral denar in poravnal obvezni delni polog — 500 dolarjev takse za vrh — iz privatnih sredstev. S tem so bili pogoji za start odprave navzven izpolnjeni.

Spomladi 1985 se je v akcijo vključil še Iztok Tomazin, ki je končal obveznost v JLA in kot zdravnik in vrhunski alpinist s svojo navzočnostjo zmanjšal riziko odprave.

NE DRUŠTVENA, MARVEČ REPUBLIŠKA ODPRAVA

Zaradi nesoglasij v društvu in ker se je vse več slovenskih vrhunskih alpinistov potegovalo za udeležbo na odpravi, ki je tudi sicer sodila med vrhunske storitve (prvenstvena smer čez Vzhodno steno v alpskem stilu in polet z deltaplanom z višine nad 6000 m — državni rekord), sem predlagal komisiji za odpravo v tuja gorstva pri PZS prekvalifikacijo društvene odprave v republiško in prenos pristojnosti organizatorja na komisijo za odpravo v tuja gorstva pri PZS. Ustrezno vlogo z obrazložitvijo, predračunom in preglednico že zbranega denarja z dne 10. junija 1985 je KOTG obravnavala, jo sprejela in objavila pogoje za razpis razširjene odprave na republiški ravni.

Julija 1985 je bilo formirano moštvo, zbrana sredstva na Matici pa prenakazana na račun PZS (za KOTG). Četrtno denarja za odpravo je prispevala KOTG, tri četrtine pa so organizirali oziroma prispevali člani odprave sami.

Ekipo za Vzhodno steno Daulagirija se sestavljali naslednji štirje vrhunski alpinisti iz štirih slovenskih alpinističnih odsekov:

Stane Belak, 45 let, vodja — AO Ljubljana Matica,
Marjan Kregar, 29 let, namestnik vodje — AO Kamnik,
Iztok Tomazin, 25 let, zdravnik — AO Tržič, in
Andrej Štremfelj, 29 let, član — AO Kranj.

Za asistenco ekipi sta si udeležbo na odpravi financirala sama:

Andrej Beg, 25 let — AO Gorje, in
Marjan Brišar, 30 let — AO Ljubljana Matica.

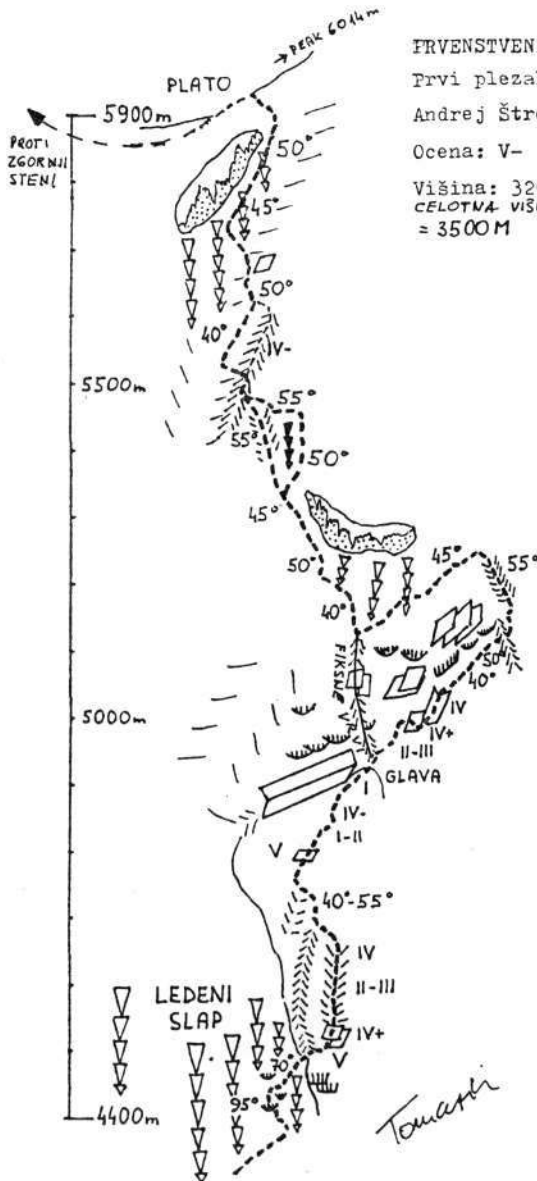
Tako je celotna odprava ob odhodu štela šest članov.

Da bi dosegli nižjo ceno pri letalskih prevoznikih, je KOTG organizirala omejen trening, ki so se ga udeležile štiri članice.

1985

DAULAGIRI – HIMALAJA – VZHODNA STENA SLOVENSKA SMER

SPODNJI DEL

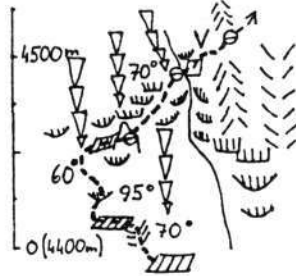
FRVENSTVENI VZPON

Prvi plezali: Stane Belak, Marjan Kregar,
Andrej Štremfelj in Iztok Tomazin.

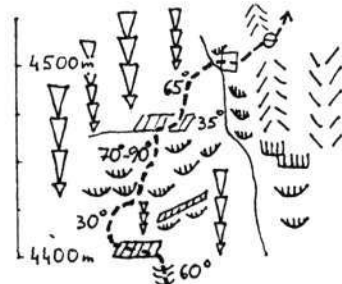
Ocena: V- (TD inf.)

Višina: 3200 m
CELOTNA VIŠINA NOVE SMERI OD B.-C. = 500 M.
= 3500 M

LEDENI SLAP-prvič
Plezali: Štremfelj, Tomazin,
Kregar, Belak 23.9.1985

LEDENI SLAP-drugič
Plezala: Štremfelj, Tomazin
I.10.1985

Finančna konstrukcija odprave je predvidela skupne stroške 16.000 dolarjev + 200.000 dinarjev, to je 3500 dolarjev na udeleženca. K temu naj bi KOTG prispevala približno 5000 dolarjev in osnovno ekspedicijsko opremo, podedovano po odpravi na Jalung Kang 1985. Osebo plezalno opremo in obleko so prispevali člani odprave sami.

ODLIČNO REŠENO VPRAŠANJE PREHRANE

Da bi znižali transportne stroške, je šla odprava na pot brez karga. Opremo in hrano smo zmanjšali na minimum, tako da smo se v Nepal hranili z domačinsko hrano in to organizirali tudi za goro. Iz domovine smo vzeli le 120 kilogramov koncentrirane hrane (juhe, napitki, čokolada, ribe in pecivo). Na ta način smo se v Nepal izognili vsem zapletom s carino in transportom in se primorali k sveži hrani tako na pohodu kot na gori. Ob odličnem kuhanju je bil problem prehrane dobro rešen.

Devetega avgusta 1985 sta odpotovala v Nepal Kregar in Štremfelj v sklopu šole Manang, medtem ko je odprava odšla na pot 3. septembra 1958 z zagrebškega letališča in prek Amsterdama, Dubaja in Bangkoka prispela 5. septembra v Katmandu. Letalski prevoz je prevzela nizozemska družba KLM.

Nadaljnji potek odprave je potekal takole:

Štiri dni smo potrebovali, da smo si uredili papirje ter si organizirali hrano, odpremo, transport in nepalske obvezne spremljevalce. Desetega septembra je odprava s posebnim avtobusom odpotovala v Pokharo, in to v tejle zasedbi: pet članov odprave, zvezni oficir S. B. Kharki — policijski inšpektor, sardar-kuhar Nima Temba Šerpa, štiri članice trekinške skupine in 15 nosačev ter 32 tovorov. V Pokhari smo organizirali manjkajoče nosače in odšli na osemdnevni pristop do baze. Dnevne etape so bile takele: Pokhara—Botebas—Kare—Hile Tirkedunge—Gorapani—Tatopani—Gazakalopani—Kalopani—Baza (Hiangde Čuli), 4100 metrov — 18. septembra. Vreme je bilo ves čas pristopnega marša monsunsko z zmernim dežjem čez dan in hudimi nalivi ponoči.

S tem je bil opravljen transport ekspedicijskega materiala v bazo brez izgub in v kratkem času.

DNEVNIK V BAZI

19. septembra sta v bazo iz Mananga čez prelaz Torong prišla Štremfelj in Markič; slednji je naslednji dan odnesel pošto v domovino. S tem je bilo moštvo kompletno. Vreme je še naprej nestanovitno z močnim dežjem popoldne.

20. septembra: Poleg Markiča odhaja v dolino zveznik s tremi nosači, ki bodo prinesli svežo hrano, on pa bo šel v Jomosom oddat poročilo za ministrstvo. Moštvo ureja bazo in dostop do vode na ledeniku. Ledenik in spodnji del stene obetajo težave.

21. in 22. septembra: Raziskali smo ledenik, odkrili prehode, označili pot do vstopa v steno kote 6014 metrov, ki ga zapira strahovito razbit ledeni podor. Spodnji del stene so kopne plati s številnimi vodnimi slapovi. Prvi vtisi niso spodbudni. Vreme je slabo — nestanovitno.

23. septembra: Belak, Kregar, Štremfelj in Tomazin so preplezali ledeni podor in prodri 800 metrov v steno — na pomol pod previsno zaporo (4900 metrov). Slabo vreme onemogoči napredovanje že opoldne. Nadaljevanje obeta velike težave.

24., 25. in 26. septembra: Nestanovitno vreme se še poslabša. Podori v ledenem slapu uničijo 200 metrov fiksnih vrvi. Visoke temperature so vzrok za povečano aktivnost plazov. Vstop iz ledenika čez serake je ključ vzpona in obenem edina možnost, vendar je povezana z ekstremnim tveganjem. Previsna zapora na 4800 metrih bo trd oreh, zato odide Beg v Katmandu po dodatno tehnično opremo (svedrovci).

27. septembra: V zelo slabem vremenu opravi celotna ekipa aklimatizacijski vzpon na koto 5261 metrov v jugovzhodnem grebenu Daulagirija.

28., 29. in 30. septembra: Slabo vreme se stopnjuje in nemogoče razmere v steni prekinajo vsakršno napredovanje. Meja sneženja je vsak dan nižja in vsi upamo, da bodo večje količine snega omogočile prehod čez gladke plati v prvi polovici 1800 metrov visoke stene na koti 6014 metrov.

1. oktobra: Štremfelj in Tomazin obideta po dolgi prečnici v desno previsno zaporo med 4800 in 5000 metri ter v gladkem razu nad glavo pritrdita sto metrov fiksnih vrvi. Vreme je še vedno slabo, a se kažejo znaki izboljšanja.

2. oktobra: Belak in Kregar odideta ob enih ponoči iz baze ter po 15-urnem vzponu pozno popoldne dosežeta plato na 5900 metrih, postavita šotor in prenočita. S tem je preplezana spodnja, 1800 metrov visoka stena. Po dvanajstih dneh pretežno slabega in zelo slabega vremena je to prvi uporaben dan.

3. oktobra: Lepo vreme. Zgornja naveza sestopi v bazo.

4. oktobra: Štremfelj in Tomazin dosežeta plato in na grebenčku pred njim postavita drugi šotor in prenočita. Oba šotora s spalno opremo, kuhalniki in nekaj hrane predstavljata depo za naskok v vršnjo, 2300 metrov visoko vesino Daulagirija.

5. oktobra: Zgornja naveza sestopi v bazo, še prej pa potegneta na pomol v razu nad ledenim podorom dva tovora hrane in materiala, ki sta ju prinesla Belak in Kregar. Že v ponovnem poslabšanju se vrnejo v bazo. To je uvod v 16-dnevno katastrofalno vreme, ki prinese obilne snežne padavine in hude vetrove.

6., 7. in 8. oktobra: Zelo slabo vreme ne dopušča nobene dejavnosti na gori, v bazi pa se menjavata dež in sneg.

9., 10. in 11. oktobra: Prevladuje sneženje in bazo zasuje 130 cm snega, ki grozi, da bo odpravo odrezal od doline. Zato Beg in Brišar pregazita do 300 metrov niže ležeče planine, kjer ni več snega. Vrnila sta se tudi zveznik in bazni delavec.

12. oktobra se vreme otople in močan jug z dežjem grozi, da bo podrl bazo.

13. oktobra: Vsi razen Štremfelja, ki ima že teden dni vročino, pregazimo ledenik do ledene zapore. Vreme je še nestalno. Uporabili smo improvizirane krplje iz bambusa.

14. in 15. oktobra: Vreme je še vedno nestanovitno z zmernimi nevihtami popoldne in bliskanjem ponoči po vsem spodnjem Nepalju, kar je močan znak za ponovno poslabšanje vremena.

16. oktobra: Belak, Kregar in Tomazin se v 18-urnem vzponu, globokem snegu in ponovnem poslabšanju zopet prebijajo na plato, kjer ob 23. uri po veliki sreči izkopljejo šotor izpod 1,5 metra globokega snega na grebenčku in v njem pričakajo jutra.

17. in 18. oktobra se skuša trojica v orkanskem vetru in metežu na platoju obdržati. Šotor na grebenu je neuporaben, drugega na platoju nismo našli. V dveh dneh skopljemo udobno snežno votlino (za štiri ljudi in opremo) v grebensko opast nad platojem.

19. oktobra likvidiramo šotor na grebenu, najdemo in izkopljemo pa šotor na platoju izpod 300 centimetrov globokega snega! Dopoldne je sončno, popoldne sneži. Upamo, da se bo vreme končno ustalilo.

20. oktobra: Zgornja trojica sestopi do depoja nad ledenim podorom in potegne z ledenika hrano in dodatno opremo, ki so jo prinesli Beg, Brišar, Štremfelj in Nima Temba. Štremfelj se okreva pridruži zgornji trojici, drugi se vrnejo v bazo. Popoldan je močna snežna nevihta, ki zelo oteži vrnitev v luknjo na platoju.

20. oktobra: Padavinsko obdobje se umirja, ozračje pa se občutno hladi. Veter se obrača iz juga v severozahod. Temperatura zjutraj na platoju znaša minus 23° Celzija. Za vse štiri v luknji je dan počitka.

22. oktobra: Vreme je lepo z nizkimi temperaturami (minus 25° Celzija) in snežnimi perjanicami na grebenih Daulagirija. Čez dan se pripravljamo na aklimatizacijski vzpon prek platoja in po Severovzhodnem razu. Ob 21. uri gremo vsi štirje v mesečini na nočni vzpon.

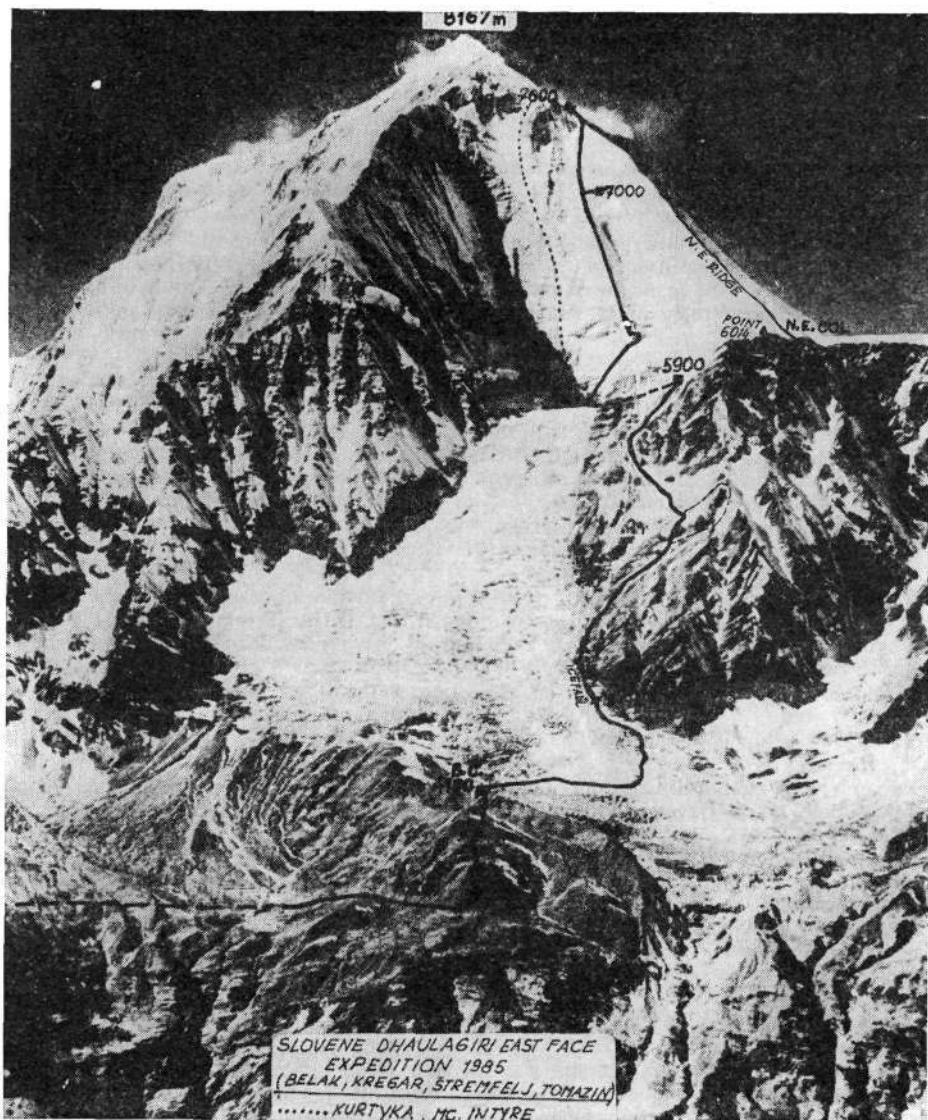
23. oktobra: Po celonočnem gaženju nas ob 4. uri močan severozahodnik primora k dveurnemu postanku na Severovzhodnem razu, kjer nas pod previsnim serakom zasipa snežna vejavica. V zavetnejšem vzhodnem pobočju se ob močnem vetru prebijemo do 7000 metrov in v seraku pustimo depo s šotorom, kuhalnikom in nekaj hrane. Nato sestopimo na plato in v snežno luknjo. Kljub globokemu snegu in hudemu vetru, ki se še krepi, se nam je uspelo v 15 urah 1100 metrov povzpeti in prav toliko sestopiti.

24. in 25. oktobra: Počitek in priprave na končni naskok. Na Daulagiriju dviga močan severozahodnik velike snežne vige. Luna se polni in vsi upamo na izboljšanje razmer — konec vetra v višinah.

26. oktobra je dan odhoda v steno in proti vrhu. Ob 5. uri zapustimo vsi štirje snežno luknjo in prečimo plato pod Vzhodno steno. Vstop ob 7. uri na višini 5800 metrov. Do večera splezamo markantni snežni raz v slabih razmerah do višine 7000 metrov (1200 metrov vzpona). Bivakiramo v šotoru pod previsnim serakom — udobno. Temperatura je minus 28° Celzija, noč je mesečna z vetrom v višinah, ki ne pojenjuje. Naklonina pobočij je med 45 in 70 stopinj, in to led in globok sneg.

27. oktobra: Vsa četverica nadaljuje vzpon v zgornjo vesino naklonine 45 do 50 stopinj — do višine 7500 metrov, kjer dosežemo klasično smer po Severovzhodnem razu. S tem je »slovenska smer« v vzhodni steni sklenjena: v celoti je od baze do stika s Severovzhodnim razom visoka 3400 metrov s povprečno oceno V— (skala, led in sneg). Veter na Razu je vse močnejši in ogroža napredovanje. Vzpnemo se v severno pobočje pošev proti desni in pozno popoldne dosežemo nizko previsno stopnjo na višini 7600 metrov. V hudem vetru s težavo izravnamo ploščad in postavimo šotor, ki ga v trdi noči zasedemo. Temperatura na prostem je minus 35° pri vetru, ki divja 150 do 180 kilometrov na uro.

28. oktobra: Noč ne prinese izboljšanja. Sneg, ki ga struži orkanski veter, zasipa šotor, ki nevarno visi nad strmino. Ko ob dveh ponoči skušam odkopati šotor, je ta že povsem demoliran in neuporaben za bivanje. Moramo ga zapustiti. Razmere so brezupne in misel na vrh moramo opustiti. S prvim svitom začnemo sestopati. Ta dan se kažejo velike snežne zastave tudi na Anapurnah. Veter se seli vse niže in popoldne z 80 do 100 kilometri na uro pometa tudi plato in ves Severovzhodni raz, po katerem smo sestopili.

Dhaulagiri I, 8167 metrov visoki vrh v osrednjem Nepal, in vrisana smer naše odprave nanj jeseni 1985

29. oktobra: Veter se ne umirja, zato do večera sestopimo v bazo. Vršni greben Dhaulagirija krasi več kilometrov dolga snežna perjanica. Hrane na platoju bi bilo še za nekaj dni, v bazi so zaloge praktično pošle.

30. in 31. oktobra: Pospravljamo bazo. Veter v višinah ne pojenja — hrano v bazi smo porabili skoraj v celoti. Belak in Kregar imata rahlo omrznjene palce na nogah — drugih poškodb ni. Tomazin opravi poizkusni let s kote 4300 metrov v bazo. Vreme je hladno in megleno.

1. novembra: Dopoldne v megli s 16 nosači za 17,5 tovara zapustimo bazo. Tomazin poleti z deltaplanom s kote nad bazo v Kalopani (1800 metrov — 15 minut).

2. novembra: Mule odnesejo ekspedicijski pratež v spremstvu zveznika in sardarja proti Pokhari. Moštvo zaradi slabega vremena ostane v Kalopani. Sneg je zapadel skoraj do doline.

Od 8. do 12. novembra se vse moštvo zbere v Katmanduju. Ker ni prostih mest v letalih za New Delhi, gredo nekateri na treking v Langtang, kar je cenejše od bivanja v Katmanduju.

23. novembra: Oddamo tri kose (to je 90 kilogramov) kargo opreme.

24. in 25. novembra: Ob 19. uri odletimo iz Katmanduja in prek New Delhija, Amsterdama in Frankfurta prispemo popoldne na Brnik.

KATASTROFALNO VREME MINULO JESEN V NEPALU

Odprava je bila na poti od 3. septembra do 25. novembra 1985, torej 84 dni. Od 44 dni, preživetih na gori, so bili le trije dnevi lepega vremena. Prvih dvanajst dni padavin, od 18. do 30. septembra, so bile temperature v bazi razmeroma visoke (od 0 do plus 8° Celzija). Spodnji deli stene so bili okopneli in problematični za napredovanje. Drugo poslabšanje vremena, trajajoče 16 dni — od 5. do 20. oktobra, je prineslo sneg, visok 130 centimetrov v bazi in prek 300 centimetrov na 6000 metrih. Kljub temu nam je uspelo v alpskem slogu preplezati prvenstveno »slovensko smer«. (Skici vzpona in fotografija z vrisano smerjo so priložene.) Ob fiksnih vrveh za sestop v ledenem podoru in skalnem razu v skupni dolžini 250 metrov smo plezali Belak, Kregar, Štremfelj in Tomazin, medtem ko sta bila Beg in Brišar za zvezo pod bazo in čez ledenik do pod stene.

Smer je na nekaj mestih izjemno nevarna zaradi podirajočega se ledu in plazov, tako da smo morali tvegati mnogo več, kot je glede na izkušnje in sposobnost članov primerno pričakovati.

Zdravje na odpravi je bilo zadovoljivo — razen manjših prebavnih težav in Štremfeljeve infekcije, ki pa se zaradi slabega vremena v tistem času ni sprevrgla v resnejši napad. Splošno vremensko stanje minulo jesen v Nepal ocenjujejo za katastrofalno. V tem smislu so bile uspešne tudi odprave, ki jih je bilo registriranih 49. Dve od teh zaradi slabega vremena nista dosegli niti baze, kar 34 pa jih je bilo neuspešnih. Na območju Gurja in Daulagiri Himal ni uspela nobena, na Anapurne pa je uspela le poljska odprava v južno steno Gangapurne. V glavnem so bile uspešne odprave na območjih Everesta in Makaluja — s poudarkom, da je bila bera mrtvih in pogrešanih rekordna. (Podatke je posredovala gospa Hawley.)

SPOMLADI 1986 NOVA ODPRAVA NA DAULAGIRI?

Ob odhodu smo prek Mountain Travel vložili ponovno prošnjo za vzpon v prvi možni predmonsunski sezoni (spomladi 1986), kajti sedaj imamo v Daulagiriju dve zelo zahtevni prvenstveni smeri, vrha pa še nismo dosegli. Zato predlagam komisiji za odprave v tuja gorstva, da razmisli o nadaljevanju akcije Daulagiri za dosego vrha, kar bi bilo izvedljivo že spomladi letos. Ker denarja, namenjenega za letošnjo odpravo, nismo porabili v celoti, bi z majhnim dodatkom k ostanku dokončali začeto že bližnjo pomlad. Glavni problem bi bil tako le prosti čas udeležencev.

ŠTEVILO ČLANSTVA PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

ZNOVA STO TISOČ

Po obračunu članarine za lansko leto, ki so ga napravili v delovni skupnosti PZS, lahko ugotovimo razveseljivo novico, da je v planinska društva ponovno včlanjenih prek sto tisoč planincev — ali natanko 101.636; od tega je 61.936 odraslih članov, 12.712 mladincev in 26.988 pionirjev. V primerjavi s prejšnjim letom se je skupno število članstva povečalo za 4503, od tega članov za 2943 in pionirjev za 1736, število mladincev pa se je malenkostno znižalo — in sicer za 176.

Najmočnejše društvo je še vedno Ljubljana Matica (s 7719 člani), nad 2000 članov pa imajo PD Kranj (2830), Maribor Matica (2804), Radovljica (2423), Kamnik (2366) in Zagorje ob Savi (2043).

Najmanj članov imajo PD Ig (20), Trimo Trebnje (21), Žičnica Ljubljana (30) in Šentvid pri Stični (34).

PZS pripravlja obširen pregled razširjenosti in gibanja članstva po društvih, občinah in meddruštvenih odborih za preteklo srednjeročno obdobje; s podatki bo seznanila planinska društva in javnost.

J. D.

MREŽA

VILI GUČEK

Na klopi ob stezi malo predahnem. Z očmi in spomini plezam med črnimi sencami. Ponekod jih skoraj ni — in tam se zdi stena povsem gladka. Ampak takšna je le od daleč, ne dovolim se spet prestrašiti. A vznemirjenost ostane, dokler sam ne preizkusim velikosti njenih luknjic in poči. Zdaj pa še malo in v prijetni spalni vreči bom pozabil dolgo vožnjo.

Spet tavam po robu stene in med škrapljami iščem prehode. Nič se ne trudim, da bi sledil poti, pa se moram zato tu in tam preriniti skozi bodičevje. Ob tem se spomnim na podobno iskanje, ampak še v megli zraven, ki se je namesto v taboru končalo spodaj v mestu. Nič se mi ne mudi in previdno stopam na rezila iz razjedenega apnenca. Na robu, kjer se pot, opremljena z žicami, spet spusti pod steno, mežikam v sonce proti morju in otokom. Kmalu bi mi ušla naša pusta in skopa — kako je lepo, pa se spomnim, da sem sam in jo, vsaj tokrat, zadržim zase. Z Andrejem, vesela ob opravljenem vzponu, sedeva v parter gledališča

pod Stupom. Posebno naju zanima Utopija 85 in njena plošča, ki se po vrsti otresa vseh, ki ji kradejo ime. Ko odneha neki dolgolasi Američan, se odpravim v tabor in sam pri sebi mislim, kako ima smer res dobro ime. In takrat mi Igor ponudi vrvi, ki je še od zadnjega poskusa ostala vpeta v klin pod platjo. Zmedeno pogledujem vanjo, saj je tako vabljiva. Da bi res poskusil? Sicer pa, v prejšnji smeri sva se dobro vplezala, doslej že dovolj odpočila — in težko mesto je za resnejši poskus tako dobro že prej malce spoznati. Tako zaplezam povsem brez napetosti, s katero se navadno lotim takšnih ugank, ko je vse odvisno od nekaj poskusov, za katere imam dovolj moči, volje in časa.

Že se prestopam na ozki polički pod ključnim mestom. Opazujem in preiščujem, pa ne predolgo, si rečem. Prvič, ko primem za tisti edini drobni oprimek in se plezalke sumljivo pritisnejo ob gladko skalo, se me loti zoprni občutek, da bo spodletelo. Z dvema preprijemoma se vrnem na začetek. Za naslednjih nekaj sekund pobegnem vsem odvečnim mislim in se povsem posvetim plezanju. Edino misel, vso moč in voljo ponudim majhnim skalnim razčlembam, da mi vrnejo čudovit občutek lahkote in prostosti, ko mi uspe najti pravo kombinacijo gibov in mesto preplezati. Na varovališču lovim sapo in stresam otrdele roke. Z vrvjo spremljam Andrejev poskus. Prosto mu ne uspe, a bo vseeno splezal z mano do vrha, čez tri dni pa je vrnil obisk in jo preplezal tudi prosto. Samozavesten ob opravljenem najtežjem delu mirno ogledujem naslednji

Naveza — Linorez Milan Vošank, 1985

raztežaj. Vem, da vzpon morem dokončati prosto. Streha in navpični žlebiči nad njo še enkrat zahtevajo popolno zbranost in preiščljeno ter seveda mnogo moči. Prsti, beli od magnezija, stiskajo robove, enkrat široke in zaobljene, drugič čisto majhne in ostre, medtem pa podplati vroče poljubljajo steno visoko — zdaj na levi, drugič na desni strani, tik pod rokami. Naporno, a vseeno čudovito. Z vsakim pridobljenim metrom postajajo plati manj strme, a še vedno dovolj na redko posejane z majhnimi oprimki, da plezanje ostaja akrobatski užitek vse do vrha. Še zadnji zatič in nekaj nerodnih prestopov — in že sva na udobni ravni. Smejeva se soncu, ki tako boječe leze v vodo. Stena kaže svoj obraz, otrdel v tisočih letih. Neobčutljivo in hladno, dokler je z vrvo ne vpletemo v svoje življenje. In potem visimo ob njej in se glasno prepiramo z njo, ker nam je preveč skrbno skrila svoje male nepopolnosti v gladki obraz. A ko se oko dovolj zbistri in prsti okrepijo, ko zmoremo v sebi vsaj trenutek skladnosti misli in gibov, mnogo volje, potrpljenja in odpovedovanja, takrat nam jih morda uspe povezati v prehode, kjer se zdi nemogoče. Zanimiva igra, ki se vedno znova začenja pred novimi ovirami. In teh, vemo, je zmeraj dovolj. In če ne zmoreš? Če kljub vsemu nemočen padeš? — Mnogo lažje se je na trdna tla spustiti v tej igri. Rdeče sonce je že zdavnaj ugasnilo med otoki. Iz črne tesni nama potihlo sledi mrak. Med šotori ob ognju romantično zaigra kitara. Priprava vrvi in po njih kot pajka črnsiva v globino. V mrežo želja in spominov, ki jo razpenjamo med neznatnimi robovi in čudovito praznino, pa se je spet ujel košček sreče.

Opisani vzpon: 27. aprila 1985: Aniča Kuk, Utopija 85, 130 m, 499, ocena VIII. Soplezalec Andrej Kmet, oba AO Trbovlje.

DRAGOCENA DOKUMENTACIJA

RAZSTAVA »SLOVENSKA PLANINSKA STAVBNA DEDIŠČINA« V CANKARJEVEM DOMU

Razstava je bila v dneh od 1. do 4. oktobra 1985, torej v času, ko se koncertna, kongresna dejavnost v Cankarjevem domu, tej največji hiši kulture na Slovenskem, tudi začne. Prav to, da si razstavo ogleda čim večje število ljudi, medtem ko čakajo na razne prireditve, je bil tudi namen komisije za kulturno dejavnost PZS.

Razstava je bila posvečena devetdesetletnici postavitve Aljaževega stolpa. V veliki sprejemni dvorani Cankarjevega doma je bila na osrednjem mestu pri vходу postavljena maketa Triglava s kavovskim Aljaževim stolpom v prvotni sivi barvi in zastavico z letnico 1895. S fotografijami in z nekaj dokumenti je bila predstavljena Aljaževa življenjska in planinska pot, zlasti na Triglavu in v njegovi soseščini. Organizator je s posluhom za bistvene mejnike Aljaževega dela na Triglavu s fotografijo predstavil poleg Aljaževe rojstne hiše na Zavrhu pod Šmarno goro in krajev, kjer je Aljaž služboval, tudi prvotne planinske stavbe, obvestila o otvoritvah koč ter priložnostne pesmi iz starih letnikov Planinskega vestnika. Razstava planinske dediščine na Triglavu seveda ni obšla znane slike partizanske patrole pred Aljaževim stolpom leta 1944 in novega Triglavskega doma na Kredarici.

Razstava je poleg osnovnega namena, devetdesetletnice Aljaževega stolpa, imela namen opozarjati javnost na potrebo po zbiranju gradiva za bodoči slovenski planinski muzej. O potrebi po njem so v spominsko knjigo razstave zapisali mnogi slovenski planinci spodbudne besede, med njimi tudi častni predsednik PZS dr. Miha Potočnik in sedanji predsednik PZS Tomaž Banovec.

V vitrinah so bile stare razglednice vseh slovenskih planinskih koč pred prvo svetovno vojno iz zasebne zbirke Marka Korenčana iz Ljubljane. Spoštljivo radovednost so zbujele prve vpisne knjige najstarejših planinskih koč: iz Kredarice, Vodnikove koč in Aljaževe koč v Vratih, maketa stare Triglavske koč na Kredarici, slike graditeljev triglavskih koč idr.

Razstavo je odprl in vodil obhod po njej načelnik komisije za kulturno dejavnost PZS dr. Tone Strojín. Akcija je bila sklepna prireditve, ki je spremljala devetdesetletnico Aljaževega stolpa — od proslave, ki je bila zaradi slabega vremena s sneženjem v Triglavskem domu na Kredarici 7. avgusta 1985, prek radijske okroglice mize (Banovec, Strojín, Klančnik, Krišelj) na III. programu in televizijskega četrtkovnega Tednika (Banovec, Strojín, Klančnik) pa vse do člankov v raznih revijah in časopisih.

OBRAZ V GORAH

PREDSTAVLJAMO FANIKO BEDNAŘIK, OSKRBNICO TUMOVE KOČE NA SLAVNIKU

SLAVNIK JE PREMALO OBISKAN!

MARLJIVA OSKRBNICA PLANINSKE KOČE NA ZADNJEM TISOČAKU SLOVENSKE PLANINSKE TRANSVERZALE — ŽE SKORAJ TIK NAD NAŠIM MORJEM — PRAVI, DA JI JE DELO V POSTOJANKI ZLEZLO V KOSTI

Fanika Bednařik: »Oskrbnik planinske postojanke se mora zavedati, da je koča planinčovo zatočišče in da naj se v njej počuti kot doma.«

Slavnik je bil in ostaja pravi simbol planincev s slovenske obale. Od morja do njegovega vrha je vsega petnajst kilometrov zračne črte, s 1028 metri nadmorske višine pa je med vsemi okoliškimi vzpetinami najvišji. Zanj velja, da je v bližini obalnih mest eno redkih planinskih zatočišč, kjer obiskovalec ob vsakem letnem času najde dovolj zanimivega za privlačen izlet in prijetno sprostitev v pravšnjem okolju.

Slavnik se ponaša z zanimivo floro in prelepim razgledom. Najznamenitejša značilnost njegovih pašnikov so belorumeni ušivec, zlati koren, narcise, tržaški svišč in šmarnice, pogled z vrha pa seže vse do Kamniških in Savinjskih ter Julijskih in Karnskih Alp, do Dolomitov, Snežnika, Učke in Brkinov pa seveda do konca Istre in naprej prek Jadranskega morja. Vse to privlači številne obiskovalce, ki jih Slavnik prijazno sprejema v znani Tumovi koči. Za objekt, ki bo v prihodnjem letu doživel že tridesetletnico starosti, skrbijo člani Obalnega planinskega društva Koper, poimenovali pa so ga po alpinistu, publicistu in politiku dr. Henriku Tumi. V postojanki se trudijo, da bi ta bila kar se da topel dom vsem, ki ga obiščejo. Za to že štiri leta skrbi oskrbnica Fanika Bednařik, ki ji je Slavnik prva planinska postojanka.

»Dela v Tumovi koči sem se lotila predvsem zaradi slabega zdravja. Odkar sem tu, se počutim mnogo bolje, saj je podnebje na Slavniku zares izredno. Tu ni nobenih bolečin, nobenih stisk ali problemov, vse je v najlepšem redu in čisto drugače kot v dolini. Na Slavniku bom ostala, kolikor se bo le dalo, če pa se bom že selila, bom zagotovo spet odšla v kak planinski dom. Temu se je težko odpovedati, ker ti kratkomalo zleze v kosti.«

Petdesetletna Fanika Bednařik, Celjanka, ki že vrsto let živi na Obali, je visoko kvalificirana gostinska delavka, kar zagotovo zaznavajo vsi njeni gostje. *»Zelo rada kuham, iščem nove recepte, eksperimentiram, ne varčujem s hrano, skratka — trudim se, da bi bili gostje Tumove kočice kar najbolj zadovoljni. Lovec iz Podgorja, ki je naš stalni gost, pravi, da tu pije najboljši čaj v Evropi. Seveda sem takih pohval zelo vesela. Sodeč po razgovorih z našimi gosti, so z vsem, kar jim nudimo tu na Slavniku, zelo zadovoljni — in to je tudi najlepše plačilo za naše delo.«*

PRIMORSKA »SPECIALITETA« — JOTA

Enolončnica, čaj in domače žganje so za vsakega, ki zavije v Tumovo kočico, seveda vselej pri roki. Kot se za primorsko planinsko postojanko spodobi, je od enolončnic na jedilniku največkrat jota, Fanika pa pripravlja še ječmen in pristno istrsko mineštro. Sama naredi tudi klobase, ki jih postreže najraje z zeljem, izdatnega okrepcila potrebni gostje pa lahko izbirajo še med raznovrstnimi zrezki, govedino na lovski način, pa seveda različnimi vrstami peciva, ki ga v Fanikini kuhinji nikdar ne zmanjka. Tumova kočica na Slavniku je v zimskih mesecih odprta ob sobotah, nedeljah in praznikih (zaradi bližnje meje tudi takrat, kadar praznujejo v sosednji Italiji), od sredine marca naprej pa popotnike sprejema vsak dan razen ob sredah.

»Na voljo imamo 29 ležišč, na katerih si radi odpočijejo zlasti popotniki, ki hodijo po Slovenski planinski transverzali in po Istrski planinski poti. Treba pa je reči, da nočiteve nimamo prav veliko. Lani smo jih naštel 290, v letu poprej pa vsega 168«, dé Fanika.

Tumova koča na Slavniku — prihodnje leto bo stara trideset let

»Lep kakor je, je Slavnik zagotovo premalo obiskan. V planinskih društvih bi bržkone kazalo razmisliti o tem, da bi izlete na to postojanko organizirali pogosteje. Najverjetneje pa bomo tudi mi morali pripraviti še kaj takega, kot je tradicionalni množični pohod na Slavnik vsako leto v oktobru. Ne gre za nas, marveč za Slavnik, ki z vsemi svojimi značilnostmi to vsekakor zasluži. Tako govorijo vsi naši gostje, med katerimi je tudi veliko Italijanov in Slovencev iz zamejstva. Brez dvoma bo držalo, da ljudje še vedno premalo poznajo lepote Slavnika.«

ŠOLARJI — NAJPOGOSTEJŠI OBISKOVALCI SLAVNIKA

V Tumovi koči na Slavniku je najživahneje v času od začetku septembra do konca leta, pa tudi od prvega maja do konca junija, ko prihajajo na obisk zlasti šolarji.

Koča je v dosedanjih treh desetletjih v marsičem že dotrajala, zato so se v Obalnem planinskem društvu že lotili najnujnejših obnovitvenih del. Uredili bodo jedilnico, kuhinjo, sanitarije, spalnice in streho. Zatika se sicer pri denarju, a obalni planinci kljub vsemu trdno upajo, da jim bo uspelo postoriti najnujnejše.

»Z društvom zelo dobro sodelujem. Korektni so do mene in vselej pripravljeni pomagati. Sodelujemo po zakupni pogodbi, ki določa, da je poslovanje s hrano in pijačo v celoti moja stvar, društvu pa pripada polovica iztržka od nočnin. Rada delam tu, rada imam planince in oni mene. Dokler bo šlo, bom vztrajala, saj se v planinah sklepajo najlepša prijateljstva. Planinci so po mojih dosedanjih izkušnjah imenitni gostje, zelo disciplinirani, vedno voljni tudi pomagati. So pa seveda med njimi tudi povsem drugačni, toda teh je na srečo zelo malo in jih ne štejem med prave planince,« poudarja o svojih gostih Fanika Bednařik. Pa sama o sebi?

»Predvsem se trudim biti takšna, kakršni naj bi bili vsi oskrbniki planinskih koč in domov. S planinci je treba včasih tudi kaj potrpeti, vedeti je treba, da je to njihovo zatočišče in da se morajo v njem počutiti kot doma. Oskrbnik mora imeti rad ljudi in naravo tudi takrat, ko je kruta. Slavnik je včasih tak pozimi ali kadar se na njem divje mešajo vetrovi. Takrat človek doživi marsikaj neprijetnega, ampak tudi tako naravo je treba vzljubiti. Jaz jo imam rada — in zato mi kdo včasih reče, da sem trčena. Ampak meni je tu zares lepo. In če o delu oskrbnika razmišljam še naprej, se mi zdi nujno dobro sodelovati s planinskim društvom in imeti dober posluš za navade slehernega gosta. Le zadovoljni se radi vračajo — in tega si kajpak želimo vsi.«

Jože Krajnc

ZAPISKI Z BREŽIŠKE PLANINSKE POTI

ZA POZNI JESENSKI ČAS JE DUŠAN ODKRIL BREŽIŠKO PLANINSKO KROŽNO POT, KI ZAHTEVA LE ŠTIRI DO ŠEST UR HOJE (PV 1984/423 — OBVESTILO O OTVORITVI POTI).

BOŽO JORDAN

Še v jutranji temi smo se odpeljali do motela Petrol v Čatežu ob Savi. V recepciji smo dobili dnevnik poti in prvi žig. Tam na kraju parkirišča se najde prva markacija. Kažeta se dve možnosti: strma v breg ni prava. Krenimo desno po cesti — in malo za nadvozom nad cesto bomo našli lepo smerno tablo SV. VID (markacije drže že od nadvoza sem). Tabla nas usmeri na Šentviško goro (386 metrov), k daleč vidni cerkvi sv. Vida. Od motela jo je zlahka opaziti, če je ni zakrivala megla ali nizka oblačnost, kot jo je nam. Po kar dobro markirani gozdni poti se dvigamo do nje. Zgoraj je usek in z njega pridemo na plano. V lepem vremenu je od cerkve lep razgled — splača se do nje. Cerkev je po oblikah še romanska stavba s po-

dolžno pravokotno ladjo in polkrožno absido, a že z gotskimi formalnimi členi, ki se kažejo v portalnem kamnitem okviru in okencih v južni steni ladje.

Polagoma se spuščamo po južnem pobočju in pridemo spodaj na kraj vasi Žejno. To je gručasta vas na oblem griču ob cesti iz Cerine v Sobenjo vas, kamor smo namenjeni. Po ozki asfaltni cesti pridemo mimo križa pod samotno smreko tja. Sobenja vas (257 metrov) je naselje podolgovate oblike na severni strani Velikega Cirknika (Goli Cirknik). Po vasi se razgledujemo in smo pozorni na markacije, ki nas pred majhnim gasilskim domom usmerijo levo, na strm kamnit kolovoz, ki se zgublja v gozdu. Po njem smo prišli na sleme. Na bukvi in malo za njo sta smerni tabli z napisom BREŽICE (tod smo prišli), V. CIRNIK—STOJDRAGA. Ko sem se tu izogibal blatu, sem našel v gozdu

božji les, ki raste kot podrast v bukovich gozdovih. Les je trd in so ga uporabljali za strgarske izdelke. (Iz rdečih jagod v nekaterih predelih Nemčije kuhajo posebno žganje.) Opazil sem tudi grmiček širokolistne lobodike, toda brez rdečih jagod. To je cenjena rastlina za zimske šopke, tudi prva. Obe sta pri nas zavarovani (prva od 1922, druga od 1976), a ju vseeno najdemo na trgu (?)!

Desno od nas je Mali Cirknik, ki obsega le dve kmetiji na slemenu pod gozdnatim Velikim Cirknikom in nižjim Hribom. Pod hišami je izvir na Škatli, pri katerem je lovska kočja — mimo nje lahko pridemo v Globočice (na topografski karti Samobor, 1 : 100.000, 1957, piše M. Crnik, ima menda tudi topografski znak za mlin na veter). Kar dobro uro hoda je do sem. Dalje vodi pot po gozdu v breg, odkoder je tu in tam, posebno jeseni in pozimi, razgled proti severu.

Kmalu smo na razpotju. Lansko muhasto vreme je vrh smreke, na kateri sta bili pribiti smerni tabli, odlomilo. V. CIRNIK 5 minut, STOJDRAGA 45 minut — tako je pisalo na tabli. Zgoraj sta se sprehajala jelen s košuto. Do vrha res ni več kot 5 minut. Tam je lepa skrinjica — še z vsemi pripomočki! Nanizani so vpisi različnih obiskovalcev, ki so se zvrstili v dobrem letu in pol, kar je pot odprta. Vendar pripomba »pa brez zamere, pot je slabo označena« res ne drži. Tu na vrhu bomo lahko našli poseben bor, ki ima mnogo daljše storže, po pet iglic v šopku, precej dolgih in s trikotnim preozom (Pinus strobus). Če sem si ga prav ogledal, je takega bora več zasajenega ob poti iz Litije na Tišje. Na žigu piše VELIKI CIRNIK, 630 m; na občinski karti Brežice in v Atlasu Slovenije je GOLI CIRNIK, 621 m; Krajevni leksikon ima napisano Veliki Cirknik (Goli Cirknik, 624 m), prej navedena topografska karta pa Goli Cirknik, 624 m. Vrh dosežemo v slabih dveh urah hoje.

Do razcepa gremo nazaj in dalje na jug po dobrem kolovozu navzdol. Tu najdemo še posebne oznake: moder trikotnik, ki je verjetno kaka lovska meja, in precej visokih prež. Prečimo gozdno cesto, ki pride z desne od Subanovega mlina. Cestni odcep pelje za STOJDRAGO, kot kaže cestna smerna tabla. Verjetno je to tudi meja dveh republik, saj je visoko na delu tabla z napisom: LOVIŠTE, L. D. »SRNA«, SAMOBOR. Cestni ovinek skrajša steza. V zgornjem delu je svet postal razgleden. Za zavojem ceste ugledamo cerkev (519 metrov) — in smo že na začetku vasi Stojdrage, ki smo jo dosegli morda malce pozneje, kot piše na tabli. Na lesenih hiši zapazimo puščico, kjer moramo pred njo zaviti v Brežice. Toda moramo še čez cesto (levo teče pot v Bregano in Samobor) — V BUFFET — IZLETIŠTE »STOJDRAGA« (št. 18), kjer dobimo tretji in

zadnji kontrolni žig. Prijazen možak nam je takoj zakuril v nov gašperček, da smo se lahko ogreli.

Vrniti se nam ni treba po isti poti. Za leseno hišo s smerno puščico zavijemo v levo in se mimo hiše št. 42 spuščamo po sadovnjaku in dalje po gozdu navzdol. (Zaznamo jelenov jezik in glistovnico in teloh, ki je že odganjal.) Spodaj nad grapo smo opazili porezane vejice lobodike. Le na eni je bila še rdeča jagoda! Dušan in Štefka sta se razburjala, ker sta na Kopitniku na tečaju za gorsko stražo in varstvo narave zvedela, da je to zaščiten. Prepira nas je rešila Renata, ki je povedala, da še nismo prekoračili meje! Stopili smo na dno Selaške drage ali Jarka, po kateri se dviga vozna pot na Čedem (363 metrov), na sever pa drži pot v Globočice, Mrzlavo vas in V. Malence (146 metrov). Prišli smo na loko, kjer v sotočju stoji — pa res ne melje več! — Subanov mlin. Desno krene gozdna cesta ob potoku Skledniku v Mali Cirknik in Stojdrago; cesto smo prej prečili. Dvigamo se na jug po cesti skoro do vrha, kjer nas bližnjica po gozdu pripelje v gručasto vas na terasi, kjer je glavčina obdelovalne zemlje. Pri velikem čebelnjaku stopimo na cesto v Globočicah. Sredi vasi pri transformatorju je smerna tabla: STOJDRAGA, LOVSKI DOM, BREŽICE. Tako izvemo še za eno kombinacijo vrnitve ali vzpona. To bomo morda še poskusili, če hočemo priti do diplome.

Kmalu krenemo pod vasjo s ceste v desno, mimo domačije (Globočice 1) čez brv in mimo kapele, kjer moramo biti pazljivi na markacije. Sedaj jo lahko mahnebo kar prek njive v breg in dalje po dobri poti, ko pa je njiva zasejana, le moramo naokrog! S poljske poti vidimo na zahodu na vrhu v sklopu vinskih hramov cerkev sv. Petra v Stankovem. Moramo čez pas gozda — in pred nami je na samem pred vasjo cerkev sv. Duha (210 metrov), ki je zaslovela predvsem zaradi renesančnih slik na krilnem oltarju iz srede 16. stoletja (sedaj so v Narodni galeriji v Ljubljani). Leta 1864 so cerkev popravili in ji dozidali stolp.

DNEVNIKI BREŽIŠKE PLANINSKE POTI

Dnevniki Brežiške planinske poti so na voljo na tehle naslovih:

- Planinsko društvo Brežice, 68250 Brežice;
- Motel Čatež, Čatež ob Savi, 68250 Brežice;
- Frizerski salon Ivan Kostanjšek, Černelčeva 1, 68250 Brežice.

Prišli smo v obcestno naselje v klanecu ob cesti Velika Malenca—Žejno, cesta iz Globočic pa drži na sever ob potoku Globočcu v sredino Mrzlave vasi. Malce smo pozorni na markacije, ki nas usmerijo v breg po ozki cesti, ki jo zgoraj zapustimo. Preden stopimo v gozd, je pred njim križ. V gozdu menda res še opazimo ostanke strelskih jarkov, pa tu in tam »polne zadetke« sledov sodobne civilizacije (beri:

divja smetišča!). Iz gozda gremo mimo počitniških hišic in že zagledamo spodaj Krko. Tu vidimo smerno tablo: BREŽIŠKA PL. POT. Markacije drže na stari most. Kar po cesti naprej in krog smo sklenili pri tabli SV. VID! Pa smo že na parkirišču. In kdo bi se po tej naporni poti odpovedal kremnih rezin v hotelu, ko pride po za-
služeno značko!

Pa srečno pot in vožnjo domov!

RAVENSKI PLANINCI NA POLIŠKEM ŠPIKU IN MANGRTU

JOŽE ŽUNEC

Poliški Špik (Jof di Montasio) smo ravenski planinci obiskali v lepem sobotnem dnevu v začetku septembra. Jutranje meglice in rahla oblačnost so sicer naredile nekaj zmede v devetnajstčlanski skupinici, toda glavni vremenoslovec je previdneže potolažil, da ni nobenih pomembnejših razlogov za preplah. Uspeh je bil popoln, saj se je že po prekoračitvi avstrijsko-italijanske meje nebo obarvalo modro, kar je bila lepa spodbuda pred pričakovanimi napori in bojznijo (seveda samo pri nekaterih), ki se ji pravi Pipanova lestev.

Parkirišče na planini Pecol je bilo že obljudeno. Pot je na začetku potekala po lepih ozelenelih pašnikih, kjer se je paslo večje število govedi, celo pastirje je bilo videti. Moram reči, da mi je bilo prijetno pri srcu, ko sem videl, da tam v razvitem svetu še vedno obstajajo živi pastirji, ne samo električni kot pri nas doma. Po nekaj več kot uri hoje smo prišli v bližino mogočnega skalovja. Kje je ta vražja lestev? so spraševale zbegane oči (da ne bo kaj narobe — samo pri nekaterih).

Zaustavili smo se na sedlu, odkoder je bil zelo lep razgled proti severu v dolino Dunje. Pa še nekaj, čemur lahko rečemo prilagajanje. Severna stran se od tam lepo vidi in se odsekano spušča v dolino. Na jugu, kjer kraljuje mogočno pogorje Kanina, je vse leto na nekaterih predelih sneg. Res veličastno. V sredini med obema orjakoma je lepa Reklaniška dolina.

Ko smo zapustili sedlo, se je pot vila po ne pretežavnem melišču. Odgovorni vodnik je povprašal, ali je kdo omotičen na višini, zato je temperatura nekoliko narasla pred neznanim vzponom po 60 metrov dolgi lestvi, ki je vedno »prijetno« zanihala, če se je kdo po njej vzpenjal preveč močzato. Za povprečnega planinca je to svojevrstno doživetje, ki se precej razlikuje od vzpenjanja po normalno vpetih vrveh in klinih. Glasna govorica, ki nas je spremljala po poti do lestve, je zamrla. Kdor se je že povzpел po lestvi, se je petelinil na grebenu, vendar tudi ni preveč govoril, saj je bil še pod vtisom, ki ga je spremljal na zadnjih 60 metrih. Tisti, ki je čakal, da pride na vrsto, pa tudi ni bil preveč razpoložen za šale. A kljub temu ni bilo v skupini nikogar, ki ne bi premagal samega sebe in visoke lestve.

Pot se je nadaljevala po grebenu, ki ni predstavljal posebne ovire. Kar naenkrat pa smo se znašli na 2754 metrov visokem vrhu, od koder se je odprl nepozaben razgled na bližnjo in daljno okolico. Mangrt je bil povsem blizu, dobil sem občutek, da se ga bom lahko dotaknil z roko, pa vitki, 2666 metrov visoki Viš. Na severu je pogled segel prek Kanalske in Ziljske doline na vedno privlačni in blagi Dobrač. Proti jugu je spet vabil Kanin, ki je med vsemi temi očaki deloval najbolj divje in gorsko. Zelo zanimiv je bil tudi pogled na Presteljenik, ki se tesno dotika Kanina. Njegov videz upravičuje ime, narava je res nepredvidljiva.

Še nekaj o Poliškem Špiku ali Montažu iz knjige Slovenske gore: »Špik nad policami je nekakšen kralj zahodnih Julijcev in drugi najvišji julijski vrh sploh — tega s svojim videzom prav nič ne skriva, pa naj ga gledamo ali pa se odpravimo nanj od koderkoli. Zahodni Julijci so posebno gorovje; divje pokončni od daleč, od blizu pa ponujajo vse polno prijaznih prehodov, mnogo trav celo visoko pod vrhove; prek sten vodijo značilne vodoravne police (polica bogov!); kakšna milina!«

Spustili smo se navzdol do planinske kočice Brazza, kjer smo se odžejali za dinarje po menjalnem deviznem tečaju, ki je enako »ugoden« kot tisti v avstrijskem Pliberku. Koča

Pogled na Mangrsko sedlo s slovenske poti na vrh Mangrta: levo je nova, desno stara koča na Mangrskem sedlu

Posnetek Milan Cilenšek

stoji v nadmorski višini 1660 metrov — sredi zelenih pašnikov, ki pa ne samevajo. Nekdo je štel krave, ki so se pasle, in je ugotovil, da jih je bilo nekaj sto.

Na vožnji proti Mangrtu smo se ustavili pri Rabeljskem jezeru v Jezerski dolini onstran Predela — v nadmorski višini 960 metrov. Lepa je ta Jezerska dolina in velja za ločnico med Vzhodnimi in Zahodnimi Julijskimi Alpami. V prijetni vodi smo ohladili svoje razgrete noge, polenarili na soncu in se prijetno spočiti odpravili na vožnjo prek prelaza Predel na visoko in lepo gorsko cesto z značilnimi predori do Koče pod Mangrskim sedlom na višini 2072 metrov, kjer smo prespali.

Nedeljsko jutro je bilo rahlo oblačno, kar pa ni motilo skupine, da se ne bi veselo, a rahlo zaskrbljeno odpravila na pot. Pred nami je bila slovenska smer, ki je precej zračna in dovolj strma ter okovana v železje, da utruji tudi nadpovprečnega gornika, preden doseže 2679 metrov visoki vrh Mangrta, ki je mogočna gora; njegova Severna stena po lepoti tekmuje s Severno triglavsko steno. Onstran državne meje pri Ratečah dopolnita lepoto pokrajine obe Mangrski jezери, v katerih se zrcali veličastno mangrsko ostenje.

Kljub rahli oblačnosti je bil razgled enkratno. Mangrt, osamljen velikan, je tega nedeljskega dne ponujal izredno čist in jasen pogled po bližnji in daljni okolici. Na vzhodu se je dvigal iznad vseh očakov mogočni Triglav — pogled z Mangrta dvigne Triglav visoko nad ostale gore. Tik pred nami se je na jugovzhodu košatil Jalovec, ki pa je bil popolnoma drugačen, kot se ga spominjam iz Tamarja ali Trente. V daljavi so se dvigali mogočno škrlatno ostenje Škrlaticе, prepadni Prisank, škrlatna zaobljena glava Razorja, na zahodu Viš in Montaž, na jugozahodu pa obsežno kraško visokogorje Kanina.

Polni lepих vtisov smo se vrnili po italijanski poti, ki je zložnejša, vendar gruščnata in zato manj privlačna. V očeh vseh pa je žarelo zadovoljstvo nad lepotami, ki smo jih občudovali v teh dveh dneh. Nihče ni govoril, vsi pa so bili istih misli — bilo je tako lepo, da se bomo še vrnili.

DUŠAN GRADIŠNIK – NEKRUŠLJIVI STEBER CELJSKIH PLANINCEV

VSE VEČ JE LJUDI, KI SE OBRAČAJO NAZAJ K NARAVI

Dušan Gradišnik: »Kot ni mogoče pričakovati, da bi kdo v manj kot enajstih sekundah pretekel sto metrov brez trdega treninga, ni mogoče pričakovati, da bi kdo izplezal prvenstveno v katerikoli večji steni brez trde vadbe.«

Gradišniki, čeprav samo trije, so vsak po svoje Celju vtisnili neizbrisni pečat. Vsi trije so se zaradi okoliščin morali v veliki meri odpovedati svoji ljubezni — oče gledališču, Fedor atletiki in on planinstvu. Gore mu je odkrila mati, steno Branko Dili in Andriano Kopinšek. Steno je zapustil z Abrahamom, gore in planinstva nikoli.

Dušan Gradišnik se je rodil 21. januarja 1919 v Ljubljani. Leto zatem je oče, lekarinar, dobil lekarno na Jesenicah, po dveh letih pa licenco v Celju. Medtem ko je oče čez soboto in nedeljo ves prosti čas tako kot na Jesenicah tudi v Celju preživel ob gledališkem odru, je mati z otrokoma odhajala na okoliške hribe — tako kot je zmožal njun otroški korak. Najprej do Celjske koče, potem do Boča pa Raduhe. S štirinajstimi sta se fanta osamosvojjila. Z vlakom sta se odpeljala do Šmartnega ob Paki, peš drobila do Solčave, se vzpela na Korošico, s Korošice krenila na Veliko planino, odtod na Črnivec in s Črnicva v Gornji Grad ter naprej do vlaka v Šmartnem ob Paki.

Na očetovo željo je Dušan v Zagrebu vpisal farmacijo, opravil terucini, dva semestra, in sanjaril o domačih hribih. Vleklo ga je domov, kjer je imel spravljene smuči in kline. Že 1935. leta je bil v reprezentanci Celjanov v smučarskem dvoboju z Zagrebčani. Čez dve leti je oblekel dres državne reprezentance v dvoboju z Italijani...

Potem so Nemci v tistem usodnem letu tudi njegovo življenje in načrte postavili na glavo. Zaprli so očeta in brata, on se je skušal prikriti v Ljubljani, kjer pa so ga odkrili in prepeljali v taborišče Italijani. Po kapitulaciji Italije so ga zaprli Nemci in ga transportirali v Dachau.

Po vojni so se vrnili vsi trije. Oče se je spet moral posvetiti lekarništvu, brat je v Ljubljani vpisal strojništvo, on je v Zagrebu nadaljeval študij farmacije.

»Oče je vztrajal, naj študiram farmacijo, dasiravno sem želel študirati medicino. Enainpetdesetega sem študij končal in se vrnil v Celje. Očetu je medtem uspelo, da se je znebil lekarne — v Celju so mu zaupali organizacijo gledališča. Odslej je polno živel in se ves posvetil samo teatru. Mene pa so postavili na njegovo mesto, za upravnika lekarne.«

v smehu pripoveduje Dušan, medtem ko njegova žena pristavlja kavo. Pred nekaj urami sta se vrnila izpod Mozirskih planin. Sedimo v sobi, kjer so na policah samo in edinole knjige o — gorah, planinstvu in planinarjenju. Na zidovih so slike z motivi naših gora, fotografije iz sten. Na fotografijah alpinisti, soplezalci ali prijatelji, ki so skupaj ali vsak po svoje prvi zarezovali plezalne smeri v naših in stenah tujih gorstev. Večine ni več med živimi. Brata Gregorina, Ogrin, Herle in Vršnik, Debeljak, prijatelji v steni in življenju.

»Zanimivo je, da sem vse prvenstvene smeri preplezal pred vojno. Vojna in študij sta mi pobrala tista leta, ko bi tako v smučarji kot v alpinizmu lahko dal največ. Kljub temu sem po študiju z Debeljakom spet začel plezati in se spoprijemati s steno, toda za vrhunske dosežke nisem imel več dovolj moči. Tako je s tem...«

— Toda steni in planinstvu nikoli niste obrnili hrbta. Za Tinetom Orlom sta prevzeli krmilo celjskega planinskega društva. Predsednik društva ste še danes.

»Zdaj se mi končno obeta, da bom izpregel. Vsaj upam tako. Dovolj je bilo.«

— Celjsko planinsko društvo sodi med najstarejša planinska društva pri nas. Vi ste že vrsto let predsednik tega društva. Kdaj je bilo lažje biti predsednik — pred leti ali danes?

»Planinstvo je na celjskem območju sila staro in zelo aktivno. To dokazujejo številne planinske postojanke, ki so jih zgradili na tem območju. V letih po vojni smo jih večino obnovili, porušene in požgane zgradili na novo. Mozirsko smo zgradili trikrat, zgradili smo nove, nekatere prodali.

Pred leti so bili ljudje, planinci, drugačni — bolj so bili pripravljeni pomagati. Danes, ko šteje naša organizacija več kot sto tisoč članov, ne zmoremo financirati niti svojega glasila. Danes hoče naš član za 500 dinarjev, kolikor znaša letna članarina v planinski organizaciji, v gorah najcenejšo nočnino, najboljšo oskrbo in hotelsko hrano...

Vse večje število ljudi, ki se odpravljajo v gore, je v neki meri tudi dokaz, da si ljudje želijo v naravo. Žal ta množica, ki se iz leta v leto povečuje, prinaša v gore tudi pezo svojih navad, stisk in kulture. Tako tudi gore in planinstvo več niso to, kar so bili. Človek, ki gre na goro, hoče biti sam, se želi spoprijeti z naravo, s samim seboj, ne pa s pijačo, konzervo in smetmi.«

— Celjani ste imeli vrsto let vrhunske alpiniste. Sami se sestavili odpravo v Himalajo, smeri vaših alpinistov so vrezane tako kot tudi vaše v stene domačih in tujih gora.

»Pri tem gre za dva pojva. Najprej za nadarjenost in možnosti, takoj ob tem pa za denar. Današnji alpinizem ni to, kar je bil še pred leti. Danes je to vrhunski šport, ki poleg znanja in sposobnosti zahteva ogromno denarja in treningov. Tako kot ni moč pričakovati, da bo v manj kot enajstih sekundah pretekel sto metrov brez trdega treninga, ni mogoče pričakovati, da bo kdo izplezal prvenstveno v katerikoli večji steni brez trde vadbe. Žal pri nas alpinizem nima družbene veljave in podpore kot drugi vrhunski športi. Enako je s planinstvom. Še sindikat kritizirajo, če organizirajo izlet v gore, kaj šele, da bi zveza za telesno kulturo ali telesnokulturna skupnost tak izlet denarno podprli.

Odprtih vprašanj o organiziranju in financiranju našega planinstva je žal obilo. Toda prej ali slej trdim, da tisti, ki goro resnično ljubi, ve, kaj mu gora lahko da in česa v gorah lahko išče. In kot sva že rekla, ljudi, ki se obračajo nazaj k resnični naravi, je vse več. In nas, ki smo to že pred leti spoznali — tudi...«

Marlen Premšak

TAM ZEMLJA JE NAŠA ZAKIPELA, ZAHREPENELA, V NEBO JE HOTELA ...

BO NARAVA ZMOGLA POPRAVITI NAPAKE LJUDI?

ALI IMA ČLOVEK PRAVICO RAZPOLAGATI Z NARAVO KOT Z LASTNINO, KI JO LAHKO UNIČI?

KSENIJA KVAS

Triglav! Sanje vseh planincev. Vsaj enkrat na Triglav! Na Triglav, ki je prisposoda za čisto, še neuničeno naravo — ali pa tudi ne?

Vlak hiti skozi pokrajino. Kako pokrajina beži in prehaja v drugo! Kot da se boji, da bi jo preveč spoznali, da bi videli tudi drug obraz, obraz, ki ni prijeten za nobeno oko! Vse te lepe doline, gore — slovenska dežela! Kamorkoli se ozreš — povsod lepote, ki jih komaj dojameš. Lepota pri lepoti!

Toda — ne! Pogled se mi ustavi na umirajočem gozdu. Da, narava plačuje davek za ves napredek človeštva. Žalostno, a resnično!

Ampak gozd beži, beži... Zopet je tukaj pokrajina, prelepa v jutranji svetlobi.

Konec poti z vlakom! Sedaj se začne zares — pot na Triglav. Tako zelena pot slehernega pionirja, mladince, vsakega Slovenca!

Pot se vzpenja strmo navkreber. Kar čutiš, kako se ti pljuča napolnijo s čistim zrakom. Obstaneš. Gledaš lahko ure in ure, pa vendar se ne naveličaš. Gozdne jagode — druga ob drugi, kot v strahu, da jih kdo ne loči. Spet drugje borovnice željno čakajoč na človeka, ki mu bo prijal sladki sadež.

Hop! Zajček, tako boječe se razgleduje! Kot da sprašuje: »Mi preti nevarnost?« Tam se stiska vitka jelka k mogočnemu hrastu, kot da prosi varstva. Smreka, ki hoče kvišku, ki hoče svoj prostor pod soncem. Veverica, ki ti pokaže vse svoje velike akrobacije. In nad vsem tem žvrgolenje ptičev, ki kar tekmujejo med sabo. Zmoti te neznan zvok, ki ne spada v to okolje. Naproti prihaja skupina planincev — če to sploh so. Vodja nosi radio, ki oddaja kričeče glasove. Skupina ljudi gre mimo. Kar čutiš, kako si narava oddahne po njihovem odhodu.

Pot se vzpenja, vzpenja. Zapustiš gozd in hodiš po skalnati poti. Ustaviš se, velika grmada skal, plod dela narave, plod večtisočletnega dela. Da, tukaj kraljuje Triglav. Tukaj se lahko prepričaš, da je narava kipar, kipar, ki se nikoli ne utruji, ki vedno dopolnjuje svoje delo. Pogled lovi dalje. Tam encijan, ki kljubuje vetru, ki je stisnjen med skalovjem, ki komaj najde prostor pod soncem; ki pa je vendar delček narave. In tam ob stezi je — ne, saj ni res! Smeti, sledi brezvestnih obiskovalcev naših gora. Smet pri smeti — ali pa se ti samo dozdeva? Naprej, naprej! Končno — Triglav! Gore krog in krog. Dolina je pogreznjena v meglo, oblake. Kot da si na otoku sredi morja. Kamor seže pogled — narava, narava v vsej svoji lepoti in veličini.

Žarki prodirajo skozi oblake kot glasniki življenja, ki ga je polna vsa dolina. Lahko samo stojiš in opazuješ, opazuješ... Lepoto? Da, lepoto narave. In vendar je človek ne zna ali noče ceniti. Tako rekoč na vsakem koraku lahko opaziš delček narave, delček, ki je uničen; uničil ga je človek!

Ali bo zmogla narava popravljati napake ljudi? Ali ima človek pravico razpolagati z naravo kot z lastnino, ki jo lahko uniči? Se bo narava maščevala ljudem?

Na ta in podobna vprašanja bomo morali odgovoriti! Sicer bomo naravo uničili pred svojimi očmi. Uničili pa bomo tudi — človeštvo!

SPET NA GOLICO

IVANKA KOROŠEC

Vso zimo in še pol pomladi ni bilo časa za gore. Zdaj pa se nam je na široko nasmehnila lepa sončna nedelja in nas povabila na Golico.

Nabito poln avtobus je sopihal z Jesenic v klance proti Planini pod Golico. Ko smo prispeli, sem spet, kot že tolikokrat doslej, strmela nad velikim številom ljudi, ki takoj, ko zlezejo iz avtobusa, navalijo na »šank«.

Sonce se je vzpenjalo v svoj zenit, mi pa na Golico. Občudovali smo temno modre Petrove ključke, resje, anemone. Veter je vlekel po pobočju in nam česal lase. Koča, ki smo jo videli že od daleč, je bila kot prilepljena na čudovit travnati greben.

V koči in okrog nje je bila velika gneča. Za hip smo posedeli zunaj, na zavetrni strani; le toliko, da smo si nadeli suhe majice in si privezali dušo.

Kajpada smo se povzpeli tudi na vrh. Bili smo že tu — a vseeno. Pogledati moramo, kako je na oni strani. Drava še teče, polja se še razprostirajo in se menjavajo z gozdički, vasice se še vedno enako prepletajo s cestami. Vedno ko gledam prek naših severnih meja, me objame žalost.

Še fotografski posnetek za spomin — in že smo jo mahnilii v dolino.

V koči smo se podprli — prazni »žaklji« še nikoli niso stali pokonci! Enolončnica je bila okusna in krepka in z njo in s tistim, kar je bilo v nahrbtniku, smo se pošteno odteščali.

Potem pa spet pot navzdol. Šlo je hitro, saj je strmina jemala telesu težo. Nebo je postalo še bolj veselo in še bolj modro, kot je bilo zjutraj. Dolgi sončni žarki so bogato pobarvali vse, kar so dosegli.

Na Planini pod Golico pa je bil še vedno živžav.

Zavili smo v breg, na levo, na vzhod — proti Črnemu vrhu. Ta pot je od vsega najlepša. Strm kolovoz drži mimo mnogih počitniških hišic, nato pa gre čez samotne senožeti s svisli, macesni in poljanami narcis, da je videti, kot bi na novo zapadel sneg. Smučarski dom na Črnem vrhu stoji sredi gozdov in senožeti ob sedežnici, ki veže cesto s Španovim vrhom. Tudi tam je bilo vse polno izletnikov. Zdi se, da je čudovit dan zvalil ven vse, kar »leze ino gre«.

Ovekovečili smo nekaj izredno lepih prizorov, cele lehe dišečih narcis, v ozadju pa kakšen razdrapan lesen senik, bukov gozd, jerebiko ali macesen. Človeku se zdi škoda utrgati eno samo samcato; prav zaradi tega, ker jih je toliko. S tem bi oskrunili, onečastili to čudovito podobo.

Na tej poti smo se zamudili več kot do vrha Golice, kajti kar naprej smo se ustavljali, občudovali zdaj narcisne poljane, zdaj gledali rdečkast dim, ki se je dvigal iznad svetlo zelenih gozdov v dolini, zdaj šumeči potoček, ki je skakljal po strugi navzdol.

Zavest se nam je v hoji docela pomirila in sprostila se je tudi neka pomembna razsežnost v naši notranjosti. Svojo navzočnost v naravni ubranosti smo občutili kot srečo. Na Pristavi je bilo več avtobusov z novogoriško, mariborsko in novomeško registracijo. To je bila nekdanja Zoisova pristava, na hiši je vrezana letnica 1641, adaptirana in odprta pa je bila 1953. leta. Narcise rastejo vse naokrog, zrak je poln njihovega omamnega vonja. Vendar so tu, v bližini ljudi, manj mikavne, najlepše so pač tiste, ki rastejo čisto odmaknjeno in samotno.

Po okrepčilu smo šli peš navzdol, čeprav smo že pošteno čutili, kje imamo kolena. Na Koroški Beli nas je pobral avtobus, ki smo ga ujeli prav za repek, in pod večer smo bili že doma.

Narcise pa nam bodo še dolgo dehtele v spominu.

MELONA IN JUTRO

FRANC MIHELIC

Na pobočju Velike gore sem bil sam, ko je vzhajalo sonce. Bilo ni prav nič drugačno kot je vsak dan, vsako poletje, vsak avgust, ko se je že bil prevesil v drugo polovico in se je že prvikrat pozdravil z dihom jeseni. Planjava razmetanega kamenja, prelita s še vedno svežo zeleno barvo gorskih trav, je še temnela, ko sem se srečal s prvim pogledom na to Veliko goro. Tam čez se je jel barvati sosednji vrh in njegova jutranja rdina je bila podobna sramežljivi granatovini, polrdeči in polrumeni, ki pa se je iz kdo ve kakšnih razlogov krepila in krepila. Dan se je začel, ko sem prešel prvo plahto zelenila in se dotaknil prvih skal in prvikrat tudi zaslutil, da grem proti vrhu neke gore, na kateri sem že nič kolikokrat bil, pa je ta občutek še vedno podoben tistemu, ki ga porodi novo sonce, njegovi žarki in rdečina, ki se razliva vsak dan po teh gorah. Nič posebnega pravzaprav.

Pa se je zgodilo.

Rob rahlo padajočega boka Velike gore je nenadoma zažarel. Kot da je bil izbruhnil iz sebe kepo zlata in se je ta kepa, namesto da bi se po vseh pravilih skotalila navzdol, prilepila na to pobočje in je, ne da bi odšla, poslala prav do mene najprej en sam samcat, čisto droben žarek; in ko me je dosegel, me je zaščemel v obeh. V naslednjem trenutku pa je kot izstrelak švignilo vame in na vse kraje okoli mene na tisoče zlatih sulic, ki so se zabodele v vrhove svežih trav, v konice ostrih skal, ali pa so odhitele v dalj in se ustavile šele tam nekje na sosednjih vrhovih ob prav takih ovirah, kot so bile tule, ob mojih nogah, in so polagoma začele rdeti pa bledeti, izginjati, se vtapljati v okolico, v korak, ki mi je dotlej zastal, v dihanje, ki je bilo drugačno poprej, v vsakdanjost novega dne.

Odšel sem po poti navzgor.

In tistikrat me je spremljala glasba. Ne taka, romantična, veličastna, razmetana in urejena hkrati, tiha in v tistem tudi mogočno glasna; nekaj takega je bilo, kot da bi prvikrat poslušal orkester, ki bi sedel v velikem prostoru Narave in bi njegovi akordi odmevali daleč naokoli in ga ne bi vodil noben dirigent, pač pa vsi ti žarki, ki so pravkar, kot dolge dirigentske palice, prebodli vijoličasto noč; vse te rumene lise, ki so se ohranjale kot ostanke prvih žarkov po skalah, vse te sveže barve, ki so kot umite pričakale že milijon in tolikokrat nov dan, vse to tiho petje, ki se rojeva v nas ob takih trenutkih in mu ne vemo izvora, ne začetka pa tudi njegovega konca ne. Vse je neskončno, kot bi bile neskončne melodije nevidnega orkestra z nevidnim toda mogočnim dirigentom...

Tu mi je duša ušla iz naročja.

Tistega jutra se spomnim še po nečem.

Da bi mogel to povedati, moram zapisati, da je bil tistikrat z menoj tudi brat; tega sem šele prav uvajal v gore. Bolje in odkrito povedano: imel sem ga s seboj zato, da nisem bil sam. Sam nerad hodim po gorah. Nekaj se je že bil naučil. To, da je umel občudovati gorsko pokrajino bolje od mene, pa tudi to, da je vedno prinašal v gore na skritem mestu v svojem nahrbtniku kakšno skrivnost, na primer sočno hruško ali kaj takega.

Tistikrat pa sem presenečenje nosil v gore — jaz. Nisem mogel dočakati vrha. Doživetje s sončnim vzhodom me je tako vznemirilo, da sem v svojem gorskem veselju naravnost hrepenel po tisti skrivnosti iz svojega nahrbtnika. Slovesno sem se lotil odvotkavanja te skrivnosti. Razodel sem težo z ramen, jo položil varno med dve skali in počasi potegnil iz globoke vsebine — debelo melono.

Rumeno, sočno in jutranje hladno...

Brat me je debelo pogledal.

Nož je izginil v sočnem trebuhu pravkar rojene tovarne prijetno osvežujoče pijače. Melona je razpadla na dve enaka sočna kosa. Obležala je pred nama kot žlahtna posoda dobrote, polna hladnega in sočnega mesa, ki se je na jutranjem hladu rjavo lepo bleščalo in naju vabilo... Pa ima melona res rjavo meso?

Ponesel sem eno od polovic k nosu. Prav nič žlahtnega vonja ni ta reč, celo smrdi. Nisem si upal priznati, da bi to veliko pričakovanje res smrdelo. Pa je, vsaj tistikrat je smrdelo. Obema. Pokvarjena vsebina se je razširila po pobočju in nama vzela še tisto veselje, ki nama je ostalo za to, da bi z njim zmogla pot, ki naju je ločila od vrha. Zabalasem tisto reč za skale in brez besed spet zadel nahrbtnik na rame.

Nič nisva tistikrat govorila o tem. Žalostno sva se razgledovala po belem dnevu, ki se je že močno začelo, saj je od tistega jutranjega čara, ki nam je pričaral sončni pozdrav, minila že debela ura...

USPEH NAŠIH ALPINISTOV, ENAK NAŠIM NAJVEČJIM DOSEŽKOM V HIMALAJI

VZHODNA STENA CERRO TORRE

»V DVEH DNEH DEVET SLOVENCEV NA VRHU CERRO TORRE. NOVO POGlavJE V ZGODOVINI PATAGONIJE.«

TONE ŠKARJA

»Patagonija je dežela, kjer je lepo vreme prav tako dragocena redkost kot voda v Sahari.« Tako je Jim Bridwell začel opis ponovitve Jugovzhodnega grebena, ki jo je opravil januarja 1979 v navezi s Stevenom Brewerjem. Vlaga, ki jo s Tihega oceana nosijo orkanski vetrovi, zmrzuje na grebenskih stolpih in stenah patagonskih Andov. Zato toliko lepih fotografij belo očičkanih granitnih katedral in zato tako malo uspešnih vzponov na njihove konice. Od vseh gora na svetu sta deležna večje pozornosti le Himalaja in Karakorum. Lahko bi preplezali vse osemtisočake, a izzivu Patagonije se ne bi smeli ogniti.

Dežela je daleč na jugu Amerike, vožnja do tja draga, uspeh predvsem zaradi vremena vprašljiv. Prva sta poskusila Trboveljčana Matevž Lenarčič in Boris Simončič. Plezala sta že utrte smeri v najvišjem vrhu — Fitz Royu (3441 metrov), vendar ju je vihar vedno tik pred vrhom zavrnil. Decembra 1983 se je domžalska odprava, ki jo je vodil Stane Klemenc, lotila Velike zajede, ki jo tvori prislonjeni Severni steber z gmoto glavnega vrha Fitz Roya. Po nevarnem in dolgotrajnem plezanju je naveza Jeglič, Karo in Knez dosegla vrh Zajede in dokončala smer, medtem ko jim je za vrh zmanjkalo časa. Uspeh Slovencev je bil deležen priznanja v mednarodnih alpinističnih revijah.

Konec lanskega leta so v Patagonijo prvi odšli Bogdan Biščak in Rado Fabijan iz Postojne ter Matevž Lenarčič iz Trbovelj.

Najprej so v Fitz Royu ob ameriški preplezali 500 metrov visoko novo smer, 15. januarja letos pa po Maestrijevi smeri iz leta 1959 prišli še na vrh Cerro Torre (3128 metrov). Verjetno so bili šele druga naveza, ki je v isti sezoni stopila na oba glavna patagonska vrhova.

Stane Klemenc je zadnji dve leti namenil še nepreplezani, 1100 metrov visoki Vzhodni steni Cerro Torre. Jedro odprave, ki je odpotovala v začetku lanskega decembra, je ostalo še iz leta 1983 (Janez Jeglič, Silvo Karo in Franček Knez), prvič pa so šli v Patagonijo Pavle Kozjak, Peter Podgornik, zdravnik Borut Belehar in televizijski snemalec iz Maribora Matjaž Fištravec. Po 35 dneh — od tega je bilo 21 dni slabega vremena z viharjem in sneženjem — so 16. januarja 1986 vrh dosegli Jeglič, Karo, Knez, Kozjak, Podgornik in Fištravec. Stena je ena najtežjih nasploh, saj so jo ocenili s stopnjo 7 in 8+, v tehničnem plezanju pa A3 do A4. Po vsej steni so morali sproti napeljevati vrvi in si tako omogočati vrnitve in vnovične vstopne. Način plezanja je bil ekspedicijski, drugače te smeri ne bi bilo mogoče preplezati. Klemenc je v telexu napisal: »V dveh dneh devet Slovencev na vrhu Cerro Torre. To je novo poglavje v zgodovini Patagonije.« Moštvo pa je ocenil takole: »Ta ekipa je resnično v svetovni 'špici'. Sam enačim to dejanje z našimi največjimi uspehi v Himalaji.«

Pripomba uredništva: Naša odprava se bo iz Južne Amerike vrnila v domovino 21. februarja, v aprilski številki Planinskega vestnika pa bomo o njenem uspešnem poslanstvu objavili obširen zapis. Ker pa smo vesti iz daljne Argentine tokrat prejeli že po sklepu redakcije te številke Planinskega vestnika, poročila nismo mogli uvrstiti na sprednjo stran!

ŽAL NI VSEM DANO . . .

JANEZ LONČAR

Spodaj v Amfiteatru se sence polagoma dvigujejo proti skalovju žagastega grebena Široke peči, vse drugo se še koplje v svetlobi sonca. Grintovci, Karavanke, vse tja do Pece in Olševe, severneje od njih razsežni Golica in Svinja planina, Nizke Ture, Visoke Ture s Klekom, Lienški Dolomiti, bližnji vršaci Martuljkove skupine, Rokavi s Škrlatico med seboj, Stenar, Stena z vsemi grapami in stebri, pojemajoči ledenik, nad njim pa kot starosta Svarun — bog Triglav, vmes še Krnsko pogorje, levo pa Kredarica, Rž in Rjavina in vsi ponižnejši hribi daleč naokoli. Vse to je razločno vidno kot na kaki ogromni okrogli razglednici. Gornjesavska dolina je od Hrušice navzgor rahlo rjavo čadasta, Ziljska dolina se še vsa zelena nastavlja toplim jesenskim žarkom, Rožna dolina, ki se kaže izza karavanških sedel, pa je nekoliko zamegljena. Od Dobrče in Kriške gore pa se proti jugu širi megleno morje. Iz dolin se ne čujejo neprijetni glasovi naše tako ljube civilizacije. Mir! Le spodaj pod Škrnatarico se oglašajo kavke.

Vedno znova podoživljam vse razkošje neoskrunjene narave in vso radost, ki nama je bila podarjena tisto zadnjo oktobrsko nedeljo.

Vpisna knjiga na vrhu. Letošnji zaporedni številki 147 in 148 sta najini. Vrh je odmaknjen od označenih poti, od takih, po katerih se pomika glavčina planinske srenje. Je pa v tej odmaknjenosti poseben mik in čar. Človek se tamkaj lahko v popolnem miru predaja svojim mislim, pogledom in uživanju lepot. Noben neneraven šum ne moti zbranosti. Vse je tako kot v svetišču. Malo je besed, in še te, ki so, se porazgube v veličastju tišine. Komur so rojenice vdihnile željo doživeti gorski svet, tak kot je nekoč ves bil, ta bo vedno iskal in tudi našel kotičke neslutnih lepot.

Steza ni označena, je pa lepo uhojena. Tudi poti na vrh ne označujejo rdeče-bela očesca, ampak kamniti možici. Postavile so jih roke nesebičnih gornikov za tiste, ki se prvič odpravljajo na to turo. V brezpotju slehernemu omogočajo najti prave smeri za vzpon in vrnitev.

Zgodaj zjutraj, še v temi, s sinom Janezom tipava za stezo. Preveč v desno sva zavila in morava se vrniti. Pri ponovnem poskusu se po okljukah lepe lovske steze zlagoma dvigava dnevu naproti. Iz temnih obrisov, bolj jih slutiva kot vidiva, polagoma z doseženo višino izstopajo jasnejši. Vršine Triglavove sosesčine postajajo rožnate barve, takoj zatem pa vrhovi drug za drugim, obsijani od jutranjega sonca, zažare v popolni svetlobi. Vedno znova in ista, a vsakič drugačna, se ponavlja ta in tisoče let stara podoba večnosti — in vsakokrat je lepa in enkratna. Lepa steza naju zanese v napačno smer, tokrat na levo. V izteku velike grape le najdeva stezico, ki se vzpne po kratki meli.

Ob vsakem koraku je kaj novega in postankov je zaradi razglednosti čez potrebo. Visoko nad nama je koničasta skala, vsa svetla je, kot žareč kažipot. Iz dna grape je videti visoka in pomembna, ko pa jo zgoraj vidiš z njene višine, ni na njej nič posebnega in je le manjši obronek Šplevte. Oko zaznava drobne zanimivosti. V kamninah iščeš oblike znanih stvari, zlato-rumeni macesni lovijo jutranje žarke. Po mahovitih tleh skozi macesje nad skokom rahlo prestavljaš noge kot po debeli mehki preprogi. Ustaviš se pred obokano luknjo pod steno tik nad gornjim velikim meliščem; je kot Potočka zijalka v malem. Prečiš podrti viharnik in nekaj nežaganih polen pod previsom pove, da so namenjena navzgor. In končno se za robičem pokaže okroglina srebrno pobarvanega bivaka II.

Rajda naježenih grebenov, od Velikega oltarja na desni do Rokavov na levi, oklepa čudovito dolinico Za jezerom. Vse je kot ob največjem prazniku. Svetlo siva barva skalovlja se z modrino neba in zelenilom oblastega dna staplja v neskončno lepo podobo. V neizmerni tišini zaznavaš zvoke najlepših melodij. Je to zven večno lepih gora?

Danes, ko pred zaprtimi očmi vidim vso pot, vse meli, obeljeno skalovlje tik nad njimi, ki kažejo, do kod segajo snegovi v pozno poletje, drevje, ki se v skopi prsti krčevito bori za obstanek, gorsko rušje, travnate ruše, drobne jesenske in zapoznele poletne cvetlice, vse, kar naj bi mi bilo še nedavno neznano, tuje, nikoli videno, se mi zdi, da to poznam že od davnega, da je vse to doživetje spalo v moji podzavesti in le čakalo trenutka, dne, ko bo bruhnilo na dan ob nepopisnem veselju in vzhičenosti. In sreči. Žal ni vsem dano videti in doživeti resnično veličastnost gorske narave, vredno pa se je potruditi in se povzpeti na Dovški križ!

SKUPNE KOMPONENTE EKOLOGIJE IN PLANINSTVA

LJUBO KNEŽEVIČ

Ljubo Kneževič, član PD Tomos v Kopru, nam je poslal zanimiv zapis o skupnih dejavnostih varstva okolja in planinstva. Njegov zapis, resda rahlo znanstveno obarvan, uvrščamo v Planinski vestnik, kljub temu da se s piscem ne strinjamo popolnoma — namreč z njegovo trditvijo v predzadnjem odstavku, češ da je množica planincev bolj slaba kot dobra. Vabimo še druge gornike, da nam napišejo o navedeni materiji svoje misli.

Uredništvo

Nasilno spreminjanje življenjskega okolja (biotopov) ne ogroža samo rastlin in živalskih vrst, ampak tudi ljudi. Tisti, ki živimo in delamo v nezdravem okolju in klimi, smo ogroženi neposredno, posredno pa smo ogroženi prav vsi — celo kot vrsta. Ljudje zato iščejo izhode v migraciji iz večjih mest, v strožjih zakonih glede izgradnje čistilnih naprav, v strogih standardih in normativih glede prometa in skladiščenja nevarnih snovi, v prepovedi uporabe nizkih tehnologij, v zakonski zaščiti ogroženih biocenoz (endemitov), v zakonski zaščiti in razglasitvi naravnih spomenikov, parkov ali rezervatov itd.

Prepočasen razvoj medicinskih znanosti glede na tehnični razcvet poraja preventivo v obliki medicinskega propagiranja trimskega aktivnosti (predvsem gibanja na prostem v zdravem okolju) kot psihoterapevtski učinek. Zato se kot analogna asociacija javlja tudi težnja po planinskem udejstvovanju. Planinci verjamejo v čistočo gorskih studencev in ozračja. Znanost jih je poučila o močnejši radiaciji skalovja in prsti v gorah, kar omogoča krepko energijsko mikroklimo (kot negativni bio-ioni). Zdaj vedo, da na čudovito psihofizično počutje v gorah ne vplivajo toliko lepi razgledi, pejsaži ipd. kot energetski naboj bio-ionov. Prevzamejo jih pristnost, nevsiljivost in izvornost narave ter dinamika barv, oblik in vrst. Javlja se težnja po razmišljanju o obstoju in smislu vsega (kozmologičnost).

Odnosi živih bitij in okolja niso samo domena neke ekologije kot vede, ampak so vedno zanimivejši tudi preprostem delavcu, športniku ali upokoječcu. Prenatrpanost s skrbmi in delom ter vsiljive civilizacijske oblike življenja jih preutrujajo in s stresi ogrožajo njihovo zdravje. V mno-

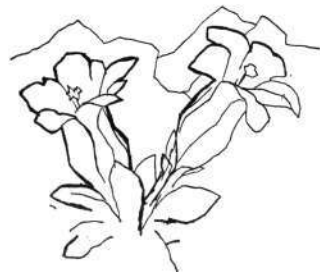
žici nasvetov iščejo ljudje tiste oblike razživljanja, ki jih najbolj oddaljijo od epicentra škodljivih dogodkov.

Prav razni planinski izleti, taborjenje, go-barjenje, plezanje, turno smučanje (slalom ali tek), nabiranje zelišč in gozdnih plodov so najboljše oblike takega razgibavanja. Ker pa vse te naštete oblike udejstvovanja zlahkoto organizirajo planinska društva, je morda tu iskati glavni vzrok množičnosti planinstva. Sprostitve, ki jih alpinisti in planinci doživljajo pri svojih samopotrjevanjih v okolju pristne in surove narave, so lahko prav zdravilo za škodljive strese, ki so jim izpostavljeni v valnem okolju.

Realnejši in izkušenejši planinci nagibajo k biologiji kot modrosti življenjskega univerzuma prirode. Zanimajo se za posamezne fitocenoze in zocenoze, v gozdovih vidijo reprodukcijski material za prepotrebno fotosintezo, zanima jih stopnja onesnaženosti posameznih biosfer — skratka sčasoma postanejo vneti privrženci ekologov in nasploh zagovorniki naravnega ravnotežja.

Pravi gorniki so se nazveli samoohranitvenega nagona, zato jih negativne človeške strasti, enako tudi razne manije, ne zanimajo. Ker pa je množica povpreček bolj slabih kot dobrih planincev, ki se obnašajo v nasprotju s planinskim kodeksom, predlagam planinskim pedagogom rajši kvaliteto kot kvantiteto. Šole je treba organizirati v ustrezni naravi in znanje slušateljev preverjati praktično v naravi.

Naj strnem pisanje v željo, da vse ugotovitve ekoloških strokovnjakov in analize ter spoznanja medicine o koristnosti opisanega razgibavanja planinski pedagogi uporabijo kot poudarjeno učno gradivo in propagando planinstva pri svojih slušateljih.

PA NAJ SE ZGODI, KAR SE HOČE!

MATEJ ŠURC

Ne vem, zakaj me v grlu stiska, čemu mi silijo grenke solze v oči. Bolest ali sreča? Veter podi čez steno mokre, težke megle, dolina je temna in pusta. Meni pa se dozdeva, da je zdaj Studor, v čigar obrise strmim, še bolj siv in grozeč, kot je bil tisti večer, sredi maja.

Bila je sončna pomladna nedelja. To navdaja z upanjem. S pripravljenim nahrbtnikom sem stopil na vrt. Zagledal sem malega brata, ki se je igral na pesku ob hiši. Videl me je in stekel je k meni, nesoč v rokah velik tovornjak. Pomolil mi ga je pod nos in velel, naj ga popravim. Pritrdil sem kolesa in položil tovornjak v pesek. A še preden sem naredil nekaj korakov, je spet stal pred menoj. Tokrat s polomljenim buldozerjem. Poslal sem malega v klet po kladivo, sam pa se pognal čez vrt. Za seboj sem čul žalosten in vedno bolj obupan glasek. Že sem obstal in pomislil, da bi se vrnil, da bi ... Ne, moram iti. Moram, pa naj se zgodi, kar se hoče. V meni buči, kot bi razsajal vihar, telo pa je bilo, če pomislim zdaj, šibko in utrujeno. Kot brezmočna barka sredi neurja, ki čaka, da se raztrešči ob čeri. A vendar moram iti, čeprav delam krivico tistim, ki so kdajkoli z upanjem v srcu mislili name. Pri kozolcih so čakali prijatelji. Namenili smo se v Studor plezat Kaminsko.

Ne čutim več praznine, povsod je le slovesna tišina. Pripravljen sem na srečanje. Prišli bomo na vrh in potem si bom morda neopazno, sam pri sebi, priznal srečo. Tik pod vrhom pa se globina pod mano čudno odpre. Postal sem lahak, nove in nove misli se porajajo v kipečih možganih in trenutki so dolgi, neskončno dolgi. Vidim oblake, tisoče sonc in prazno obzorje, kako pleše svoj ples prerojenja. Nikoli pozabljen ples med ničem in steno, tam kjer je moja volja zdaj predala orožje. Kot bi padal. Kot bi padal v brezčutnost. Nebo pleše, ni krvavo, ni modro, povsod le ples svetlobe, ki ugaša. Olajšanje, začudenje, a strahu nikjer. Strah je prišel pozneje, z nočjo.

Naneslo je, da sem tisti nekoliko previsni kamin plezal zadnji. Prva naveza je bila čez, splezalec pa je obtičal v plitvi razpoki nad previsom. Zaklical sem mu, naj si tam uredi varovališče, da bom šel za njim. Spotoma sem izbijal kline, tolkel po njih kot obseden in končno izruval tudi najtrdovratnejšega. Vzpel sem se še nekaj metrov, in ko sem se oprijel na videz trdnega skalnega roglja, se mi je ta pod rokami sesul. Zato sem se zavlekel v levo in že malo tresoče in preplašeno tipal proti splezalcu. Dosegel sem višino njegovega pasu, bil sem le še kake tri metre proč. Med prečenjem so težki gozdarji odkrušili kamen; z drugo nogo sem bil ob steno le oprt, pa tudi roke v tistem hipu niso našle zanesljivega opirnika. Polglasno sem zaječal in prijatelj je to čul. Nagonsko je potegnil vrv, da sem izgubil ravnotežje, in že sem bil v zraku. Pod previsom sem tresčil na travnato vesino, odkoder me je odbilo, me zasukalo na hrbet ter me vrglo na nižjo, večjo polico, kjer so rasla drevesa. Tod sem obležal in brez misli čakal, da za menoj priletijo splezalec. Nič. Le globok, tresoč glas sem zaslišal zgoraj:

»Maateeej, si živ?«

To se mi je zazdelo silno smešno. Planil sem v krohot, nato pa zatulil nazaj:

»Heej, živ sem, hudirja, fantje, živ! Pa Drago?«

»Opeklo ga je, a bo že prilezel čez!«

Hotel sem vstati, se opreti na levo nogo, toda začutil sem, da me noga ne drži več. Postalo mi je slabo. Prevzela me je čudna odsotnost. Zgoraj so vpili, naj se odvezem, jaz pa sem mislil, da se namesto mene odvezuje kdo drug. Mene ni tu, vse opazujem le iz daljave. Ne vem, kako dolgo je trajalo, da sem zaklical:

»Nogo sem fental, ne morem nikamor!«

»Počakaj tam! Gremo po reševalce!«

Šele danes se zavedam, kako mučno je bilo čakanje. Pa ne zaradi bolečine in mraza. V meni je bil čuden strah. Strah pred dolino, pred ljudmi, ker jih bom tokrat srečeval drugačen. Kot poraženec, v reševalnem čolnu, in ljudje bodo to videli. Tega me je sram. V njihovih očeh bom zdaj norec, celo nesposobnež. Otrok sem, jezni, trmasti otrok!

Stemnilo se je. Pod Studorjem so se zasvetile luči in zdi se mi, da jih danes gori več kot običajno. Preklete! Mar bi ne bilo bolje, ko bi letel čez tale prepad in se razletel na atome? Ne, mogoče pa se bom kmalu lahko spet preselil v svoj svet... Lepo je, ko vidiš vrh pred seboj, ko slutiš za vrhom, nekje v modrini, sonce. A še lepše je, ko si na cilju, na vrhu stene. Nisem športnik, še manj atlet, a rad plezam. Še rajši potem poležavam na vrhu in zadovoljen sam s seboj sanjarim tjavdan. Je to greh? Greh je, če občutiš slast ob storjenih dejanjih, ki presegajo tvoje sposobnosti. In slutiš, da bo enkrat konec, da se boš potem kesal. Kesanje je zanimiva stvar. Zdravilo za dušo je;

na greh ga položiš kot zdravilno zel na rano, potem neha boleti in vse je spet pripravljeno na nov greh, na novo kesanje.

Pod sabo sem zaslišal glasove. Reševalci! Prijatelji so hitro opravili. Lepo je imeti dobre prijatelje. Prvi je sem gor prišel bratranec, doma iz Studorja.

»Preklemansko srečo si imel,« je zamomljaj, »30 metrov si letel. Če bi ne prijel za vejo, bi lahko oba priletela v poden.«

Ne spominjam se natančno, kako sem se ujel. V človeku je pač tisti živalski nagon po samoohranitvi, ki je hitrejši od razuma. Reševalci so mi povezali nogo in potem še dobro uro trdo delali, da so me varno spravili pod steno. Položili so me v aki in me odpeljali v vas, kjer je čakal rešilec. Takole se torej vračam. Umikam se, umikam zaradi lastne nemoči, prihajam v svet, ki mu ne zaupam. V dolini je bilo polno ljudi. Vseeno mi je, kaj mislijo. Oni tega ne razumejo. V meni umira hotenje. Molčim. Težko je govoriti o porazu. Povsod obrazi — poskušam ostati miren, brez občutkov, edina želja zdaj mi je spati, spati.

V bolnišnici so ugotovili, da so popustile sklepne vezi v kolenu. »Ohlapne so kot elastika iz starih gat,« je trpko pripomnil zdravnik. Ponoči nisem mogel spati. Brž ko sem zatisnil oko, me je streslo. Tako živo sem sanjal, da padam. Vso noč sem strmел v temo in živci so začeli popuščati. Počasi, a vztrajno.

Spominjal sem se začetka. Da, začelo se je v tih, široki pokrajini na vzhodu. Navadil sem se bil na ravnino, kjer biva moje dekle. Ljudje tudi tod gledajo na življenje bolj stvarno. Jaz pa... V meni je nekaj, kar bega razum, ki beži tja med hladno, golo skalovje. In potem se je hotenje razraščalo v obup, celo v sebičnost. Kako tudi ne! To smer sem prvič plezal z bratom. Pod previsom naju je zatekla noč, zato sva se odločila za lažji izstop. Štiri leta pozneje, bilo je pozno jeseni, sem se v smer odpravil sam. Prijatelj je obljubil, da me pod Studorjem počaka, a ni prišel. Pa ne zaradi strahu pred steno, zaradi strahu pred mano ga ni bilo. Sem zbujal sum, ker je bilo v meni preveč nasične strasti in premalo preudarnosti? Sam takrat tod nisem niti poskusil. Tudi s Tonetom sva se naslednje leto v kaminu obrnila. Tam je ostal le zabiti klin in obljuba, da se vrnem. Plitev kamin ni težak. Res je spodaj nekoliko previsen, a oprimkov je dovolj. Le krušljiv je. Potem me je za nekaj časa priklenila na posteljo bolezen. Namesto da bi bil odšel s prijatelji v Paklenico, sem moral ostati doma. Še ne popolnoma zdrav sem zbežal na Rimski zid. Čutil sem, kako so roke slabotne, in vedel sem, da zmorem manj kot običajno. Pa sem se potem čudil, zakaj sem zletel. Nepazljivost! Neizkuščenost! Precenjevanje!... To so potem rekli drugi. Čemu? Kot da tega ne bi vedel. Posledice padca žal niso bile takšne, kot sem sprva pričakoval. Zdravnik mi je po slabem letu dni dejal, da koleno ne bo nikoli več takšno, kot je bilo pred nesrečo.

Čez štiri dni so me odpustili iz bolnišnice. Na poti domov me je spremljal mali. Veselo je skakal pred mano, me vlekel za roko in me zasipal z vprašanji:

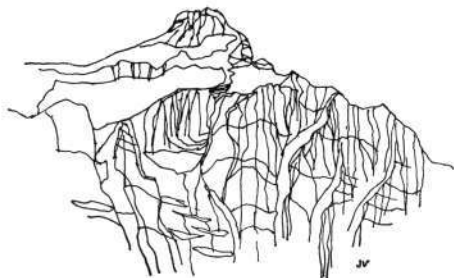
»Zakaj si šel tja gor? Si kaj iskal?«

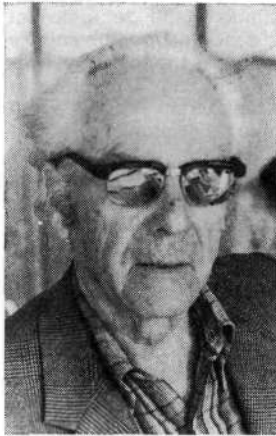
»Eee, šel sem, pa...«

»Saj ne boš več šel, a ne, da ne?«

Ne znam odgovoriti. Ne tebi, mali, ne drugim, ne sebi. Verjetno tudi ne bom nikoli znal.

Zunaj se je zdanilo. Po prečuti noči sem se namenil zopet tja, pod Studor. Medli obris stene se zopet izgublja v meglah. Pred očmi mi zaplešejo drobne snežinke. Naenkrat v sebi začutim srečo in mir. Ker sneži? Ker bodo črne veje dreves zopet postale bele? Ali pa morda zato, ker zopet premišlujem o gori, o steni, o tisti sreči, ki je tako tvegana. Sneži, sneži! Še dolgo bo snežilo, vse bo belo in potem bo posijalo sonce. Posijalo bo na gore, na polja, na ljudi in v mojo dušo bo posijalo. Nikjer ne bo več megle, nikjer ne bo več senc, vse bo svetlo.

**RUŠKI
PLANINCI
IZGUBILI
NEUTRUD-
NEGA
PLANIN-
SKEGA
DELAVCA**

Ruški planinci smo se poslovili od dolgoletnega planinskega tovariša, dolgoletnega predsednika in častnega predsednika planinskega društva Ruše inženirja Josipa Teržana.

V 84. letu življenja je še teden dni pred smrtjo končeval redakcijo društvene kronike, ki jo bo PD Ruše izdalo ob 85-letnici obstoja. Teržanovo publicistično delo pa sega že v leto 1936, ko je kot odgovorni urednik pripravil kroniko SPD Ruše, ki jo danes hranijo le še redki Rušani, saj je nemški okupator zažgal več kot 200 izvodov. Josip Teržan pa ni bil samo društveni kronist, temveč je opisoval tudi lepote Pohorja, raziskoval njegovo zgodovino in se zavzemal za njegovo zaščito. Veliko člankov je objavil tudi v Planinskem vestniku.

Planinskemu društvu Ruše je predsedoval v letih 1945/46 in bistveno pripomogel, da je leta 1946 na areškem pogorišču zrasla v letu dni nova Ruška koča. Predsedniško funkcijo pa je opravljal tudi v letih 1964 do 1970, ko si je bilo zelo potrebno prizadevati, da je bil leta 1966 pragozd Šumik razglašen za zaščiteno območje. Njegova velika skrb pa je bila tudi zaščita Areha. Gradnjo velikih žičniških sistemov je sicer sprejel kot zahtevo sodobnega časa in napredka, vendar je na vsakem koraku tudi odločno zahteval, da naj se odredijo meje človekovih posegov v to naravno okolje.

Funkcijo častnega predsednika je opravljal več kot častno, saj je bil s svojo neposrednostjo, iskrenostjo in izkušnjami odličnega organizatorja, gospodarstvenika in humanista nepogrešljiv sodelavec upravnega odbora Planinskega društva Ruše.

Andrej Vovšek

PETER PODGORNIK MED REZIJANI

Zadnji novembrski konec tedna je med rojaki v Reziji, dolini ljudi z mehkim, širokim srcem pod mogočnimi ogradi Kanina, gostoval s predavanji o svojih potovanjih po svetovnih gorstvih eden naših najuspešnejših vrhunskih alpinistov Peter Podgornik. Gostovanja slovenskih gornikov med Rezijani so postala v zadnjih letih že tradicionalna, saj se radi odzovejo povabilu tamkajšnjega kluba planincev in alpinistov — »Gruppo alpinisti Resiani — Ghiri« ali v prevodu »Polhi«. Trdnješe sodelovanje pa se je pričelo v letu 1980, ko so planinci iz Rezije in člani bovškega planinskega društva s skupnimi močmi speljali po mejnih vrhovih Kanina ter vencu gora nad Rezijo zdaj že znano »ta visoko Rosojansko pot«. Krog medsebojnega sodelovanja se je v teh letih razširil tudi na področje Gorske reševalne službe — in prav skozi to sodelovanje sta naša alpinista Peter Podgornik in Janko Humar v letu 1984 sodelovala v mednarodni alpinistični odpravi na Grenlandijo — član odprave je bil tudi sedanji predsednik rezijanskih »Polhov« Lino di Lenardo.

Petru Podgorniku je bil to že tretji predavateljski obisk v Reziji — tokrat je imel v dveh dnevih kar troje predavanj z diapozitivi in gorniški filmi. Za razliko od prej, ko so ga gostili »Polhi«, je bil tokrat gost občine Rezija. Dve predavanji je imel na tamkajšnji šoli na Ravenci, in sicer za nižjo in višjo stopnjo šolarjev, ki jim je predstavil življenje domorodcev med himalajskimi gorami in tistih pod južnoameriški Andi in jih popeljal med Eskime na Grenlandijo. V drugem predavanju je mladim poslušalcem predstavil potek alpinistične odprave, njen smisel, organizacijo ter pripravo — vse do osvojitve zelenega cilja. Tokrat je šlo za našo himalajsko odpravo na Jalung Kang. Šolarji so bili navdušeni, vprašanja so kar deževala, mnogo jih je želelo Petrov avtogram. Tudi šolski ravnatelj ni skrival navdušenja, Petru Podgorniku se je prav prisrčno zahvalil ter ga še povabil v Rezijo.

Projekcija dveh odličnih gorniških filmov Petra Podgornika je bila drugi dan njegovega gostovanja namenjena širši javnosti, potekala pa je v kulturnem domu na Ravenci. Blizu devetdeset gledalcev je najprej spremljalo vzpon naše lanske himalajske odprave prek Severne stene na vrh 8505 metrov visokega Jalung Kanga. Še večjo zbranost in zanimanje med gledalci pa je zbudila druga Petrova mojstrovina, saj mu je ob odlično vodeni kameri in svojevrstnem komentarju uspelo celovito prikazati svoj lanski petinpoldnevni, izredno težki in napeti vzpon po smeri

North America prek stene El Capitana v kalifornijski dolini Yosemite. Opravil ga je s soplezalcem Pavletom Kozjakom.

Spontan, dolgotrajen aplavz ob koncu je bilo priznanje Petru za vrhunske alpinistične dosežke, hkrati pa za vso lepoto in sporočilo, ki ga nosita v sebi oba filma, ki sta pravzaprav dokumenta o uspehih slovenskega gorništvu. Mnogim je moral Peter odgovarjati na najrazličnejša vprašanja še na družabnem srečanju v novih prostorih rezijanskih »Polhov«, ki so ga ob tej priložnosti tudi sprejeli med svoje člane.

Vsekakor je tudi tokratno srečanje Petra Podgornika z Rezijanci minilo v enkratnem ozračju, ki so mu vseskozi dajali ton domačini iz skope, skrivnostne doline ob rečici Reziji, beseda pa je nanesla tudi že na bodoče sodelovanje.

Boris Mlekuž

JAKA ČOP IN PRAVLJICA O ZLATOROGU

Planinska sekcija PD Onger Trzin je povabila Jaka Čopa, da bi vsem učencem nove OŠ Edvard Kardelj v Trzinu z barvnimi diapozitivi povedal Pravljičo o Zlatorogu.

Predsednik PD je dragega gosta najprej predstavil. Člani planinske sekcije pa so pred predavanjem pripravili priložnostno razstavo, s katero so želeli seznaniti sošolce in učitelje z delom Jake Čopa na področju planinske fotografije. Poleg projekcijskega platna, se je v modri barvi bleščal znak PD, pod njim pa je v rdeči barvi ponosno žarel napis »Planinska sekcija«. S predavanjem Jake Čopa je sekcija, v kateri je 41 mladih planincev, začela delati pod prizadevnim vodstvom mentorice Nene Šipič.

450 učencev in učiteljev je z zanimanjem sledilo pravljici o bajnem Zlatorogu. Pritegnili so jih zgodba o nesrečnem lovcu in čudoviti barvni diapozitivi Trente, bistrice Soče, gorskega cvetja in živali. Zlatorog je zaradi človeške nevhvaležnosti zapustil naše kraje, toda za prave planince je pustil v naših gorah še veliko lepega. Naloga naše sekcije, ki se bo najbrž imenovala kar »Žerjavčki«, je, da poiščemo in ohranjamo to lepoto.

Peter Čičerov,
planinska sekcija OŠ Edvard Kardelj,
Trzin

POČITNICE MLADIH PLANINCEV IZ GORNJEGA GRADA

Mladinski odsek pri PD Gornji Grad organizira za svoje mlade člane že vrsto let poleti in pozimi desetdnevno bivanje v hribih. Zimovanje organiziramo kar v svojem planinskem domu na Menini, kjer imamo planinsko-smučarski tečaj, poleti pa gremo v Julijske ali Kamniško-Savinjske Alpe. Prvi tabor smo organizirali kar pod platnenimi strehami v prelepi alpski dolinici Krnici. Obiskali smo Razor, Prisanek, Špik, Mojstrovko, Vršič, Škrlatico, za zaključno turo pa smo se povzpeli še na vrh samega očaka Triglava. Tabor je izredno uspel, zato smo naslednje leto šli še na drugo stran Julijcev, v Bohinj. Tudi tam smo veselo vandrali po hribih ter se povzpeli na Vogel, Črno prst, Rodico, si ogledali ribice v Krnskem jezeru ter se povzpeli še na vrh Krna. Da je bila malha polna, smo dodali še Triglav, ki nas je tokrat sprejel v čudovitem vremenu. Posebno nam je bilo všeč, da smo se lahko po vrnitvi z višin okopali še v jezeru, ki je za nas, ki smo navajeni Drete, prav toplo. Sicer pa tudi morje nima vedno 23° C. V Bohinju nam je bilo tako všeč, da smo tja šli še naslednje leto, naši zbirki hribov in veselih doživetij pa smo dodali še kup novih. Mislim, da so takšni tabori v teh časih, ko cele dneve presedimo v šoli, izredno koristni, saj pri nas preveč pozabljamo na zdravo gibanje v naravi. Koristni pa so tudi zato, ker se ni treba za vsak hrib posebej peljati pod vznožje Julijcev, saj smo prebivali tam in smo vsak dan lahko obiskali nov vrh. Naj še povem, da tudi starši niso imeli preveč stroškov z nami, saj smo si denar prislužili s pogozdovanjem in čiščenjem pašnikov na Menini. Pri tem bi se v imenu vseh zahvalil tozdu gozdarstva Gornji Grad za razumevanje in upam, da bomo še naprej tako vzorno sodelovali.

Tako smo prehodili že precej Julijcev. Ker pa je stabilizacija in domača vsi varčujemo, smo se lani napotili v nam bližje Kamniško-Savinjske Alpe. Bila je petdnevna tura, imenovali pa smo jo kar potujoči tabor. Ture se je udeležilo okoli dvajset članov društva, pričeli pa smo jo v sredini avgusta z vzponom na Okrešelj, kjer smo tudi prenočili. Pot smo nadaljevali čez Turski žleb na vrh Turske gore, kjer smo uživali v lepem sončnem vremenu in v pogledu na sosednje vrhove. Nato smo se pustili do Kamniškega sedla in se spotoma povzpeli še na Brano. Medtem je prišla nepriljubljena megla in na vrhu ni bilo nič kaj prijetno. Večer smo si popestrili s planinsko pesmijo in družabnimi igrami. Pot smo nadaljevali v meglenem jutru proti Planjavi. Ker se vreme ni izboljšalo, smo naskok na Ojstrico opustili in krenili kar v planinski dom na Korošici. V tej koči smo namera-

vali ostati dva dni, zato so nam tovariši iz društva prinesli iz doline novih zalog hrane. Zvečer pa smo v domu priredili pravi planinski krst. Najprej so jih z vrvjo po zadnji plati dobili zelenci, ki so bili prvič v teh hribih, nato pa smo jih po glasnem negodovanju tepenih dobili prav vsi in tudi preizkušeni mladinski vodniki temu niso ušli. Naslednje jutro pa smo se v lepem vremenu in brez nahrbtnikov povzpeli na Ojstrico. Spotoma smo opazovali lepo planinsko cvetje in tudi trop gamsov ni ušel našim očem. Z občutki sreče, veselja in zadovoljstva smo se vračali na Korošico. Popoldan smo se povzpeli še na Lučkega Dedca in spotoma strahoma opazovali njegovo prepadno steno. Najbolj všeč pa mi je bila »vožnja« po melišču, ko smo se vračali z vrha. Pridrsali smo se prav do Petkovih njiv in nekaj nas je to »vožnjo«, še nekajkrat ponovilo. Po večerji smo imeli prosto. Naslednje jutro smo že zarana odšli v dolino in si veselo prepevali. Iz Podvolovljeka jih je večina odšla v Luče in z avtobusom domov, najbolj zagrizeni pa smo se vrnili domov kar čez Rogatec. Ta pot pa je bila zelo strma in naporna.

Doma smo si izmenjali vtise. Navdušeni smo bili nad tem, kar smo videli in doživeli. Takšna tura je bila vsem zelo všeč in si še želimo takšnih izletov. Za varnost udeležencev je poskrbela odlična vodniška ekipa, ki se ji v imenu vseh najlepše zahvaljujem.

Vito Rajter,
Gornji Grad

POT NA MENINO

Tisto jutro vreme ni bilo nič kaj spodbudno za izlet. Tovarišica mentorica pa je dejala: »Kar pravšnje bo!« In res nam je bilo prijetno, ni bilo ne prevroče, ne prehladno. Tudi deževalo ni.

Na poti smo spoznavali različne vrste gozdnih dreves, pa tudi planinsko cvetje, ki ga je na Menini obilo. Raznobarvne cvetice so nam popestrile in skrajšale pot. Spoznal sem, da je vsaka gora za planinca zanimiva, polna lepote in najrazličnejših doživetij.

Tomaž Potočnik, 5. b,
COŠ Veljka Vlahovića,
Titovo Velenje

iz planinske literature

GORA ZA GOLEGA ČLOVEKA

PIERRE MAZEAUD: GORA ZA GOLEGA ČLOVEKA. PRVA IZDAJA 27. KNJIGE IZ ZBIRKE DOMAČE IN TUJE GORE ZALOŽBE OBZORJA IZ MARIBORA V UREDNIŠTVU BRANKA AVSENAKA. DELO JE IZ FRANCOŠČINE PREVEDEL FRANCE VOGELNIK.

»... Moram priznati, da bi težko vedel, odkod izvirajo moje strasti, zlasti strast za gore.«

»... Bil sem srečen, odkril sem svet tišine, ki sem ga ljubil. Našel sem merilo svojemu značaju.«

»... Začel sem odkrivati svet, v katerem sem bil kos vsaki mladostni krizi.«

»... Toda kakšno razočaranje, popolno razočaranje, ko spoznam, da je plezanje šport, ki se ga je treba učiti.«

»Na gore nisem več pozabil. Kadar sem pomislil nanje, mi je srce začelo hitreje biti... Na dnu svojega bitja sem resnično ljubil samo gore.«

»Življenja brez gora si nisem mogel več misliti, popolnoma so me bile prevzele, in ker sem bil dovolj vztrajen, sem se lahko upravičeno lotil česa bolj zahtevnega.«

»Čeprav sem bil obseden od gora..., sem vendarle moral živeti.«

»Kmalu, ob dveh ponoči, sva v Parizu. Najini ženi, najini otroci. Zaspim ves srečen, da živim.«

»Vendar sem vesel, da imam otroka Chantal in Christine, ki rasteta... In moja žena, njuna mati, ki ne razume moje neprilagodljivosti. A kako neki bi gornik mogel biti drugačen?«

Alpinizem — eno od hotenj sodobnega človeštva — kljub vsej množičnosti, uspehom in porazom, veselju in tragiki, navdušenju in ugovorom, vendarle v svoji končni fazi kakršnegakoli razglabljanja že, ostaja domena in filozofija vsake osebnosti — alpinista (ali plezalca, če hočemo!). Morda širše skupine prijateljev. Morda ob velikih akcijah nacije. Kaj je alpinizem, zakaj plezati, zakaj...? Znana vprašanja in znana ugotovitve: kolikor alpinistov, toliko odgovorov! In nedvomno na velik del teh vprašanj odgovarja Francoz Pierre Mazeaud — eden najboljših plezal-

cev, kakor piše na zavihku knjige — v svoji *Montagne pour un homme nu*.

Vsekakor moramo ob tej izdaji tokrat ponovno pritrditi uspeli potezi Obzorij, pravzaprav uredniku planinske zbirke Avsenaku in seveda izvrstnemu Vogelnikovemu prevodu. Lahko smo prepričani, da bo kvaliteta besede v knjigi — z naslovnice nas pozdravljajo trije vrhovi Mont Blanca, nato takoj na začetku še podoba avtorja, znotraj besedila pa najdemo še prilogo črno-belih posnetkov, ki dopolnjujejo nekatere posamezne pripovedi — našla zadovoljiv in zadovoljen krog bralstva vseh generacij slovenskih gornikov (in nedvomno še koga!). Posebno dobrodošlo mora biti tovrstno berivo mladim, prihajajočim, ki prinašajo s seboj nove alpinistične ideje; da bodo svojo resnico soočili še z mislimi komaj minule preteklosti, ki pri nas in v tujini daje osnovo vsemu sedanjemu. Samo razgledan človek lahko sodi in presoja.

Vsekakor je poslanstvo literature zelo široko. Z leti se je na naših policah nabralo gorniške domače in tuje literature. Heckmairjevi *Trije zadnji problemi Alp*, Buhlov *Nanga Parbat*, Terrayevi *Osvajalci ...*, Bonattijeve *Moje gore*, Harreoyev *Beli pajek*, nekatere Messnerjeve knjige — to je le nekaj od tujih del, prevedenih v slovenski jezik, katerim se ob bok enakovredno — po informativni in umetniško-literarni plati — če ne še celo bolj, postavlja domača gorniška literatura. Vedno znova lepo branje Avčinove *Kjer tišina šepeta*, Potočnikovih *Mojih gora*, Lipovškovih *Stez, smučišč in skal*, Mahkotove *Sfinge*, Jerinove *Himalaje ...*, Zaplotnikovih *Poti*, Bizjakove *Gore pod ...*, Škarjevih *Sten ...*, Cedilnikovih *Congme ... in Sledov ptic* nas mora o tem prepričati. In zato — marsikateri med nami alpinisti se zna spomniti, kako smo med iskanjem prvih poti v gore in v stene vneto iskali (in seveda smo navado obdržali!) tudi poti skozi gorniško literaturo.

Kakor nam je vedno znova dobrodošla domača gorniška literatura, tako je prav, da smo deležni vsaj najboljšega iz tuje tovrstne književnosti. Tudi za širjenje občega obzorja! Prevod Mazeauda se sprva bralcu lahko zazdi kakor običajen življenjepis skozi del nekega gorniškega življenja (kjer je sicer avtor v prvi osebi, spoznamo pa še izseke iz življenja vrste drugih, ne le francoskih alpinistov), čeprav slednje zaradi izvrstnega tenkočutnega, poglobljeno osebnega pisanja (avtor sicer na koncu pravi: »Vse te vrstice, ki sem jih zapisal, posvečam vam, četudi se zavedam, da nisem pisatelj.«) močno presega te kronološke okvire. Zato *Gora za golega človeka*, knjiga, ki jo je avtor, kakor pravi na začetku, posvetil »Mojim prijateljem, ki so umrli tam, kjer

so želeli umreti...«, nosi v svoji vsebini bogato in lepo branje.

Ime Pierra Mazeauda kot alpinista, ki se je kot pravnik prebil do položaja ministra in člana državnega sveta francoske vlade, se tako rekoč od petdesetih let in vse do danes pojavlja v evropskih alpinističnih krogih z dejanji v gorah in literaturo; in to svojo gorniško življenje, razmišljanja, hotenja (do leta 1971, ko je knjiga v izvirniku izšla v Parizu) razgrinja pred vsemi v *Montagne pour un homme nu*. Misli na zavihku knjige pravijo: »S skrbnim, vztrajnim treningom se je izuril za reševanje zadnjih, najtežavnejših problemov v stenah poleti in pozimi... Gora za golega človeka je iskreno, jasno, živo, strastno napisana izpoved ekstremnega plezalca o velikih, svetlih, radostnih, pa tudi strahotnih doživetjih v visokih gorah v obdobju, ko je francoski alpinizem stal na čelu evropskega gornišva.« In še misli iz Predgovora W. Bonattija: »Malo jih je, ki nam umejo tako kakor on s preprostimi besedami govoriti o velikih stvareh. S tekočo, strastno, prepričljivo besedo zmerom govori o pogloblitnih vrednotah življenja in nam kaže pot... Človeško pričevanje, napotek za nov rod alpinistov... Dobrodejna sveža sapa v svetu slabičev, src, ki so bolna od pomehkuženosti.«

Gora za golega človeka Pierra Mazeauda govori predvsem o alpinizmu v Alpah, o velikih revolucionarnih dejanjih v velikih stenah — nedvomno je najboljčutnejši zapis o neuspelem in tragičnem poskusu prvega vzpona po osrednjem Frenejskem stebru v Mont Blancu italijansko-francoske naveze (prav tako ga je znal opisati Bonatti v *Mojih gorah*), posega pa še na afriške in himalajske vrhove. To je knjiga o gorah, ljubezni in prijateljstvu!

»Klini in vponke zvenčijo. Žalosten pogled. Premagani človek, ki čaka, pa tudi umira. Razočarani alpinist...«

»Gore ne poznajo meja in tako je tekmovanje bolj naravno.«

»Potem se vse razjasni, prevzame nas zaveš, da smo zunaj, da smo preplezali novo prvenstveno smer. Sonce sije, Civetta ne kaže več sovražnega obličja, velike rumene stene, ki nas obdajajo, se kopljejo v luču.

Že nas obletava želja, da bi se spet vrnili v steno in prelomili tisto prisego...
... Dolgi, moreči včerajšnji dan že zbledel, smer, v kateri smo čudežno ušli pogubi, se odmika v pozabo.«

»Ponos? Nikakor ne. Razen če priznaš ugodje, ki ga čutiš v tem, da si zanimiv za javnost, torej vreden publicitete. Zakaj bi to zanikal?«

»Vsekakor je pogloblitno, da ljubiš, zatem pa, da umeš to povedati.«

»... Nadvse pa ljubim gore, ker vanje verujem. Zame so vzor, življenje samo. Od tod izvira moja bojazen, kaj bo, ko ne bom mogel več plezati... Vendar bom zmerom romal vanje, jih gledal, ljubil in živel v spominih.«

»Zakaj alpinizem?... Zakaj žrtvovati življenje za to blazno strast? Zakaj? Tudi naši prijatelji so si za življenja postavljali isto vprašanje. Tako kakor so oni neustavljivo plezali naprej, vemo tudi mi, da ne bomo nikoli odnehali.«

»V gore me torej žene strast... Alpinizem je šport. Gotovo je zelo zapleten. V njem doživljamo radosti, ki so drugod neznane... Kajpak hodim v gore tudi z odkrito željo, da bi zmagal.«

»Soliranje?... Zoper to gojim osebne pomisleke, kakor recimo to, da imam dva otroka. To me odvrča.«

»Alpinizem je zadovoljstvo. V gorah se človek dobro počuti.«

»... so gore zame šola življenja. Nikoli ne slutim, kakšno radost ali muko bom doživel v naslednjem trenutku.«

»Vendar obstajajo zame prijatelji praktično samo v gorah, ker so tam, tako kakor jaz, goli..., ki nas ženejo iste strasti.«

»V gorah odkrivamo skrite radosti, ki so v svetu ljudi neznane.«

»Naša strast — in tudi to je naš zagovor — je močnejša od vsega, celo od ljubezni do naših žena. To morajo vedeti in razumeti.«

»Čez nekaj let mi bodo preostale glasba, knjige in seveda spomini, pa tudi sprehodi z Entrevesa proti Planpincieuxu.«

Milan Vošank

DOSLEJ NAJOBSEŽNEJŠI LETNI PREGLED PLANINSKIH DOGODKOV

KOLENDAR PLANINSKIH AKCIJ V LETU 1986

V SNOPIČU ŽEPNEGA FORMATA, KI GA JE IZDALA PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE, BO UPORABNIK NAŠEL POLEG SEZNAMA VSEH AKCIJ PZS IN POMEMBNEJŠIH PRIREDITEV POSAMEZNIH PLANINSKIH DRUŠTEV ŠE CELO VRSTO DRUGIH PRAKTIČNIH NAPOTKOV ● KOLENDAR JE NA VOLJO ZA 250 DINARJEV

Malce pozno, a vendar: slovenski planinci smo pred dnevi dobili Koledar planinskih akcij v letu 1986, vsakoletno brošuro z zelo uporabno vsebino: v njej so z najbolj zgoščenimi podatki prikazane vse količkaj pomembne akcije slovenskih gornikov.

Letošnji koledarček je najobsežnejši, kar jih je doslej izdala Planinska zveza Slovenije: obsega kar 112 strani formata 11,2 × 15,5 cm. Po uvodnih besedah Tomaža Banovca, predsednika PZS, si sledijo vse akcije Planinske zveze Slovenije in njenih komisij, pa tudi pomembnejše prireditve posameznih planinskih društev. Akcije so razporejene kronološko, kot si pač sledijo dnevi, tedni in meseci. Pri vsakem zapisu prireditve sta poleg datuma navedena tudi organizator in naslov (tudi pristojne osebe), kjer je mogoče dobiti natančnejše podatke o akciji.

Seznamu dogodkov, ki se bodo letos zvrstili v slovenskih gorah ali v zvezi s planinstvom, sledita opozorilo Gorske reševalne službe in pa seznam opreme, ki naj bi jo imel planinec na turi — osnovno in osebno opremo, letno opremo za hribovje do višine 1000 metrov in zimsko opremo za enako višino ter dodatno opremo, ki jo mora vzeti planinec s seboj, kadar se namenja do višine 2000 in zatem nad 2000 metrov — posebej poleti in po-

zimi. Ta del Koledarja akcij končuje nekaj najpomembnejših načel iz častnega kodeksa slovenskih planincev.

Obrazcu, s katerim lahko planinci naročijo Planinski vestnik, sledi zelo koristno poglavje — Seznam planinskih postojank v SR Sloveniji, in to po gorstvih: Julijske Alpe s predgorjem, Karavanke, Kamniške in Savinjske Alpe s predgorjem, Pohorje s severovzhodno Slovenijo, Zasavje, Dolenjska ter Primorska in Notranjska; zatem je po enakem zaporedju natisnjen seznam bivakov.

Najnujnejše, kar naj bi vedel, kdor se pozimi namenja v gore — torej planinec in smučar, je opisano v poglavju Najnujnejše o snežnih plazovih, medtem ko je za kratkimi »Nasveti brez reda« natisnjeno še celotno besedilo sporazuma o planinsko-izletniškem turizmu v mejnem območju med SFR Jugoslavijo in Republiko Avstrijo (ponatiskujemo ga tudi v tej številki Planinskega vestnika, in sicer na straneh 94—96, op. ur.). Nato je še nekaj pratičnih telefonskih števil, ki jih utegne potrebovati človek, potlej pa je celih 64 strani namenjenih za osebne zapise — ta del brošure je pravec mali rokovnik, s tem da je na vsaki strani zajetih šest dni.

Zaradi varčevanja založba tudi za letošnji koledarček ni dala izdelati novega plastič-

nega ščitnega ovitka. Ker pa je mogoče tudi novi koledarček — ne glede na njegov večji obseg — brez težav vložiti v ovitek iz leta 1984, si bodo uporabniki koledarčka s tem prihranili nekaj denarja; stara letnica na ovitku pa skoraj gotovo ne bo motila nikogar.

Koledar planinskih akcij v letu 1986 je uredila propagandna komisija PZS, v nakladi 4000 izvodov pa ga je natisnila tiskarna Partner v Grosupljem. Za 250 dinarjev je na voljo v Ekonomatu PZS, Dvořakova 9, 61000 Ljubljana.

M. C.

ALPINISTIČNI RAZGLEDI 21

Enaindvajseta številka ciklostiranega biltena Alpinistični razgledi prinaša na 52 straneh formata A 4 naslednje pomembnejše sestavke: Bine Mlač: Veliki pionirji alpinizma (21. del — Riccardo Cassin); Dušan Jelinčič: Liki, dosežki in vrednote alpinizma doma in po svetu; Pogovori o gorniškem filmu; Aleš Rotar: Četrti prispevek k slovenski blaznosti; Rihard Bučar: Med nebom in zemljo; Bogdan Biščak: Spet o prostem plezanju; Bine Mlač: Zgodovina lednega plezanja (4. del); opisi petih vzponov; pregled poročil o delu slovenskih alpinističnih odsekov v letu 1983; zanimivosti iz svetovne alpinistične literature idr.

NAŠE JAME, ŠT. 27/1985

Pred nami so zopet Naše jame, slovenska speleološka revija. Prinašajo pestro bero rezultatov vsakovrstnih raziskav na krasu. Povzemanje rezultatov raziskav zaledja izvira Globočca prikazuje zelo obsežno ozemlje, s katerega se stekajo vode v ta in druge izvire na krasu. Tehnične pripomočke, ki jih jamarji uporabljajo pri vrvmi tehniki, obravnava A. Lajovic, ki prikazuje univerzalno vrvo zavoro TaC (triangelcomb). Josip Korošec poroča o arheoloških raziskovanjih v Ajdovski jami, ki naj bi bila sakralni objekt. Vrvne tehnike se loteva tudi Tomaž Planina, ki priporoča, kako zagotoviti varnost. Vido Kregar poroča o raziskavah Jesenske jame na Kalcah, o Podpeški jami in raziskavah o njej pa piše A. Lajovic. Podatkov o Podpeški jami v Dobropolju ni malo, le poznamo jih ne dovolj. O breznu Jojkinovac v zahodni Bosni piše Zdravko Bučar.

Po daljšem času je v Naših jamah zopet serija naravoslovnih člankov. Jože Bole pregleduje podzemske mehkužce v svetu in pri nas, o najnovejših raziskavah jamskih hroščev v Sloveniji pa piše Božo Drovenik. O odkritju jamskega medveda v Bosni poroča Jasminko Mulaomerović. Na Soriški planini so v nekem breznu našli okostje losa — o tem piše Katarina Krivic.

Janez Pavšič na kratko opisuje najdbo pleistocenskega panterja iz Jame pod Pečino na Krasu.

Med odmevi si med drugim ogledamo, kako delajo jamarji na Moravskem, stare zapiske o Jami pod Babjim zobom in druge zanimivosti. Med osebnimi vestmi nas revija obvesti, da so bili njeni sodelavci in aktivni člani jamskih organizacij izvoljeni za člane Slovenske akademije znanosti in umetnosti, in to Jože Bole in Ivan Gams za redna člana, Roman Kenk pa za zunanjega dopisnega člana.

Slede organizacijska poročila, poročila s kongresov, simpozijev in za nas zanimivo branje o tečaju za jamske reševalce v Poljčah. Na kraju so še knjižna poročila. Revija je zanimiva tudi za druge naravoslovce. Naročiti jo je mogoče na Jamarski zvezi Slovenije (ki jo izdaja), Ljubljana, Lepi pot 6.

D. Novak

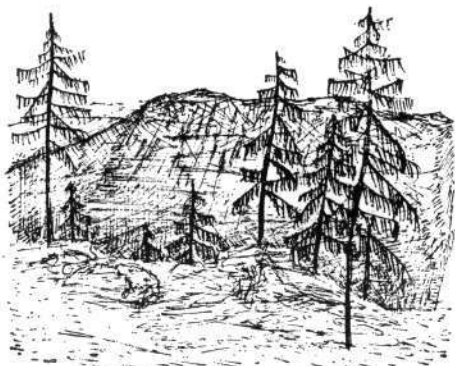
TURISTIČNI KOLEDARČEK — CELJE 1986

Celjska turistična zveza je izdala za leto 1986 žepni turistični koledarček — informator, ki obsega celjsko turistično območje. Poleg imenskega koledarja najdemo v njem opisane etnološke zanimivosti, kulturne spomenike, sakralne spomenike, muzeje in pomnike iz NOB. Koledarček vsebuje informacije o zdraviliščih, kopalnih bazenih in smučiščih in druge potrebne podatke, ki jih človek v taki knjižici pričakuje.

Za planince bodo zanimivi predvsem izpopolnjeni podatki o planinskih postojankah in planinskih poteh, pa informacije o vlečnicah, žičnicah in smučiščih, naslovi društev in podatki o prireditvah.

Koledarček je popestren s kulinariko, pogovori in zdravstvenimi nasveti ter vsebuje nujno potrebno statistiko s turističnega področja. Vsekakor bo dobrodošel vsakemu, ki ga pot zanese na Celjsko — torej tudi planincu.

M. C.

PRVA IZMENJAVA FRANCOSKIH IN SOVJETSKIH ALPINISTOV

Francoski alpinistični klub je ob podpori ministrstva za mladino in šport lani prvič organiziral izmenjavo s planinci iz Sovjetske zveze. V Francijo je prišlo julija 15 Sovjetov iz dveh športnih klubov iz Odese; preživeli so tri tedne na območju Chamonixa. Že avgusta je petnajsterica alpinistov iz francoskega Perpignana Sovjetom vrnila obisk. Osvojili so vrhove Gumači (3800 m), Čeged (4100 m), Džan Tugan (4000 m) in Elbrus (5633 m). Letos nameravajo francoski in sovjetski alpinisti pričeto sodelovanje nadaljevati.

(Po La Montagne et Alpinisme — J. Š.)

ŽENSKÉ V GORAH

Ženske v gorah niso moda, od nekdaj so rade hodile v naravo, posebno v gore, toda njihova množičnost in alpinistična vnema sta danes vendarle večji kot kdajkoli. Pogosto so v zakonu ženske tiste, ki partnerja spodbujajo k tej aktivnosti. Prostih dni ne preživijo več v kuhinji in med štirimi stenami, čakajoč na svojega soproga, temveč se tudi same namenjajo v gore. Ženske pa so v gore prinesle tudi modo oblačenja, kar je ta šport naredilo s tega vidika pestrejši.

Italijani so na primer že imenovali vrsto vzponov po svojih prijateljicah ali soproga — alpinistkah. Zmotno je prepričanje, da je stena, ki ima žensko ime, manj zahtevna, saj vrha po tej poti prenekateri moški ne osvojijo. Pred 30 leti nihče ni pomislil, da bi se lahko ženski alpinizem tako hitro razmahnil.

(Po reviji Der Naturfreund — J. S.)

V ZDA STROGO ZOPER ONESNAŽEVALCE OKOLJA

Zbiranje dokazov in nalogi za preiskavo so vsakdanje delo ameriške agencije za zaščito okolja (EPA). Ni skrivnost, da mnogi toksični odpadki končajo, kjer ne bi smeli. Ilegalni razpečevalci teh odpadkov zaslužijo več denarja kot razpečevalci mamil. V to protizakonito dejavnost so vključene tako majhne kot velike tovarne. Tovarna Haes, npr., je po posredniku shranila sode na poljskem zemljišču in namignila kmetom, da gre za neuporabno snov. Neki kmet je, misleč da je barva, s tem prebarval svojo hišo. Sedaj je zadena pred sodiščem.

Družba Leather je pred očmi agenta EPA zliła vse odpadke v reko. Odgovorni so bili

obsojeni na tisoč ur dela za skupnost. Organizaciji EPA pomagajo FBI in nekatere zvezne države. Žal pa so stroški odstranjevanja posledic škodljivih snovi mnogo višji, kot znaša proračun EPA. K temu je pripomogla tudi Reaganova administracija z željo po neovirani industriji.

(Po ameriški reviji Sierra — N. V.)

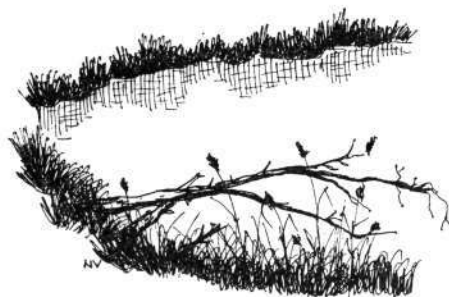
TEK KREPI NAŠE TELO

Za ljudi, ki se stalno ukvarjajo s kakšnim športom, zadošča že, če vsak dan vsaj pol ure tekajo. Tedaj se bolje počutijo, so bolj zdravi in ohranjajo tudi telesno vzdržljivost, ki je nadvse dobrodošla v poletnih mesecih, ko planinarijo. Za vrsto nezgod, ki imajo pogosto smrtni izid, je vzrok preslaba telesna pripravljenost. Pri smučarstvu je to tudi statistično dokazano: kar 80 odstotkov vseh zvinov in zlomov je posledica slabe kondicije.

Z vsakodnevnim tekanjem si človek pridobiva telesno vzdržljivost, ni pa vseeno, kako tekamo.

To aktivnost imenujemo danes jogging, in vedeti moramo naslednje: tekajmo redno, to pomeni dvakrat na teden po eno uro, in sicer šest do osem tednov; skušajmo hitrost postopno povečevati. Vselej pa naj bo srčni utrip merilo, koliko časa je za naš organizem primerno tekanje in kdaj je bolje prenehati. Tudi pravi tempo je za jogging nadvse pomemben, morda bo za nekatere bolje, da tekajo z že izkušenim jogerjem. Razlika je tudi, ali tekamo po asfaltu oziroma betonu ali po travnati oziroma makadamski poti. Ne le da je zrak na prometnicah slabši, tudi tekanje je prijetnejše po travi ali neasfaltirani poti.

(Po reviji Der Naturfreund — J. S.)

Vinjeta Nevenka Vogelnik

VREME LANSKO JESEN NA KREDARICI

Klimatski pokazovalci temperaturnih in padavinskih vrednosti jeseni 1985 močno odstopajo od normalnih vrednosti (to je od dolgoletnih povprečkov obdobja 1956 do 1975). Prva dva jesenska meseca, september in oktober, sta bila čezmerno topla in zelo suha, zadnji jesenski mesec, november, pa je bil zelo mrzel in dobro namočen.

Temperaturni povpreček septembra 1985 je znašal 6,1^o. Bil je za 2,3^o nad normalno vrednostjo, ki znaša 3,8^o. Oktober je bil občutno hladnejši. Njegov temperaturni povpreček, ki je znašal 1,2^o, je bil za 0,9^o nad normalno vrednostjo. Zato pa je novembrski temperaturni povpreček, ki je znašal -6,6^o, bil za 2,7^o pod dolgoletnim povprečkom, ki znaša -3,9^o.

Absolutni temperaturni ekstremi so bili v mejah doslej znanih ekstremnih vrednosti jesenskih mesecev. Septembrski maksimum je znašal 12,4^o (19. in 20. septembra), oktobrski je znašal 12,3^o (4. oktobra), novembrski pa 6,3^o (9. novembra). Minimalne temperature, to je najnižje temperature posameznih mesecev, ki so bile vse pod lediščem, so znašale: v septembru -3,0^o (10. septembra), v oktobru -9,2^o (21. oktobra) in v novembru -16,0^o (18. novembra).

Stopnja oblačnosti in trajanje sončnega sija sta v obratnem medsebojnem sorazmerju. Čim nižja je stopnja oblačnosti, toliko več je sončnega sija. Velja tudi naspotno. Septembrski mesečni povpreček oblačnosti (2,8) je bil najnižji v lanskem letu. Dolgoletni septembrski povpreček oblačnosti znaša 5,6. Zato je heliograf na Kredarici lahko registriral 378 ur sončnega sija, kar je 59 odstotkov maksimalnega možnega trajanja v septembru. Oktobrski mesečni povpreček oblačnosti (4,5) je bil znatno višji od septembrskega, vendar še vedno pod normalno vrednostjo oktobra (4,9). Zato je sijalo na Kredarici sonce — kljub občutno krajšim dnevom — še 341 ur, kar je 57 odstotkov maksimalnega možnega trajanja. Novembra pa je mesečna povprečna oblačnost (6,8) preseгла nor-

malno vrednost (6,3). Zato je heliograf na Kredarici registriral samo 77 ur s sončnim sijem, kar je komaj 27 odstotkov ali dobra četrtina njegovega maksimalnega možnega trajanja. Na visoko novembrsko stopnjo oblačnosti je odločilno vplivala megla, ki je kar 20 dni prekrivala Kredarico.

Septembra je v sedmih padavinskih dneh padlo komaj 54 mm padavin, kar je komaj 27 odstotkov septembrske normalne množine. Prevladovale so padavine v obliki dežja, vendar je vmes tudi snežilo. Snežna odeja je ležala samo en dan, njena največja debelina pa je merila 5 cm (4. septembra). Oktobra je bilo prav tako sedem dni s padavinami. Skupno je padlo 75 mm padavin, kar je 45 odstotkov normalne vrednosti. Med padavinami je prevladoval dež in le en dan je prekrivala Kredarico 15 cm debela snežna odeja (31. oktobra). November je prekinil dolgotrajno jesensko sušo. V tem mesecu je v 17 padavinskih dneh padlo 244 mm padavin, kar je 113 odstotkov normalne vrednosti. Večkrat je v tem mesecu še deževalo, vendar so prevladovale snežne padavine. Snežna odeja je ležala ves mesec, njena maksimalna debelina je znašala 105 cm (med 23. in 28. novembrom).

Iz navedenih podatkov lahko v primerjavi z normalnimi vrednostmi sklenemo, da sta bila prva dva jesenska meseca planincem zelo naklonjena, medtem ko je v zadnjem mesecu slabo vreme oviralo planinsko aktivnost.

F. Bernot

IZ PISARNE PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

V korist Planinskega vestnika so odstopili avtorski honorar:

Dr. Vladimir Škerlak	2.054 din
Marijan Krišelj	9.038 din
Franc Ekar	956 din
Skupaj	12.048 din

Vsem iskrena hvala!

PLANINSKO-IZLETNIŠKI TURIZEM V MEJNEM OBMOČJU MED SFRJ IN REPUBLIKO AVSTRIJO

Dne 18. julija 1984 je bil podpisan sporazum med Zveznim izvršnim svetom in avstrijsko zvezno vlado o planinskem turističnem prometu v mejnem območju. Sporazum predstavlja uresničitev želja planincev obeh držav po sprostitev režima obisko-

vanja planinskih predelov ob državni meji in je plod dobrega sosedskega sodelovanja med obema državama. Sporazum dovoljuje državljanom Jugoslavije in Republike Avstrije prehod državne meje na prehodnih mestih, ki so predvi-

dena za planinsko-izletniški turizem, in obisk določenih planinskih postojank na obeh straneh državne meje z veljavnimi potnimi listinami ali listinami za prehod državne meje, predvidene s sporazumom o obmejnem prometu z Avstrijo.

Z uveljavitvijo novega sporazuma preneha-jo veljati sporazumi med SFRJ in Republiko Avstrijo o planinskem turističnem prometu v mejnem območju iz leta 1966, sporazum o spremembi in dopolnitvi tega sporazuma iz leta 1969 in sporazum med vlado SFRJ in Republiko Avstrijo o obisku izletniških in zimskošportnih območij v Grosswalzu in Duhu na Ostrem vrhu iz leta 1970.

V sporazumu so predvidena nova prehodna mesta na delu Kozjaka, na Kobanskem, v Kamniških in Savinjskih Alpah in Karavankah.

V **Karavankah** so določena naslednja prehodna mesta:

— **KEPA** — od planine Belca na jugoslovanskem ozemlju do sedla Jepca (kota 1438), vzdolž državne meje do poti, ki vodi od bivše avstrijske kočice Annahütte (kota 1577), naprej vzdolž meje pod Kepo do prehodnega mesta (kota 2070) in nato po avstrijskem ozemlju na vrh Kepe ali do Bertahütte na avstrijskem ozemlju in dalje do kočice nad Arihovo pečjo.

— **STOL** — na jugoslovanskem ozemlju od prehodnega mesta Stol, vrh (kota 2238) do Prešernove kočice in dalje do prehodnega mesta sedlo Belščica (kota 1840) in od tu do Belščice (kota 1945); na avstrijskem ozemlju od prehodnega mesta Sedlo Belščica (kota 1840) do Celovške kočice in odtod po zavarovani poti do prehodnega mesta Stol, vrh (kota 2238).

V **Kamniških in Savinjskih Alpah** so določena prehodna mesta:

— **JEZERSKO SEDLO** — pri mejnem kamnu XXII/265 do Češke kočice ali do prehodnega mesta Savinjsko sedlo (kota 2009) do Frischaufovega doma, po Logarski dolini do križišča cest pod kapelo (kota 735) in po makadamski cesti do Pavličevega sedla ter naprej po avstrijskem ozemlju mimo posestev Pavlič do Dolnjega Pavliča, vzdolž ceste za Belo ter po dolini Belske Kočne mimo posestva Maierhof do Savinjskega sedla pri mejnem kamnu XXVI/265.

— **PECA** — na jugoslovanskem ozemlju od prehodnega mesta Knepsovo sedlo, pri mejnem kamnu XX/71 (pod koto 2065), prek Kordeževe glave do doma na Peci, na avstrijskem ozemlju pa od prehodnega mesta Knepsovo sedlo do planine Sedmerih koč.

Na območju **Kobanskega in Kozjaka** so določena prehodna mesta:

— Od mejnega kamna XIII/145 do mejnega prehoda za mednarodni promet **Radlje**, mejni kamen XIII/78, po poti, ki vodi po jugoslovanskem in avstrijskem ozemlju in se pri mejnih kamnih XIII/145, XIII/142,

XIII/140, XIII/134, XIII/131, XIII/126, XIII/115, XIII/107, XIII/82 in XIII/78 približa državni meji oziroma jo seka. Dovoljen je obisk cerkve svetega Antona in gostilne Kalberhansl na avstrijskem ozemlju.

— Od mejnega prehoda **Radlje**, mejni kamen XIII/78, do mejnega prehoda za obmejni prehod **Remšnik**, mejni kamen XXII/35, po poti, ki vodi po jugoslovanskem in avstrijskem ozemlju in se pri mejnih kamnih XII/78, XIII/52, XIII/33, XI/137, XII/122, XII/121, XII/120, XII/102, XII/92, XII/90, XII/65, XII/62, XII/61, XII/60, XII/46, XII/45 in XII/35 približa državni meji oziroma jo seka. Dovoljen je obisk naselja Remšnik in cerkve svetega Pankracija na jugoslovanskem ozemlju in gostilne Wutschning na avstrijskem ozemlju.

— Od mejnega prehoda za obmejni promet **Remšnik**, mejni kamen XII/35, do mladinskega doma **Pronintsch**, mejni kamen XI/149, po poti, ki vodi po jugoslovanskem in avstrijskem ozemlju in se pri mejnih kamnih XII/35, XI/23, XI/16, XI/3, XI/1, XI/297, XI/263, XI/261, XI/257, XI/235, XI/234, XI/228, XI/223, XI/215, XI/208, XI/206, XI/194, XI/184, XI/183, XI/180, XI/177, XI/168, XI/164 in XI/157 približa državni meji oziroma jo seka. Dovoljen je obisk naselja Zgornja Kapla na jugoslovanskem ozemlju.

— Od mladinskega doma **Pronintsch**, mejni kamen XI/149, do mejnega prehoda za mejni promet **Gradišče**, mejni kamen XI/54, po poti, ki vodi po jugoslovanskem in avstrijskem ozemlju in se pri mejnih kamnih XI/147, XI/146, XI/139, XI/138, XI/134, XI/133, XI/131, XI/111, XI/100, XI/87, XI/83, XI/78, XI/74, XI/64 in XI/54 približa državni meji oziroma jo seka. Dovoljen je obisk mladinskega doma Pronintsch na avstrijskem ozemlju.

— Od mejnega prehoda za obmejni promet **Gradišče**, mejni kamen XI/54, do mejnega prehoda za obmejni promet **Duh na Ostrem vrhu**, mejni kamen X/331, po poti, ki vodi po jugoslovanskem in avstrijskem ozemlju in se pri mejnih kamnih XI/54, XI/36, XI/35, XI/32, XI/27, XI/21, XI/12, XI/6, XI/1 in X/331 približa državni meji oziroma jo seka. Dovoljen je obisk cerkve in naselja Duh na Ostrem vrhu in z žičnico dostopnih smučarskih terenov na jugoslovanskem ozemlju, gostilne Waucher in Moser ter z žičnico dostopnih smučarskih terenov na avstrijskem ozemlju.

Kot posebno prehodno mesto je v novem sporazumu določeno območje **Peči** (kota 1708) na tromeji med Jugoslavijo, Avstrijo in Italijo. To prehodno mesto, ki obsega območje od Peči (kota 1508) do mejnega kamna XXVII/277, je odprto glede na predhodni dogovor pristojnih organov obeh držav ob tradicionalni prireditvi srečanje planincev treh dežel na tromeji. Ob tej prireditvi je na tem odseku dovoljeno prehajanje državne meje državljano Jugoslavije, Avstrije in Italije in gibanje na

ozemlju druge strani v globino 200 metrov od mejne črte.

Prehajanje čez državno mejo na teh prehodnih mestih je dovoljeno v času od sončnega vzhoda do sončnega zahoda, na območju Kepe, Stola ter Kamniških in Savinjskih Alp in Peca od 15. aprila do 15. novembra, na območju Kobanskega in Kozjaka pa od 1. marca do 30. novembra — razen prehodnega mesta Duh na Ostrem vrhu, kjer je dovoljeno prehajanje vse leto. Dolžina bivanja na ozemlju druge države pogodbenice je največ pet dni — razen v primeru višje sile, ko se lahko ta čas bivanja podaljša.

S sporazumom je predvideno enotno označevanje poti, ki so določene za planinsko-izletniški turizem med Jugoslavijo in Avstrijo. Na skupnih posvetovanjih ob pripravljanju sporazuma je bilo dogovorjeno, da se bo za označevanje uporabljala enotna markacija: belo-rdeče-zeleni koncentrični krogi na ozemlju obeh strani. To pomeni, da rabi za osnovo Knafelčeva markacija z dodatnim zelenim krogom. Vsaka stran je dolžna po sporazumu skrbeti za vzdrževanje poti, ki potekajo po njenem ozemlju.

Mesta, ki so določena za prehod državne meje, bodo tudi posebej označena s posebnimi tablami, s kratkim pojasnilom v slovenskem in nemškem jeziku.

Pri prehajanju državne meje in gibanju na ozemlju druge strani pogodbenice so se udeleženci planinsko-izletniškega turizma dolžni ravnati po predpisih te države o prebivanju tujcev, prenašanju stvari čez državno mejo, prijavljanju bivanja v planinskih postojankah itd.

Na zahtevo mejnih organov držav podpisnic sporazuma so udeleženci planinsko-izletniškega prometa v mejnem območju dolžni pokazati potno listino ali listino, veljavno za prehod državne meje v malo-obmejnem prometu, in stvari, ki jih nosijo s seboj.

Sporazum posebej določa, da je čez državno mejo dovoljeno prenašati samo stvari za osebno rabo, ki vključujejo tudi potrebno planinsko opremo, kot tudi hrano in pijačo. Prenašanje teh stvari je osvobojeno plačevanje carine in drugih dajatev in taks. Za prenos vina, žganih pijač, tobaka in tobačnih izdelkov veljajo določbe sporazuma o obmejnem prometu med obema državama.

Prepovedano je prenašanje orožja in streliva čez državno mejo.

Sporazum predvideva tudi možnost skupnega sodelovanja med službami za reševanje ponesrečencev v primeru nesreč. V takšnih primerih je osebam, ki rešujejo, dovoljen prehod državne meje in zadrževanje na ozemlju druge strani pogodbenice, kolikor je nujno potrebno, tudi brez dokumentov za prehod državne meje. O takšnem prehodu državne meje je treba takoj obvestiti pristojne organe.

Sporazum predstavlja velik korak pri razvijanju planinsko-izletniškega turizma v obmejnem območju in z njim so dane možnosti obiska lepih izletniških točk na eni in drugi strani meje. Posebej je treba omeniti, da je na avstrijski strani Kepe vključena kot izletniška točka tudi planinska koča na Arihovi peči, ki jo je zgradilo SPD iz Celovca in jo tudi vzdržuje. Že med pripravljanjem sporazuma pa se je pokazalo, da bi bilo treba sporazum dopolniti oziroma vanj vključiti nova prehodna mesta, predvsem v Karavankah. To velja še posebej za vključitev Golice v sporazum, saj se je z dograditvijo koč v bližini državne meje povečal interes avstrijskih planincev za obisk naše strani. Sporazum mora biti v prihodnje predvsem spodbuda za krepitev sodelovanja med planinci obeh držav in navezovanja tesnejših stikov med planinskimi društvi z obeh strani meje.

Planinska društva, ki vzdržujejo in označujejo poti, ki so določene z novim sporazumom o planinsko-izletniškem turizmu, bodo morala čimprej označiti te poti z novimi belo-rdeče-zelenimi markacijami. Na nekaterih delih teh poti, predvsem na Kobanskem in Kozjaku, kjer poti vodijo vzdolž državne meje po jugoslovanskem in avstrijskem ozemlju, bodo društva morala označiti poti skupaj z avstrijskimi planinskimi društvi. Stalna skrb za dobro označene in vzdrževane poti bo tudi tu potrjevala našo organiziranost pri vzdrževanju planinskih poti in razvito planinsko kulturo.

Republiški sekretariat za notranje zadeve SR Slovenije

*

Od 11. maja 1985 pa je na Kozjaku odprta skupna jugoslovansko-avstrijska turistična pot. Pot teče od Duha na Ostrem vrhu na vzhodu do Lovrenca na zahodu, in to delno po jugoslovanskem, delno po avstrijskem ozemlju, na posameznih odsekih pa po obeh straneh. Markacije so belo-rdeče-zelene, tam, kjer teče pot samo po avstrijskem ozemlju, pa so rdeče-bele-rdeče.

Za to pot veljajo enaka določila kot za siceršnje gibanje na mejnem območju (ki ga objavljamo prej). Dodajmo le še, da je gibanje po tej poti dovoljeno od 1. maja do 30. novembra, skupine pa ne smejo šteti več kot 30 ljudi.

(Po časniku OEAV)

Pripomba uredništva: V prihodnji številki Planinskega vestnika bomo objavili pogovor z načelnikom oddelka za mejne zadeve in tujce pri Republiškem sekretariatu za notranje zadeve v Ljubljani Tonetom Poglajnom o tem, koliko planinci in izletniki uporabljajo ugodnosti o gibanju v mejnem območju in kako nasploh poteka uredniševanje tega dogovora.

apikompleks®

*povečuje obrambno sposobnost
organizma, nas brani v času
prehladov in grip*

hp medex
ljubljana

FOTOGRAFI, NA PLAN!

Za koledarje s planinsko tematiko je pri nas prav gotovo najbolj pristojna planinska organizacija, ki s svojo planinsko založbo lahko omogoči izdajo tako lepega kot tudi kvalitetnega izdelka. Za končno podobo koledarja pa so (poleg oblikovanja in vsebine) prav gotovo najpomembnejše kvalitetne slikovne predloge – se pravi tako motivsko kot tehnično dovršeni diapozitivi. Format diapozitiva ni pomemben. Večina zavzetih planincev svoja doživetja beleži na diapozitive in prav gotovo imajo v svoji zbirki vsaj enega ali dva (lahko tudi več) posnetka, ki ustrezata tudi najstrožjim zahtevam.

Zato redakcijski odbor planinskega koledarja za leto 1987, ki ga letos vodi Tone Škarja, poziva vse, ki imajo v svoji zbirki diapozitivov posnetke slovenskih gora, da jih do **10. februarja** pošljejo ali dostavijo v pisarno PZS, Dvořakova 9, Ljubljana, s pripombo »za koledar 87«. Vsak posnetek naj bo označen z avtorskim podnaslovom, pošiljka pa opremljena s popolnim naslovom avtorja in po možnosti s telefonsko številko.

**Northland Goretex
Pacific**

Lahke vetrovke
iz neuničljivega
materiala goretex
z rokavi na zadrgo

**Northland
Pamir Parka**

Ekstremna
puhovka, polnjena
s 450 g
kitajskega perja

Novost!

6 možnosti z eno bundo

SPORT-
IMPORT
Ges.m.b.H.
A-8020
GRADEC
GRAZ
AVSTRIJA

